

รายงาน
ของ
คณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาการศึกษา
แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา
และการล่วงละเมิดทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร

เรื่อง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืน
กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๓/๗๘๑๑

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ (นางสาวอนุสรีย์ ทับสุวรรณ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศและการข่มขืนกระทำชำเรา (ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในสังคมและการข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วานิช เป็นผู้เสนอ) และญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาการศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมกรรมาข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวสุนัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นผู้เสนอ) และลงมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาการศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และข้อ ๕๐ นั้น ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นางสาวกานต์กนิษฐ์ แห้วสันตติ
๒. นางสาวกิตติธัญญา วาจาดี
๓. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
๔. นางสาวกุลวลี นพอมรบดี
๕. ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม
๖. นายจักรพันธ์ พรนิมิตร
๗. นางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร
๘. นางสาวจุฑาทัต เหล่าธรรมทัศน์
๙. นายเจเศรษฐ์ ไทยเศรษฐ์
๑๐. นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ
๑๑. นายณัฐวุฒิ บัวประทุม
๑๒. นางดุขฎิ นามวิเศษ
๑๓. นายตรีรัตน์ ศิริจันทโรภาส
๑๔. นายเถกิง ศักดานุวงศ์
๑๕. นางสาวทัศนีย์ บุรณุปกรณ์
๑๖. นางเทียบจุฑา ขาวข้า
๑๗. นายธนิตพล ไชยนันทน์
๑๘. นางสาวแนน บุญยธิดา สมชัย
๑๙. นางสาวเบญจา แสงจันทร์
๒๐. นางผุสดี ตามไท
๒๑. นางพรรณสิริ กุลนาถศิริ
๒๒. นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์
๒๓. นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล
๒๔. นายพิษณุ พลธี
๒๕. นายภัทร ภมรมนตรี
๒๖. นายภูมิศิษฐ์ คงมี
๒๗. นางเกापงา สุทธิมณฑล
๒๘. นายมงคลกิตติ์ สุขสินธารานนท์
๒๙. นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วานิช
๓๐. นางสาววิวรรณ จตุรพิศพร

/๓๑. นางสาวลีลาวดี...

๓๑. นางสาวลีลาวดี วัชโรบล	๓๒. นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล
๓๓. นายวรรณัฐ ศรีสุริยชัย	๓๔. นายวสันต์ กล้าแท้
๓๕. นายวัลลภ นาคบัว	๓๖. นายวาโย อัครรุ่งเรือง
๓๗. นายวิทยา พานิชพงศ์	๓๘. นางสาววิภาวัลย์ วรวรรณปรีชา
๓๙. นายวิสิทธิ์ เตชะธีราวัฒน์	๔๐. นายศรัณู ฤกษ์อัครการ
๔๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ศิพร โกวิท	๔๓. นายศุภณัฐ อิ่มทอง
๔๒. นางสาวศลิสมิพา เลิศนุวัฒน์	๔๕. นายสุพล บริสุทธิ์
๔๔. รองศาสตราจารย์สุณีย์ กัลยะจิตร	๔๗. พลตำรวจตรี สุรชาติ จึงดำรงกิจ
๔๖. นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง	๔๘. นางสาวอุษณี กังวารจิตต์
๔๘. นายอุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา	

ต่อมานางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการวิสามัญ ตั้งแต่ วันจันทร์ที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๙ (สมัยสามัญ ประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เห็นชอบให้ตั้ง นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นกรรมการวิสามัญในคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ แทน นางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาอนุมัติดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมา เพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานและข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ   โกวิท พวงงาม

(ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา
การข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

สำนักกรรมการ ๓

กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ

ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๒๐ - ๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ childsap.02@gmail.com

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวปรียาภรณ์ แก้วโยน)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๓

นางสาวมณฑิชา ผลทนาย/ร่าง

นางอำพรพันธุ์ อินทรแพทย์/พิมพ์

นายสุเทพ เอี่ยมคง/ตรวจ

ตรวจทาน

ครั้งที่ ๑ นางสาวศิริรัตน์ เต็มศิริ

ครั้งที่ ๒ นางสาวสุภาวณี ดิษฐ์ทรัพย์

ครั้งที่ ๓ นางสาวมณฑิชา ผลทนาย

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ.....	ก
รายนามคณะกรรมการ.....	จ
รายนามคณะอนุกรรมการ.....	ช
รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ.....	ญ
บทสรุปผู้บริหาร.....	ฎ
รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ.....	๑
๑. การดำเนินงาน.....	๑
๒. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้มาชี้แจงแสดงความคิดเห็น.....	๔
๓. ผู้ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น.....	๕
๔. การพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ.....	๗
๕. ผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญ.....	๗
๕.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๗
๕.๒ ประเด็นการพิจารณาศึกษา.....	๙
๕.๓ ผลการพิจารณาศึกษา.....	๙
๕.๓.๑ แนวทางการป้องกันปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ.....	๙
(๑) แนวทางการป้องกันสำหรับผู้ถูกระงับ.....	๙
(๒) แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ.....	๑๑
๕.๓.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ.....	๑๔
๕.๓.๓ แนวทางการแก้ไขเยียวยาผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ.....	๑๕
๕.๓.๔ แนวทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระงับ.....	๑๗
หมวด ๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา	
การข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ.....	๑๘
ส่วนที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา”	
แห่งประมวลกฎหมายอาญา.....	๑๘
ส่วนที่ ๒ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖	
ในส่วนองค์ประกอบความผิดในกรณีผู้ถูกระงับปฏิบัติด้วยวาจา	
ทำทางอย่างชัดแจ้ง.....	๒๔
ส่วนที่ ๓ การเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำคุกคามทางเพศ	
ในประมวลกฎหมายอาญา.....	๒๘
ส่วนที่ ๔ การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำ	
กับเด็กผู้ถูกระงับมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว.....	๓๖
ส่วนที่ ๕ การกำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๙	
ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	๓๘

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ส่วนที่ ๖ การสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ	
แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๓๙
ส่วนที่ ๗ ข้อเสนอบทลงโทษคดีเกี่ยวกับเพศ กรณี การใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมน	
ของผู้กระทำผิด (Chemical Castration)	๔๑
หมวด ๒ กระบวนการยุติธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา	
และการล่วงละเมิดทางเพศ	๔๒
ส่วนที่ ๑ การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา	
หรือการล่วงละเมิดทางเพศ	๔๒
ส่วนที่ ๒ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA)	
และการลงทะเบียนของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	๕๑
ส่วนที่ ๓ มาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครู คณาจารย์	
และบุคลากรทางการศึกษา กรณีการล่วงละเมิดทางเพศต่อนักเรียน	๕๒
ส่วนที่ ๔ การให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการ	
กระทำ ความผิดเกี่ยวกับเพศ	๕๔
ส่วนที่ ๕ ขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy)	
และสื่อลามกอนาจาร	๕๙
ส่วนที่ ๖ แนวทางช่วยเหลือของทนายความอาสาต่อผู้เสียหายจากความผิด	
เกี่ยวกับเพศ รวมถึงมาตรการดำเนินการกับทนายความอาสาในกรณี	
ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือทอดทิ้งผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดี	๖๐
ส่วนที่ ๗ สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	
ในชั้นพนักงานสอบสวน	๖๑
๖. ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ	๖๓
๖.๑ แนวทางการป้องกันก่อนการเกิดเหตุ	๖๓
๖.๒ แนวทางการดำเนินการของภาครัฐเมื่อเกิดเหตุ	๖๔
๖.๓ แนวทางการแก้ไข ฟันฟู และเยียวยาหลังการเกิดเหตุ	๖๕
๖.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา	
และการล่วงละเมิดทางเพศ	๖๖
ส่วนที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา”	
แห่งประมวลกฎหมายอาญา	๖๖
ส่วนที่ ๒ การเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำคุกคามทางเพศ	
ในประมวลกฎหมายอาญา	๖๗
ส่วนที่ ๓ การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำ	
เป็นบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี มีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว	๖๗
ส่วนที่ ๔ การกำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ	
เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๖๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ ๕ การสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.....	๖๙
ส่วนที่ ๖ การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	๖๙
๖.๕ ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืน	
กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ	๗๐
ส่วนที่ ๑ การนำเสนอข้อหาหรือข้อบ่งชี้ในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา	
หรือการล่วงละเมิดทางเพศ	๗๐
ส่วนที่ ๒ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA)	
และการลงทะเบียนข้อมูลของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	๗๐
ส่วนที่ ๓ มาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา	
และเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีการล่วงละเมิดทางเพศต่อนักเรียนและผู้อยู่ในความดูแล.....	๗๑
ส่วนที่ ๔ การให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ.....	๗๑
ส่วนที่ ๕ ขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร.....	๗๒
ส่วนที่ ๖ แนวทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศ	
รวมถึงมาตรการดำเนินการกับนายความที่ทอดทิ้งผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดี	๗๒
ส่วนที่ ๗ สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ	
ในชั้นพนักงานสอบสวน.....	๗๒

หน้าว่าง

รายนามคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา
การข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร

ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม
ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

นายวิสิทธิ์ เตชะธีราวัฒน์
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นางพรรณสิริ กุลนาถศิริ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

นายณัฐวุฒิ บัวประทุม
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นางผุสดี ตามไท
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สี่

นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่ห้า

นายภูมิวิชฌ์ คงมี
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หก

นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์
เลขานุการคณะกรรมการ

นางสาวกิตติ์ธัญญา วาจาดี
เลขานุการคณะกรรมการ

นางสาวจุฑาทัด เหล่าธรรมทัศน์
เลขานุการคณะกรรมการ

นางสาวกานต์กนิษฐ แห้วสันตติ
เลขานุการคณะกรรมการ

นายจักรพันธ์ พรนิมิตร
โฆษกคณะกรรมการ

นายเจเศรษฐ์ ไทยเศรษฐ์
โฆษกคณะกรรมการ

นายตรีรัตน์ ศิริจันทโรภาส
โฆษกคณะกรรมการ

นายศรัณ ฤกษ์อัครการ
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาวศิลลภา เลิศนุวัฒน์
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาววิภาวัลย์ วรวรรณปรีชา
โฆษกคณะกรรมการ

นางสาวอุษณี กังวารจิตต์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

รองศาสตราจารย์สุณีย์ กัลยะจิตร
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
พันตำรวจโทหญิง ศิพร โกวิท
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายเอกิง ศักดานวงศ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายธนิตพล ไชยนันท์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายอุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นางสาวลีลาวดี วัชโรบล
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายมงคลกิตติ์ สุขสินธารานนท์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายวัลลภ นาคบัว
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

พลตำรวจตรี สุรชาติ จึงดำรงกิจ
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายวิทยา พานิชพงศ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายภัทร ภมรมนตรี
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นายสุพล บริสุทธิ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ

นางสาวกุลวลี นพอมรบดี
กรรมาธิการ

นางสาวจิตกัสน์ ตัน กฤดากร
กรรมาธิการ
(ตั้งแต่วันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๖๓
ถึงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓)

นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ
กรรมาธิการ

นางดุขฎี นามวิเศษ
กรรมาธิการ

นางสาวทัศนีย์ บุรณุปกรณ์
กรรมาธิการ

นางเทียบจุฑา ขาวชา
กรรมาธิการ

นางสาวแนน บุญยัธิดา สมชัย
กรรมาธิการ

นางสาวเบญจา แสงจันทร์
กรรมาธิการ

นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล
กรรมาธิการ

นายพิชญ์ พลธี
กรรมาธิการ

นางภาพงา สุทธิมณฑล
กรรมาธิการ

นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช
กรรมการ

นางสาววิวรรณ จตุรพิชพร
กรรมการ

นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล
กรรมการ

นายวรรณัฐ ศรีสุริยชัย
กรรมการ

นายวสันต์ กล้าแท้
กรรมการ

นายวาโย อัครรุ่งเรือง
กรรมการ

นายศุภณัฐ อิมทอง
กรรมการ

นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง
กรรมการ

นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ
กรรมการ
(ตั้งแต่วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓)

รายนามคณะอนุกรรมการ

๑. คณะอนุกรรมการศึกษาสถานการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศ

นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์
ประธานคณะอนุกรรมการ

นางสาวอุษณี กังวารจิตต์
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง

รองศาสตราจารย์สุณีย์ กัลยะจิตร
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง

นางสาวรวีวรรณ จตุรพิชพร
โฆษกคณะอนุกรรมการ

นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง
เลขานุการคณะอนุกรรมการ

นายเอกิง ศักดานวงศ์
อนุกรรมการ

นางสาวภคอร จันทรรคณา
อนุกรรมการ

นางสาวฐาปณี โปรงรัมย์
อนุกรรมการ

นายสุพล บริสุทธิ์
อนุกรรมการ

นายปรเมษฐ์ โมठी
อนุกรรมการ

๒. คณะอนุกรรมการศึกษากระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการข่มขืน
กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

นางสาวแนน บุญยธิดา สมชัย
ประธานคณะอนุกรรมการ

นางสาวปนัดดา วงศ์ผู้ดี
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง

พันตำรวจเอกหญิง ปวีณา เอกฉัตร
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง

นายสุวรรณ บัวโรย
เลขาธิการคณะอนุกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
พันตำรวจโทหญิง ศิพร โกวิท
อนุกรรมการ

นางสาววิศรา ศิริสุทธิเดชา
อนุกรรมการ

นายศุภณัฐ อิมทอง
อนุกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์
พันตำรวจเอก ศราวุธ โสมะเกษตริน
อนุกรรมการ

นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ
อนุกรรมการ

นายอุดมเกียรติ อภินันท์กุล ปานมี
อนุกรรมการ

รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑. ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการศึกษาศึกษาสถานการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศ

๑. นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์
๒. นางสาวมนทกานต์ เชื่อมชิต
๓. รองศาสตราจารย์บุญเสริม หุตะแพทย์
๔. นางสาวปนัดดา วงศ์ผู้ดี
๕. นายแพทย์พรเพชร ปัญญาปิยะกุล
๖. นายธีร์ ภาวักนันท์
๗. นายตรีรัตน์ ศิริจันทโรภาส
๘. นางนิรมล ไตจिरกุล
๙. นายบุญถาวร ปัญญาสิทธิ์
๑๐. นายแพทย์ประภาส ลีสุทธิพรชัย
๑๑. นายศุภกรณ์ บุญญฤทธิ์
๑๒. นางสาวพัชราพรรณ นาคพงษ์
๑๓. พันตำรวจโทหญิง ณีฐิกา กิระดิธรรมกฤต
๑๔. นางสาวอัญชลีพร รักษาสัตย์
๑๕. นางสาวณัฐปภัสร วรธัญญาสุข

๒. ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการศึกษากระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

๑. นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์
๒. นางนิรมล ไตจिरกุล
๓. นายอรุณ คงเจริญ
๔. นายอริวัฒน์ บุญชาติ
๕. นายสุรเชษฐ์ งามวงศ์

บทสรุปผู้บริหาร

อาชญากรรมทางเพศได้ทวีความรุนแรงจนเป็นเหตุที่สร้างความสะเทือนขวัญแก่ประชาชนมาเป็นระยะเวลายาวนาน แม้ความผิดเกี่ยวกับเพศในประเทศไทย กฎหมายได้บัญญัติให้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีบทกำหนดโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต หากแต่ยังมีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งถือเป็นภัยเงียบที่คุกคามความสงบสุขของประชาชนในสังคมอย่างยิ่ง การศึกษาปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านสถานการณ์ของปัญหา สาเหตุของปัญหา การข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาข้อกฎหมาย รวมถึงช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างแนวทาง มาตรการป้องกัน และการแก้ไขปัญหาคriminal ข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้ง ยังสร้างความปลอดภัยให้กับประชาชนทุกคนทุกเพศ ทุกวัยให้รอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทาง มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal ข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และศึกษาข้อขัดข้องของกระบวนการยุติธรรม ปัญหาข้อกฎหมาย และช่องว่างของกฎหมายเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ รวมทั้งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal ข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ได้มีการพิจารณาศึกษาจากข้อมูลสถิติจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ การเชิญบุคคลและผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น และการประชุมพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ

จากการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญ ได้พิจารณาเห็นว่า การดำเนินการของรัฐบาลควรต้องกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ในเรื่องแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal ข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยให้รัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal ข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศระดับชาติ ซึ่งมีกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ และให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเลขานุการ ดำเนินการจัดทำแผนการบูรณาการ การวางโครงสร้าง กำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานในภาคปฏิบัติ จัดทำระบบการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานทุกแห่งสามารถนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างจริงจัง และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย และรูปแบบการบริหาร เพื่อให้เกิดหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal ข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดการบูรณาการในการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจนอย่างแท้จริง โดยคณะกรรมการวิสามัญได้มีข้อสังเกต ดังนี้

แนวทางการป้องกันก่อนการเกิดเหตุ

๑. ควรต้องให้ความรู้ความเข้าใจกับสังคม โดยสร้างกลไกการเฝ้าระวังร่วมกับเครือข่ายในระดับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ การรณรงค์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ที่ออกมาบังคับใช้ กฎหมายที่มีการแก้ไข และสิทธิต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริง รวมถึงการสร้างเจตคติและการระมัดระวังตนเองเพื่อป้องกันการเกิดการกระทำผิด โดยควรจัดทำโปสเตอร์ (Poster) การให้ข้อมูลด้วยภาพ (Infographic) ในการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และให้มีสายด่วน (Hotline) หรือเบอร์กลาง สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และในการรับแจ้งเหตุที่ทันท่วงทีกรณีพบเห็นว่าอาจเกิดเหตุการณ์ข่มขืน โดยทำการเผยแพร่ในหน่วยงานระดับท้องถิ่น เพื่อให้เข้าถึงและเกิดความชัดเจนต่อประชาชนในระดับชุมชนต่างจังหวัด พร้อมทั้งสร้างกลไกการเยี่ยมเยียนครอบครัวที่อยู่ในภาวะเสี่ยงด้วย

๒. ควรต้องสร้างมาตรการเพื่อปลูกฝังการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นในทุกช่วงวัย โดยกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ต้องวางแนวทางรากฐานในเรื่องการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นอย่างเสมอภาคกันซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก โดยต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงอายุ ๐ – ๘ ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญในการวางรากฐานที่แข็งแรง และเป็นช่วงอายุที่อยู่ในสถานศึกษา หากมีมาตรการให้สถานศึกษาเน้นการปลูกฝังในเรื่องการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นอย่างเสมอภาคกันก็จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

๓. ควรต้องมีการปรับหลักสูตรการสอนเพศวิถีศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เพิ่มตัวอย่างรูปแบบการให้ความรู้เรื่องเพศวิถี เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถพิจารณาได้อย่างเห็นภาพและนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรได้อย่างชัดเจน และควรต้องมีการบูรณาการหลักสูตรการสอนเพศวิถีศึกษากับหมวดวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข ควรต้องมีการจัดทำสื่อการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษา เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้นอกห้องเรียนและเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งปัจจุบันมีรูปแบบการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับเพศวิถีหลากหลายรูปแบบ เช่น การ์ดเกมสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากการ์ดเกมว่าพื้นที่ส่วนตัวของตัวเองส่วนไหนบ้างที่ห้ามคนอื่นสัมผัส หรือหากเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ควรแจ้งใคร เป็นต้น

แนวทางการดำเนินการของภาครัฐเมื่อเกิดเหตุ

๑. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข (แพทย์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์) และกระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) ควรต้องพัฒนาแนวทางปฏิบัติในเรื่องการสอบถามข้อเท็จจริงต่อผู้เสียหาย เพื่อให้เป็นแนวทางการปฏิบัติเดียวกันทั่วประเทศ ทั้งองค์ความรู้ กระบวนการ และทักษะ โดยเฉพาะการตั้งคำถามที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดซ้ำ

๒. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรต้องจัดให้มีช่องทางแจ้งเหตุในรูปแบบอื่น เช่น แอปพลิเคชัน (Application) หรือ เว็บไซต์ (Website) ซึ่งจะทำให้เกิดการเข้าถึงเพิ่มมากขึ้น การมีสายด่วน (Hotline) หรือเบอร์กลาง ในการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำซ้ำและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้ให้คำปรึกษาให้มีทักษะความรู้ในด้านนี้ด้วย

๓. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรต้องจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์อย่างเพียงพอ เพื่อเข้าร่วมสอบข้อเท็จจริงในทุกกรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการมีนักจิตวิทยาของกระทรวงซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำข้อมูลดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับข้อมูลของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อหาแนวทางให้เกิดการกระจายตัวของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในระดับที่เพียงพอในการเข้าร่วมสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของผู้เสียหายที่เป็นเด็กในทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการข่มขืนกระทำชำเราหรือการล่วงละเมิดทางเพศ และจะนำไปสู่การสร้างศักยภาพของครูแนะแนว

๔. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรต้องให้มีการบูรณาการการทำงานในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

๕. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรต้องมีการจัดเก็บข้อมูลคดีแบบจำแนกเพศตั้งแต่กระบวนการรับแจ้งความร้องทุกข์ และการประสานงานส่งต่อเรื่องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพิ่มเติมจากเดิมที่มีการจัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกประเภทคดี

แนวทางการแก้ไข ฟื้นฟู และเยียวยาหลังการเกิดเหตุ

๑. กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ต้องจัดทำโปรแกรมที่ใช้ในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดคดีทางเพศเป็นการเฉพาะ ซึ่ง ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยตนเอง ในขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟู และการประเมินผลความสำเร็จในการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดทางเพศทั้งผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชน

๒. กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ต้องจัดทำแบบประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ (Risk Assessment Tool) เพื่อลดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ซึ่ง ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยตนเอง เพื่อนำแบบประเมินมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำผิดคดีทางเพศว่ามีความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำมากหรือน้อยเพียงใด รวมทั้งหาวิธีการดำเนินการเพื่อปรับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ และเพื่อวางแผนการคุมประพฤติแก่ผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำ

๓. กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องจัดทำระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศ เพื่อเป็นฐานข้อมูลบันทึกประวัติและข้อมูลอาชญากรรมของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ป้องกันการกระทำผิดทางเพศซ้ำ และเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเพศให้กับเจ้าหน้าที่ในการติดตามความเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิดโดยมีกฎหมายรับรองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และการเข้าถึงข้อมูลของผู้กระทำผิดคดีทางเพศอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่ง ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยตนเอง

๔. กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรผลักดันให้มีการออกกฎหมายรองรับการจัดเก็บข้อมูลตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี และติดตามการกระทำผิดซ้ำ ซึ่ง ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยตนเอง

๕. กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงสาธารณสุข ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้วยตนเอง เรื่อง มาตรการลงโทษคดีเกี่ยวกับเพศ กรณีการใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิด (Chemical Castration) โดยเฉพาะลักษณะคดีที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศมีพฤติการณ์กระทำผิดซ้ำ หรือมีลักษณะการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคม หรือเป็นคดีที่กระทำต่อเด็ก รวมถึงควรมีกระบวนการประเมินสภาพร่างกาย และจิตใจทางการแพทย์ของผู้ต้องขังทั้งก่อนและหลังการใช้มาตรการดังกล่าว

๖. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรต้องมีการกำหนดมาตรการในการดำเนินการทางวินัยแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ล่วงละเมิดทางเพศเด็กนักเรียน กล่าวคือ (๑) กรณีผู้กระทำความผิดเป็นครู บุคลากรทางการศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรได้รับการระวางโทษวินัยร้ายแรง และ (๒) ในการสอบสวน กำหนดให้มีคณะกรรมการสอบสวนวินัยข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดสัดส่วนของกรรมการที่เป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

๗. กระทรวงยุติธรรม ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ภารกิจของสำนักงานกองทุนยุติธรรม และสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยการสนับสนุนเงินช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกันการปล่อยชั่วคราว ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์และการแสวงหาข้อเท็จจริง ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรต้องดำเนินการในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน

๘. กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรต้องจัดทำระบบการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม DXC (Data Exchange Center) เพื่อใช้ในการตรวจสอบประวัติผู้เกี่ยวข้องหรือหลักฐานคดี รวมทั้งติดตามสถานะของคดีได้อย่างรวดเร็ว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

ส่วนที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามควรมีการพิจารณาศึกษาเพื่อเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบจากการนำตัวบทกฎหมายไปปรับใช้ ทั้งในส่วนที่เป็นบทนิยามตามกฎหมายเดิมและที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเป็นไปได้อย่างเป็นระบบ หลังจากที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามกระทำชำเรา ควรมีการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ปฏิบัติงานหรือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ว่าพฤติการณ์ใดที่เข้าข่ายเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และพฤติการณ์ใดที่เข้าข่ายเป็นความผิดฐานกระทำอนาจาร

การพิจารณาบทนิยาม ตามมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา “กระทำชำเรา หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น” เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ในพฤติการณ์ ดังนี้

๑) กรณีผู้กระทำบังคับให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กผู้ชายสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายเข้าไปในทวารหนักของผู้กระทำ

๒) การกระทำโดยการบังคับให้ผู้อื่นล่วงล้ำตนเอง กรณีครูผู้หญิงบังคับให้เด็กนักเรียนชายกระทำสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายกับครูผู้หญิง

๓) กรณีบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกระทำการข่มขืนกระทำชำเรา หรือกรณีครูฝึกสอนผู้หญิงใช้นิ้วสอดใส่ในอวัยวะเพศนักเรียนหญิง

๔) กรณีที่ผู้หญิงถูกกระทำด้วยสิ่งอื่นใดหรือเด็กผู้ชายถูกกระทำด้วยสิ่งอื่นใด หรือถูกกอดจูบในขณะอาบน้ำ หรือบังคับให้กระทำเพื่อสนองความใคร่

คณะกรรมการวิสามัญจึงได้พิจารณาแนวทางแก้ไขบทนิยามของคำว่า กระทำชำเรา และมีความเห็นในการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศหรือสิ่งอื่นใดของผู้กระทำหรือของผู้อื่นล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นหรือของผู้กระทำ”

“มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นหรือผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นปฏิเสธด้วยวาจาหรือท่าทางอย่างชัดเจน หรืออยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท...”

ส่วนที่ ๒ การเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำคุกคามทางเพศในประมวลกฎหมายอาญา

ข้อเท็จจริงในปัจจุบันแม้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ไม่สามารถเอาผิดผู้กระทำการคุกคามทางเพศหรือผู้ถูกระทำไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงนำไปสู่การพิจารณาบทนิยามและบทลงโทษเกี่ยวกับลักษณะความผิดคุกคามทางเพศ โดยคณะกรรมการวิสามัญได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการขอเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำคุกคามทางเพศในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อจะให้มีกฎหมายคุ้มครองลักษณะของการคุกคามทางเพศที่สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและปิดช่องว่างทางกฎหมายได้ ดังนี้

๑) เพิ่มบทนิยามคำว่า คุกคามทางเพศ ในมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา ๑ (๑๙) “การคุกคามทางเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือพฤติการณ์อื่นใด ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยทางกาย วาจา การส่งเสียง การแสดงอากัปกิริยาท่าทาง การแสดงหรือสื่อสารด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะกระทำต่อหน้า หรือกระทำโดยการสื่อสารในช่องทางใด ที่ส่งไปในทางเพศ เป็นเหตุให้เดือดร้อนรำคาญ อับอาย หรือถูกเหยียดหยาม และรวมถึงการติดตามรังควาน หรือกระทำการใดก็ตามวิสัยและพฤติการณ์อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในทางเพศ”

๒) เพิ่มลักษณะความผิดและบทลงโทษของการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศ ในประมวลกฎหมายอาญา โดยมีแนวทางการกำหนดบทลงโทษของการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศ ดังนี้

(๑) บทลงโทษมีอัตราสูงกว่าการกระทำความผิดหลุโทษ โดยอัตราโทษความผิดฐานคุกคามทางเพศ จะอยู่ระหว่างความผิดหลุโทษกับความผิดฐานอนาจาร (มาตรา ๓๙๗ วรรคสอง การกระทำอันมีลักษณะล่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(๒) บทลงโทษมีอัตราถึงหนึ่งของความผิดฐานอนาจาร (มาตรา ๒๗๘ ความผิดฐานอนาจาร ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(๓) บทลงโทษมีอัตราโทษเท่ากับการดำเนินคดีต่อศาลแขวง (คดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท)

ส่วนที่ ๓ การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำเป็นบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี มีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว

การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำเป็นบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี มีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว ดังนี้

๑) การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับเพศควรพิจารณาพฤติการณ์ของผู้กระทำกับผู้ถูกกระทำ โดยมีเพศสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นคู่รักกับการกระทำความผิดทางอาญา รวมถึงนำเรื่องระยะห่างช่วงอายุของเด็ก หรือผู้เยาว์ มาประกอบการพิจารณาสืบสวน สอบสวนและพิจารณาดำเนินคดี

๒) กรณีเด็กหรือผู้เยาว์มีเพศสัมพันธ์ระหว่างเป็นคู่รัก และบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล แจ้งความดำเนินคดีความผิดต่อเสรีภาพ ในความผิดฐานพรากเด็กหรือพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๗ และมาตรา ๓๑๙ ซึ่งผู้ต้องหาอาจไม่ได้มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดอาญาแต่เป็นการมีเพศสัมพันธ์โดยการสมยอมระหว่างคู่รัก ดังนั้น กระบวนการของการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่มีพฤติการณ์ดังกล่าว ควรนำถ้อยคำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคห้า และวรรคหก

“มาตรา ๒๗๗...

ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี กระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแทนการลงโทษก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และเด็กผู้ถูกกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับเด็กผู้ถูกกระทำ หรือเหตุอื่นอันควรเพื่อประโยชน์ของเด็กผู้ถูกกระทำด้วย

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแล้ว ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าการคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวไม่สำเร็จ ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงเหตุตามวรรคห้าด้วย”

ปรับใช้ในการพิจารณาคำเนนคดีโดยให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษา อบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมของผู้ต้องหาและเด็กผู้ถูกระงับ ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ต้องหาและเด็กผู้ถูกระงับ หรือเหตุอื่นอันควรเพื่อประโยชน์ของเด็กผู้ถูกระงับและผู้ต้องหา โดยปรับใช้ ในการตีความของกระบวนการสืบสวน สอบสวน และการพิจารณาคดี ได้แก่

- ๑) มาตรา ๒๗๙ ความผิดฐานพาเด็กไปเพื่ออนาจาร
- ๒) มาตรา ๒๘๓ ทวิ ความผิดฐานพาไปเพื่ออนาจาร
- ๓) มาตรา ๓๑๗ ความผิดฐานพรากเด็ก
- ๔) มาตรา ๓๑๙ ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

ส่วนที่ ๔ การกำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถึงแม้ว่ากฎหมายจะได้มีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากผู้กระทำความผิดเอาไว้แล้ว แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่ามีผู้เสียหายที่ทราบถึงสิทธิดังกล่าวอยู่น้อยมาก ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาแนวทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ในการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายได้รับทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย (หมายถึงผู้กระทำความผิดเมื่อถูกฟ้องคดี) และการจัดหาทนายอาสาเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากผู้เสียหายบางส่วนไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากจำเลย และบางส่วนไม่มีทุนทรัพย์ที่จะจ้างทนายความเพื่อดำเนินการ

ดังนั้น ควรจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนทราบถึงสิทธิในการเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย นอกจากนี้ ควรแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายได้รับทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย และการจัดหาทนายอาสา เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยอ้างอิงจาก การแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๔ ที่มีการกำหนดไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย” ซึ่งเห็นว่าสามารถนำไปปรับใช้กับความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีหน้าที่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิ ที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้

อีกกรณีหนึ่งในความผิดเกี่ยวกับเพศ ลักษณะ ๙ ของประมวลกฎหมายอาญา ฐานความผิดดังกล่าว เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๔๔/๑ โดยขอให้เพิ่มเติมมาตรา ๔๔/๑ ดังกล่าว เป็นวรรคท้ายว่า “ในกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิ ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย”

ส่วนที่ ๕ การสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ ทั้งในกรณี ที่เป็นมุมมองด้านสภาพจิตใจของผู้เสียหายหรือพยาน และข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการสืบพยานไว้ก่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในรูปคดีของคู่ความ โดยได้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้

๑) การสืบพยานไว้ก่อนจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจของเด็กหรือผู้เสียหายที่ต้องมานำสืบพยานในชั้นศาลด้วยว่ามีความพร้อมหรือไม่ นอกจากนี้ การสืบพยานเด็กในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องมีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยเสมอ

๒) การสืบพยานต้องไม่ลืมนำผู้เสียหายที่เป็นเด็กในฐานะพยาน จะต้องถูกทนายความฝ่ายจำเลยถามค้าน ซึ่งหากเร่งนำเด็กมาสืบพยานในชั้นศาลโดยที่เด็กไม่มีความพร้อม จะทำให้เด็กยิ่งตื่นกลัวไม่เป็นผลดีต่อรูปคดีของเด็ก และยังเป็นการเปิดโอกาสให้ทนายความฝ่ายจำเลยเตรียมข้อมูลเพื่อนำมาซักค้านในชั้นการพิจารณาคดีในภายหลัง ซึ่งจะทำให้ฝ่ายจำเลยได้เปรียบมากกว่า จึงควรให้เป็นไปตามขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการทางอาญาในรูปแบบเดิม หรือหากจะให้มีการดำเนินการเร็วที่สุดก็ควรรอให้พนักงานสอบสวนจัดทำสำนวนการสอบสวนให้แล้วเสร็จเสียก่อน

๓) การนำสืบพยานไว้ก่อนจะมีผลทำให้การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยมีข้อจำกัดไปโดยปริยาย โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี อาจยิ่งทำให้การนำสืบข้อเท็จจริงหรือข้อต่อสู้ของฝ่ายจำเลยไม่สามารถทำได้อย่างครบถ้วนแน่นอน อย่างไรก็ตาม การสืบพยานไว้ก่อนมีข้อดีคือ ผู้เสียหายเพียงผ่านเหตุการณ์มาไม่นาน ทำให้ยังจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้นานจะทำให้ความทรงจำเลือนราง และอาจถูกฝ่ายจำเลยยื่นข้อเสนอสืบพยานหรือทำการยุ่งเหยิงกับพยาน ดังนั้น หากจะนำสืบพยานไว้ก่อนมาใช้กับการสืบพยานเด็กในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศจะต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างข้อดีและข้อเสียที่จะให้มีการสืบพยานไว้ก่อนด้วยเช่นกัน

๔) การสืบพยานไว้ก่อนควรเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายให้ความยินยอมพร้อมใจหรือความประสงค์ของผู้เสียหายเอง โดยต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้เสียหาย และชักชวนให้ผู้เสียหายมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการสืบพยานและการดำเนินคดีในชั้นศาล

ส่วนที่ ๖ การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

การพิจารณาให้มีการแก้ไขกฎหมายให้การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศไม่ควรมียุทธศาสตร์ และในการพิจารณาคดีควรกำหนดค่าเสียหายในลักษณะที่เป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษ

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

ส่วนที่ ๑ การนำเสนอข้อกล่าวหาหรือข้อบ่งชี้ในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราหรือการล่วงละเมิดทางเพศ

ควรมีการจัดทำคู่มือมาตรฐานและแนวทางที่เหมาะสมในการนำเสนอข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศของสื่อมวลชน ดังนี้

๑) การนำเสนอข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ ไม่ควรใช้คำว่า “เหยื่อ” แทนตัว “ผู้เสียหาย”

๒) ควรมีการคุ้มครองผู้เสียหายและญาติผู้เสียหายในการนำเสนอข้อกล่าวหาโดยไม่เปิดเผยใบหน้าและรายละเอียดข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อและที่อยู่ เป็นต้น

๓) ควรมีมาตรการหรือข้อกฎหมายที่จะดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอข้อกล่าวหา เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย โดยเฉพาะการนำเสนอข้อกล่าวหาเกี่ยวกับเด็ก หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่อยู่ในการคุ้มครองดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวควรเข้าไปยุติการนำเสนอข้อกล่าวหาหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิและป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดแก่เด็กหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่อยู่ในความดูแลโดยทันที

๔) การนำเสนอข้อกล่าวหาเกี่ยวกับเพศไม่ควรลงรายละเอียดมากเกินไป

๕) การนำเสนอข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ โดยไม่ได้กั้นกรองควรมีมาตรการในการควบคุมสื่อออนไลน์ที่จัดตั้งเพจตัวเอง หรือสื่อท้องถิ่น

๖) การเผยแพร่ผลการกระทำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ควรมีหน่วยงานเผยแพร่ว่าผู้กระทำผิด จะได้รับการลงโทษในเรื่องใดบ้าง เพื่อป้องกันพฤติกรรมการลอกเลียนแบบและการเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด

๗) การนำเสนอสื่อบันเทิงในรูปแบบภาพยนตร์ ละคร รายการทั่วไปในสื่อทุกประเภท ควรควบคุม การผลิต การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นการส่งเสริมการล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศ หรือการมองเรื่อง การคุกคามทางเพศเป็นเรื่องปกติ

โดยการจัดทำเนื้อหาภายในคู่มือมาตรฐานและแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศของสื่อมวลชน จะต้องนำกฎหมายและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการ นำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่เป็นการละเมิดสิทธิผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ มาพิจารณา เป็นแนวทางในการจัดทำ

ส่วนที่ ๒ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) และการลงทะเบียนข้อมูล ของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ควรพิจารณาศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียในทางปฏิบัติอย่างละเอียดรอบคอบ ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) การจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม หรือ DNA ของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้เสนอให้มีการ จัดเก็บตัวอย่าง DNA ของผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศทุกคน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการติดตาม และเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ รวมถึงควรผลักดัน ให้มีการพิจารณาออกกฎหมายรับรองการจัดเก็บ DNA ของผู้ต้องขังเพื่อให้มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ หน่วยงานที่จะเป็นผู้จัดเก็บ เช่น สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น

๒) การลงทะเบียนและการเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ได้รับการปล่อยตัว หลังจากการพ้นโทษ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การโยกย้ายถิ่นที่อยู่ของอดีต ผู้ต้องขังที่คาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และความพร้อมของหน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติ

ส่วนที่ ๓ มาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีการล่วงละเมิดทางเพศต่อนักเรียนและผู้อยู่ในความดูแล

๑) แนวทางการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัย กรณีประพฤติชั่วทางเพศ ซึ่งคู่กรณี เป็นครูชายสอดกับสตรีสอด โดยมีพฤติกรรมคือ ร่วมประเวณีโดยข่มขืนแล้วจดทะเบียนสมรส แนวทางพิจารณาโทษ ข้าราชการครูกระทำผิดวินัยโดยกำหนดระดับความผิดไว้ว่าไม่ร้ายแรง ซึ่งการพิจารณาปรับความผิดในพฤติกรรม ดังกล่าว ควรปรับระดับความผิดเป็นร้ายแรง ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ถือเป็นการผิดอาญาแผ่นดิน ที่ไม่สามารถยอมความได้ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงแนวทางการพิจารณาโทษข้าราชการครู กระทำผิดวินัยในพฤติการณ์ดังกล่าวให้ถือว่า มีระดับความผิดร้ายแรงและระดับโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออก โดยให้นำแนวทางพิจารณาดังกล่าวไปใช้กับหน่วยงานราชการทุกหน่วยงาน โดยปรับบทความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา

๒) กระบวนการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะมีการสืบสวนหรือพิจารณาเบื้องต้น หากกรณีอื่นมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย โดยจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง และกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังนั้น การพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นคณะกรรมการสอบสวน ควรมีการออก ระเบียบหรือกฎเพื่อเป็นหลักเกณฑ์การแต่งตั้งบุคคลเป็นคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงสัดส่วนกรรมการสอบสวนวินัย ให้มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือครูแนะแนว เข้าร่วมเป็นกรรมการในการพิจารณาสอบสวนด้วย

๓) ควรมีการเผยแพร่บทสรุปของผลการดำเนินการทางวินัยในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้สังคมได้รับทราบ และตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

ส่วนที่ ๔ การให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

คณะกรรมการวิสามัญมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ดังนี้

๑) ควรพิจารณากำหนดเพิ่มเติมประเภทค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา อีก ๒ ประเภท ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของผู้ปกครองกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ โดยให้นำข้อกฎหมายเรื่องค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ในการพิจารณา ได้แก่ ค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย และค่าใช้จ่ายที่เกินจากขั้นต่ำของค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนดไว้

๒) ควรพิจารณาแก้ไขหลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องโดยอำนาจความสะดวกในกรณีที่เป็นเอกสารที่ต้องออกจากหน่วยงานของรัฐ และกรณีที่ยื่นคำร้องไม่สามารถยื่นเอกสารได้เนื่องจากมีหลายขั้นตอน โดยควรพิจารณาทบทวนการออกระเบียบของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นคำร้องในคดีอาญา กรณีวิธีการยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทน โดยเพิ่มช่องทางในการยื่นคำร้อง เช่น การส่งเอกสารทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

นอกจากนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางการเรียกร้องค่าเสียหายของแรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนี้

๑) คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ในส่วนของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ควรมีการพิจารณาทบทวนแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินให้แก่ผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่ต้องตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ที่ผู้เสียหายดังกล่าวพึงได้รับการคุ้มครองและเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหาย ไม่ว่าจะขณะนั้นผู้เสียหายจะตกอยู่ในสถานะใด จะมีการเข้าเมืองที่ถูกกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากกระบวนการเรียกร้องเงินเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญากับการดำเนินคดีต่อผู้เสียหายที่เป็นผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นการดำเนินการคนละส่วนกัน

๒) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ควรชี้แจงถึงเหตุผลและความจำเป็นเพื่อขอให้สำนักงานประมาณจัดสรรงบประมาณจำนวนเงินเยียวยาที่ค้างจ่ายให้แก่ผู้เสียหายทั้งหมด รวมถึงขอเงินสำรองเพื่อเหลือเผื่อขาดไว้ใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อที่จะได้ไม่กระทบต่อวงเงินงบประมาณในการบริหารจัดการในแต่ละปี และเพื่อให้การบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) กระทรวงมหาดไทย ควรมีการศึกษาหาแนวทางผ่อนผันการดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถจัดการให้สถานะความเป็นผู้เสียหายนั้นสิ้นสุดลงก่อนที่จะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายในสถานะของผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต่อไป

ส่วนที่ ๕ ขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร

ประเด็นขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่สนับสนุนผลอย่างเป็นทางการว่า การใช้อุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร จะช่วยป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศได้โดยตรง ประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ผู้กระทำความผิดมักจะมีมือกระทำผิดด้วยตนเองโดยไม่มีการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว

ส่วนที่ ๖ แนวทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศ รวมถึงมาตรการดำเนินการกับนายความในกรณีไม่ให้ความช่วยเหลือหรือทอดทิ้งผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดี

ควรต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยทั่วถึงกันเกี่ยวกับการติดต่อขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยช่องทางในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือได้ เช่น สำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสภาทนายความประจำจังหวัด และกรณีหากทนายความทอดทิ้งคดีสามารถร้องเรียนได้ที่สภาทนายความประจำจังหวัด หรือสภาทนายความแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ ๗ สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในชั้นพนักงานสอบสวน

คณะกรรมการวิสามัญได้มีข้อสังเกตในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในชั้นพนักงานสอบสวน ดังนี้

๑) ให้มีการจัดหรือปรับปรุงห้องสอบสวนผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศไว้เป็นการเฉพาะ

๒) ให้มีการปรับปรุงระบบการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ และมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในการสอบสวนและการดำเนินคดี เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดซ้ำต่อผู้เสียหาย

๓) ให้มีการสนับสนุนศูนย์ปฏิบัติการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่มีอยู่แล้วในจังหวัด สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

**รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ
พิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ
สภาผู้แทนราษฎร**

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ (นางสาวอนุสรีย์ ทับสุวรรณ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศและการข่มขืนกระทำชำเรา (ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายความรุนแรงในสังคมและการข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวมลลิกา จิระพันธุ์วานิช เป็นผู้เสนอ) และญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมการข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นผู้เสนอ) และลงมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยได้กำหนดระยะเวลาพิจารณาศึกษาไว้ ๖๐ วัน ต่อมา คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติขยายระยะเวลาในการดำเนินงานออกไปอีกสองครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ ขยายระยะเวลาออกไป ๙๐ วัน โดยสิ้นสุดในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๓ และครั้งที่ ๒ ขยายระยะเวลาออกไป ๙๐ วัน โดยสิ้นสุดในวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๓ นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญ ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

๑. การดำเนินงาน

๑.๑ คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง

(๑) ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม	ประธานคณะกรรมการ
(๒) นายวิสิทธิ์ เตชะธีราวัฒน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
(๓) นางพรรณสิริ กุลนาถศิริ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
(๔) นายณัฐวุฒิ บัวประทุม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
(๕) นางผุสดี ตามไท	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
(๖) นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
(๗) นายภูมิวิชัย คังมี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก

(๘) นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์	เลขานุการคณะกรรมการ
(๙) นางสาวกิตติธัญญา วาจาดี	เลขานุการคณะกรรมการ
(๑๐) นางสาวจุฑาทิวัตต์ เหล่าธรรมทัศน์	เลขานุการคณะกรรมการ
(๑๑) นางสาวกานต์กนิษฐ์ แห้วสันตติ	เลขานุการคณะกรรมการ
(๑๒) นายจักรพันธ์ พรนิมิตร	โฆษกคณะกรรมการ
(๑๓) นายเจเศรษฐ์ ไทยเศรษฐ์	โฆษกคณะกรรมการ
(๑๔) นายตรีรัตน์ ศิริจันทโรภาส	โฆษกคณะกรรมการ
(๑๕) นายศรัญญ์ ฤกษ์อัครการ	โฆษกคณะกรรมการ
(๑๖) นางสาวศิลัมพา เลิศนุวัฒน์	โฆษกคณะกรรมการ
(๑๗) นางสาววิภาวัลย์ วรวรรณปรีชา	โฆษกคณะกรรมการ
(๑๘) นางสาวอุษณี กังวารจิตต์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๑๙) รองศาสตราจารย์สุณีย์ กัลยะจิตร	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๐) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิงศิพร โกวิท	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๑) นายเถกิง ศักदानวงศ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๒) นายธนิตพล ไชยนันทน์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๓) นายอุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๔) นางสาวลีลาวดี วัชโรบล	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๕) นายมงคลกิตติ์ สุขสินธารานนท์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๖) นายวัลลภ นาคบัว	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๗) พลตำรวจตรีสุรชาติ จึงดำรงกิจ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๘) นายวิทยา พาณิชพงศ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๒๙) นายภัทร ภมรมนตรี	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๓๐) นายสุพล บริสุทธิ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
(๓๑) นางสาวกุลวลี นพอมรบดี	กรรมการ
(๓๒) นางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร	กรรมการ
(๓๓) นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ์	กรรมการ
(๓๔) นางดุขฎิ นามวิเศษ	กรรมการ
(๓๕) นางสาวทัศนีย์ บุรณุปกรณ์	กรรมการ
(๓๖) นางเทียบจุฑา ขาวขำ	กรรมการ
(๓๗) นางสาวแนน บุญยธิดา สมชัย	กรรมการ
(๓๘) นางสาวเบญจา แสงจันทร์	กรรมการ
(๓๙) นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล	กรรมการ
(๔๐) นายพิษณุ พลธี	กรรมการ
(๔๑) นางเกापงา สุทธิมณฑล	กรรมการ
(๔๒) นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วาณิช	กรรมการ
(๔๓) นางสาววิวรรณ จตุรพิธพร	กรรมการ
(๔๔) นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล	กรรมการ
(๔๕) นายวรรณัฐ ศรีสุริยชัย	กรรมการ

(๔๖) นายวสันต์ กล้าแท้	กรรมการ
(๔๗) นายวาโย อัครรุ่งเรือง	กรรมการ
(๔๘) นายศุภณัฐ อิ่มทอง	กรรมการ
(๔๙) นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง	กรรมการ

อนึ่ง เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ นางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร ได้พ้นจากเป็น กรรมการวิสามัญ เพราะลาออก และในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๙ (สมัยสามัญ ประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ที่ประชุมเห็นชอบให้ตั้ง นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นกรรมการวิสามัญในคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืน กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ แทนตำแหน่งที่ว่าง

๑.๒ คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติตั้งที่ปรึกษาคณะกรรมการวิสามัญ คือ

- (๑) นางสาวปนัดดา วงศ์ผู้ดี
- (๒) นางสาวภคอร จันทรรคนา
- (๓) นายธเนษฐ เศรษฐาวาณิช
- (๔) นางสาวกวิณนาถ ตาศีย์
- (๕) นางสาวเพชรชมพู กิจบูรณะ
- (๖) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์พันธ์ศักดิ์ ศุกระฤกษ์
- (๗) นายชนวัฒน์ สิทธิธูรณ์
- (๘) นางสาววิศรดา ศิริสุทธิเดชา
- (๙) นายอุดมศักดิ์ โหมดม่วง
- (๑๐) นางสาวปุณณรีย์ ปิยาศิษฐ์สกุล
- (๑๑) นายศุภกร ปุญญฤทธิ์
- (๑๒) พันตำรวจโทหญิง ณิชฎิกา กิรติธรรมกฤต
- (๑๓) นางสาวพัชราพรรณ นาคพงษ์
- (๑๔) นายธเนศ เกษศิลป์

๑.๓ คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติแต่งตั้ง นางสาวมณฑิชา ผลหาญ นิติกรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ สำนักกรรมการ ๓ ปฏิบัติหน้าที่ เป็นผู้ช่วยเลขานุการประจำคณะกรรมการ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๓ วรรคสี่

๑.๔ คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการ จำนวน ๒ คณะ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาศึกษาสถานการณ์ กระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๖ ดังนี้

(๑) คณะอนุกรรมการศึกษาสถานการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

- ๑) นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์ ประธานคณะอนุกรรมการ
- ๒) นางสาวอุษณี กังวารจิตต์ รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง

๓) รองศาสตราจารย์สุณีย์ กัลยะจิตร	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
๕) นางสาววิวรรณ จตุรพิชพร	โฆษกคณะอนุกรรมการ
๖) นายเถกิง ศักดานวงศ์	อนุกรรมการ
๗) นางสาวภคอร จันทรคณา	อนุกรรมการ
๘) นางสาวฐาปณี โปร่งรัมย์	อนุกรรมการ
๙) นายสุพล บริสุทธิ์	อนุกรรมการ
๑๐) นายปรเมษฐ์ โมลี	อนุกรรมการ

(๒) คณะอนุกรรมการศึกษากระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) นางสาวแนน บุญยธิดา สมชัย	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) นางสาวปนัดดา วงศ์ผู้ดี	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) พันตำรวจเอกหญิง ปวีณา เอกฉัตร	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) นายสุวรรณ บัวโรย	เลขานุการคณะอนุกรรมการ
๕) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ศิพร โกวิท	อนุกรรมการ
๖) นางสาววิศรา ศิริสุทธิเดชา	อนุกรรมการ
๗) นายศุภณัฐ อิ่มทอง	อนุกรรมการ
๘) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ศราวุธ โสมะเกษตริน	อนุกรรมการ
๙) นางสาวสุณัฐชา โล่สถาพรพิพิธ	อนุกรรมการ
๑๐) นายอุดมเกียรติ อภินันท์กุล ปานมี	อนุกรรมการ

๒. ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้มาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๒.๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
(๑) นางสาวอรพินท์ ศักดิ์เอี่ยม	รักษาการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเด็ก
(๒) นางสาวพัชรี ศุภดิษฐ์	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
(๓) นางอริยาพร อรุณเนตร	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
(๔) นายพีรพงษ์ ใจหาญ	นักสังคมสงเคราะห์
๒.๒ กระทรวงยุติธรรม	
(๑) นางสาวสีภาณี นาคสี	นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
(๒) นางสาววัชรภรณ์ คัชมาตย์	เจ้าหน้าที่สนับสนุนงานกฎหมาย
๒.๓ สำนักงานศาลยุติธรรม	
(๑) นางสาวศิริพร ลิ้มทองเจริญ	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย และวิชาการศาลยุติธรรม
(๒) นายธรรมนุญ สงวนเขียว	นิติกรชำนาญการพิเศษ
(๓) นางสาวอรุณี อินทร์จ้อย	นิติกรชำนาญการ

๒.๔ สำนักงานอัยการสูงสุด

นายสุรเชษฐ์ งามวงศ์

อัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ๔
สำนักงานคดีอาญา

๒.๕ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

(๑) พันตำรวจเอก สุชาติ คล้ายจันทร์พงษ์

รองผู้บังคับการตำรวจนครบาล
กองบังคับการตำรวจนครบาล ๑
ผู้กำกับการ (สอบสวน)

(๒) พันตำรวจเอก อัครชัย แซ่มซอย

กองบังคับการสืบสวน สอบสวน
กองบัญชาการตำรวจนครบาล
ผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ ๓

(๓) ว่าที่พันตำรวจเอก วิสิทธิ์ วัฒนพงษ์พิทักษ์

กองบังคับการอำนวยการ
กองบัญชาการตำรวจนครบาล
ผู้กำกับการ

(๔) ว่าที่พันตำรวจเอก เอกชัย แสนสระดี

กลุ่มงานตรวจสอบสำนวน ๔
กองคดี

(๕) พันตำรวจโท รักษ์ชยุตม์ สายพร้อมญาติ

รองผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ ๓
กองบังคับการอำนวยการ
กองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๖) ว่าที่ร้อยตำรวจโทหญิง พศวีจี ปราบพาล

รองสารวัตร
กลุ่มงานตรวจสอบสำนวน ๔
กองคดี

๓. ผู้ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญได้เชิญมาชี้แจงแสดงความคิดเห็น คือ

๓.๑ กระทรวงศึกษาธิการ

(๑) นางลาวัลย์ ตรีเนตร

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ปฏิบัติ
หน้าที่ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๒) นายกาญจนมานิชย์ ชุนกอง

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน

(๓) นางสาววีรพรธณ วัชรวงศ์กุล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการพิเศษ สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(๔) นายเฉลิมชัย วาสะสิริ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการศึกษาเอกชน

(๕) นางภัทราพรธณ เล็งวัฒนาภิจ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการ
ส่งเสริมการศึกษาเอกชน

(๖) นางอจนา สุขกล้า	นักวิชาการศึกษำชำนาญการ สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา
๓.๒ กระทรวงสาธารณสุข	
(๑) นายแพทย์พรเพชร ปัญญาปิยะกุล	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านบริหาร การสาธารณสุข
(๒) นางสาวอชิมา เกิดกล้า	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
๓.๓ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	
(๑) นางสุตาภรณ์ ชมชัย	ผู้อำนวยการสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครนายก
(๒) นางสาววัชริน แม่წყย	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการพัฒนา เด็กและเยาวชน
(๓) นางสาววิจิตรา ทองพาน	พนักงานคุมประพฤติ ชำนาญการพิเศษ
๓.๔ กรมราชทัณฑ์	
(๑) นายกิตติพัฒน์ เตชะพหุล	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์
(๒) นางสาววิศรดา ศิริสุทธิเดชา	ผู้อำนวยการกลุ่มงานส่งเสริม การศึกษาและพัฒนาจิตใจ กองพัฒนาพฤตินิสัย
(๓) นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบ ด้านทัณฑ์ปฏิบัติ กองทัณฑ์ปฏิบัติ
(๔) นายธนบูรณ์ จันทรมาลัย	นักทัณฑ์วิทยาชำนาญการ กองทัณฑ์ปฏิบัติ
๓.๕ โรงพยาบาลตำรวจ	
(๑) พันตำรวจเอกหญิง วันเพ็ญ ปรีดิยาร	พยาบาล (สบ ๔) กลุ่มงานพยาบาล
(๒) พันตำรวจโทหญิง วิภา พงศ์จันทร์วิไล	นักสังคมสงเคราะห์ (สบ ๓) กลุ่มงานสังคมสงเคราะห์
๓.๖ โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ	
(๑) นายแพทย์ทศนัย พิพัฒน์โชติธรรม	นิติเวช
(๒) พยาบาลวิชาชีพ กาญจนา สมบัติศิรินันท์	หัวหน้างานพยาบาลสูตินรีเวช
(๓) นางสาวชนิษฐา บุรณพันศักดิ์	หัวหน้างานสังคมสงเคราะห์
๓.๗ ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก นางทีฆา ณ นคร	ผู้อำนวยการศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก

๔. การพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญ

คณะกรรมการวิสามัญได้มีการประชุมพิจารณาศึกษาเรื่อง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๔.๑ คณะกรรมการวิสามัญได้ประชุมพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน ๑๘ ครั้ง โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตลอดจนชี้แจงแสดงความคิดเห็น จำนวน ๕ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ วันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๓

ครั้งที่ ๒ วันจันทร์ที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ครั้งที่ ๓ วันจันทร์ที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓

ครั้งที่ ๔ วันจันทร์ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๓

ครั้งที่ ๕ วันจันทร์ที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๓

๔.๒ คณะอนุกรรมการศึกษาสถานการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ได้ประชุมพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศในประเทศไทย จำนวน ๔ ครั้ง โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตลอดจนชี้แจงแสดงความคิดเห็น จำนวน ๑ ครั้ง คือ วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๖๓

๔.๓ คณะอนุกรรมการศึกษากระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ได้ประชุมพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน ๘ ครั้ง โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ตลอดจนชี้แจงแสดงความคิดเห็น จำนวน ๑ ครั้ง คือ วันอังคารที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๓

๔.๔ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงและรายละเอียดข้อมูลเรื่องนี้ จากเอกสาร ข้อมูล คำชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรายละเอียดจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยนำมาประกอบการพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการวิสามัญ

๔.๕ คณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเดินทางไปศึกษาดูงาน จำนวน ๑ ครั้ง คือ โรงพยาบาลตำรวจ วันศุกร์ที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๓

๕. ผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการวิสามัญ

คณะกรรมการวิสามัญได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ปรากฏผลการดำเนินการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

๕.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากกล่าวถึงอาชญากรรมทางเพศ สามารถกล่าวได้ว่า เป็นอาชญากรรมที่คุกคามความปลอดภัยของประชาชนมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่อาชญากรรมทางเพศได้ทวีความรุนแรงและมักเป็นเหตุที่สะเทือนขวัญประชาชน แม้ความผิดเกี่ยวกับเพศในประเทศไทยได้ถูกกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดทางอาญามีการกำหนดโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต หากแต่ยังมีเหตุการณ์เกิดขึ้นเป็นระยะทั้งการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งเป็นภัยเงียบที่คุกคามความสงบสุขของประชาชนในสังคมอย่างยิ่ง

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนดความหมายของคำว่า “กระทำชำเรา” หมายความว่า “กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น” โดยสิ่งที่เปลี่ยนไปจากกฎหมายเดิม คือ การใช้สิ่งอื่นใดหรืออวัยวะอื่นใดของผู้กระทำ สอดใส่อวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้เสียหายเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ ได้ถูกย้ายไปเป็นเหตุเพิ่มโทษของการอนาจาร ทั้งนี้ การกระทำความผิดทางเพศเป็นการกระทำผิดที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลานาน เมื่อพิจารณาจากสถิติทางคดีถึงแม้จะพบว่า คดีความผิดเกี่ยวกับเพศเมื่อเทียบกับอาชญากรรมประเภทอื่น จะมีปริมาณคดีไม่เพิ่มสูงขึ้น และต้องยอมรับว่าคดีทางเพศเป็นคดีที่ผู้เสียหายอับอาย ไม่ประสงค์เข้าแจ้งความดำเนินคดี ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการรายงานเหตุเป็นตัวเลขที่แท้จริง ดังนั้น สถิติทางคดีจึงไม่อาจวัดความรุนแรงของคดีความผิดเกี่ยวกับเพศได้ และในทางกลับกันหากพิจารณาจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมผ่านสื่อสารมวลชนในทุกช่องทาง จะเห็นข่าวเกี่ยวกับการก่ออาชญากรรมทางเพศเกิดขึ้นทุกวัน บ้างก็เป็นอาชญากรรมทางเพศที่ไม่มีความรุนแรงมากนัก บ้างก็เป็นอาชญากรรมทางเพศที่สะท้อนขวัญและก่อให้เกิดความเกลียดแค้นชิงชังใคร ๆ จากคนในสังคม ในส่วนของการป้องกันอาชญากรรมทางเพศ ยังไม่มีการป้องกันการกระทำผิดทางเพศที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม นอกจากการรอให้มีเหตุเกิดขึ้นเสียก่อน ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นนี้สร้างความเสียหายที่ไม่อาจเรียกกลับคืนมาได้ และก่อให้เกิดเป็นตราบาปอย่างถาวรแก่ผู้เสียหาย หรือผู้ถูกกระทำ อีกทั้ง มายาคติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ มักกล่าวโทษผู้หญิง เช่น การแต่งตัวโป้เปลือยถูกข่มขืนจริงหรือ ผลการศึกษาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ระบุว่า จากการตรวจสอบข่าวที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศย้อนหลัง ๑๓ ปี รวมกว่า ๑.๗ หมื่นข่าว ประมาณร้อยละ ๖๘ เป็นข่าวเกี่ยวกับการข่มขืน ซึ่งพบว่าเหยื่อมีอายุตั้งแต่ ๘ - ๑๐๕ ปี ในสถานที่เกิดเหตุต่าง ๆ กัน แสดงให้เห็นว่า คนทุกวัย ทุกอาชีพ ทุกระดับการศึกษา สามารถถูกข่มขืนได้ และไม่เกี่ยวข้องกับการแต่งตัว “ความพยายามในการโยกการแต่งตัวกับการข่มขืนเป็นมายาคติ จึงเป็นความเข้าใจผิดที่ควรเปลี่ยนได้แล้ว โดยเฉพาะเรื่องการตั้งคำถามกับตัวผู้เสียหาย เพราะข้อเท็จจริงมันไม่ได้เกี่ยวกับความสวยหรือการแต่งตัว” ซึ่งมายาคติเช่นนี้ไม่ควรเกิดขึ้นกับความทุกข์ของผู้หญิงที่ถูกกระทำ และไม่ว่าจะจะเป็นเพศใดในสังคมไทยก็ไม่ควรเกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาความสูญเสียที่เกิดขึ้นในเชิงเศรษฐศาสตร์ของประเทศไทย การสูญเสียงบประมาณเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทางเพศทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมราชทัณฑ์ที่มีหน้าที่หลักในการบำบัดฟื้นฟูโปรแกรมผู้กระทำผิดทางเพศนั้น มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นของการใช้งบประมาณในแต่ละปี และในส่วนของผู้ถูกกระทำที่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นการดูแลอย่างต่อเนื่องภายใต้ระบบของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า สถิติย้อนหลัง ๓ ปี มูลค่าความเสียหายในการรักษาพยาบาลผู้ถูกกระทำเหล่านี้มีมูลค่าเป็นจำนวนมาก

จากสถานการณ์ข้างต้น คณะกรรมการจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาเรื่องดังกล่าวอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านสถานการณ์ สาเหตุปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ อันก่อให้เกิดองค์ความรู้ในการสร้างแนวทาง มาตรการป้องกัน แก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและสร้างความปลอดภัยให้กับประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ให้รอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อของการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

๕.๒ ประเด็นการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา โดยกำหนดประเด็นการพิจารณาศึกษา ดังนี้

๑. การศึกษาสถานการณ์ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศ
๒. การศึกษากระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศ

๕.๓ ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาสถานการณ์ สาเหตุของปัญหา แนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยสรุปแนวทางการดำเนินการเป็น ๔ แนวทาง ดังนี้

๕.๓.๑ แนวทางการป้องกันปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

(๑) แนวทางการป้องกันสำหรับผู้ถูกระทำ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการดูแลรับผิดชอบเรื่องความรุนแรงในครอบครัวและเน้นการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ การดำเนินการตามกฎหมาย ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ และการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการเพื่อป้องกันความรุนแรงในครอบครัว ในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ทั้ง ๗๖ จังหวัด เพื่อเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดจากบุคคลในครอบครัว นอกจากนี้ กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ทำการศึกษาการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราต่อเด็ก ภายใต้ข้อเสนอแนะว่าด้วยสิทธิเด็กในการขจัดความรุนแรงต่อเด็ก ซึ่งเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะว่าด้วยสิทธิเด็ก และพัฒนามาตรการทางการบริหาร มาตรการทางสังคม และมาตรการทางการศึกษาเพื่อขจัดความรุนแรงต่อเด็กทุกรูปแบบ รวมทั้งการกระทำความรุนแรงทางเพศเป็นประเด็นสำคัญ โดยมีมาตรการทางกฎหมายหลายฉบับที่ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว มีการกำหนดวิธีการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กพร้อมด้วย ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ ในส่วนมาตรการทางการบริหารได้มีการกำหนดโครงสร้างการคุ้มครองเด็กระดับชาติ โครงสร้างการคุ้มครองเด็กระดับจังหวัด เป็นกลไกทั้งในระดับนโยบายในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล โดยมีบ้านพักเด็กและครอบครัวเป็นหน่วยงานประสานให้เกิดความคุ้มครองช่วยเหลือเด็กและครอบครัว

ในภาพรวมกลไกต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาคารข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กและสตรีของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการบริหาร มาตรการทางสังคม และมาตรการทางการศึกษา โดยมาตรการเหล่านี้ได้ดำเนินการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศไทย โดยมีการทำงานร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งองค์กรที่ทำงานโดยไม่แสวงหากำไร (NGOs) ซึ่งเป็นทั้งองค์กรการกุศล และองค์กรสาธารณประโยชน์ แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่

๑) การขาดการวิเคราะห์เชิงบริบทของพื้นที่ กล่าวคือ พื้นที่ที่มีความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิงและเด็กคือพื้นที่ใดของประเทศไทย ซึ่งวิธีการจัดการต่อปัญหาในแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยนั้นย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในเชิงวัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ในชุมชนและสังคม ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม ซึ่งส่งผลให้วิธีการป้องกันในเชิงรุกและการคุ้มครองเด็ก สตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องเฉพาะกรณีในแต่ละราย ดังนั้น การศึกษาในเชิงระบาดวิทยาและความชุกของพื้นที่จึงเป็นประเด็นสำคัญในการทำความเข้าใจในการป้องกันเชิงรุก

๒) การเข้าถึงพื้นที่เชิงรุกของเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็ก ซึ่งมีการทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานจำเป็นต้องปฏิบัติอย่างมีมาตรฐานเดียวกัน ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกันและร่วมกันเพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการคุ้มครองเด็ก ผู้หญิง และส่งผลให้ได้รับประโยชน์สูงสุดอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

๓) การให้ความรู้ การเฝ้าระวังในชุมชน โดยใช้นโยบายการเยี่ยมบ้านในหมู่บ้านในชุมชนของเจ้าหน้าที่และผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองเด็ก สตรี โดยการให้ความรู้จำเป็นต้องมีความเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ จึงควรใช้ชุดความรู้ที่มีความแตกต่างกัน

๔) ทุกโครงการและกิจกรรมต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และนำผลของการประเมินนั้นมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการคุ้มครองป้องกันการใช้ความรุนแรงทางเพศ รวมถึงเหตุของการข่มขืนกระทำชำเราของคนในครอบครัว

๕) รูปแบบความรุนแรงทางเพศเปลี่ยนไปเป็นการล่อลวง ลวนลามทางเพศ ผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น (Cyber Sexual Harassment) และเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย จึงต้องเร่งรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงเรื่องดังกล่าวมากขึ้น โดยสังคมต้องไม่เพิกเฉยกับเรื่องนี้

กระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางการป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศไว้ ๕ ประเด็น คือ

๑) ให้ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักแก่ครู เด็กนักเรียน และผู้ปกครอง ในการป้องกันหาทางออกเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์การล่วงละเมิด และสร้างกลไกการป้องกันเด็กนักเรียนจากการถูกล่วงละเมิด

๒) ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษา เอาใจใส่เด็กนักเรียนอย่างใกล้ชิดและต้องทำงานเป็นทีม

๓) บุคลากรในสถานศึกษา ดูแล พิทักษ์ ปกป้อง และคุ้มครองเด็กนักเรียนไม่ให้ถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกสถานศึกษา

๔) จัดสถานที่ภายในสถานศึกษาให้เหมาะสม เช่น จัดให้มีกล้องวงจรปิด มีการจัดตั้งเวรยามตรวจตราพื้นที่จุดเสี่ยง เป็นต้น

๕) สถานศึกษาได้มีการสอนเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา โดยเฉพาะการดูแล การป้องกันตนเองของเด็กนักเรียนให้ปลอดภัยจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

นอกจากแนวทางดังกล่าวแล้ว กระทรวงศึกษาธิการต้องมีการดำเนินการเชิงรุก กล่าวคือ การแก้ปัญหาอย่างทันการณ์ ซึ่งการแก้ปัญหาเรื่องเพศในโรงเรียนจำเป็นต้องทำให้เป็นระบบ ดังนี้

๑) ตรวจสอบสถานศึกษาของรัฐและเอกชนทุกประเภททั่วประเทศ โดยสำรวจปัญหาอย่างแท้จริงเพื่อเข้าถึงปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

๒) บุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องผ่านการตรวจสอบประวัติอย่างละเอียดทางด้านกาย จิต สังคม ตลอดจนการมีหลักสูตรเบื้องต้นของผู้ที่จะบรรจุเป็นครู พร้อมกับครูที่ต้องการเลื่อนวิทยฐานะผ่านหลักสูตรการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศ

๓) การให้ความรู้กับผู้ปกครองในการประชุมผู้ปกครอง การติดตามพฤติกรรมของนักเรียนต้องมีการบันทึกและตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอระหว่างครูประจำชั้น และผู้ปกครองเด็ก โดยให้ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นเครือข่ายเข้ามาดูแลและป้องกันเรื่องเหล่านี้ด้วย และการส่งเสริมให้นักจิตวิทยาในโรงเรียน แพทย์ หรือพยาบาลที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเข้ามาพบและปรึกษาได้

๔) หลักสูตรเพศศึกษาที่มุ่งสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องเพศอย่างถูกต้อง สอนให้มีความฉลาดรู้เรื่องเพศให้กับเด็ก และมีความเข้าใจในเรื่องเพศสภาพ เพศวิถี ต้องมีการประเมินการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้มีการบรรจุหลักสูตรเหล่านี้อยู่ในระดับนักเรียนอนุบาลและทุกช่วงชั้นของระดับการศึกษาในสถานศึกษา รวมทั้งโรงเรียนจะต้องสร้างการเรียนรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศให้กับเด็กได้รู้เท่าทันอารมณ์ของตัวเอง รู้เท่าทันความสัมพันธ์ รู้ว่าอะไรคือการเอาเปรียบหรือละเมิดสิทธิ และรู้จักป้องกันตนเองจากการล่วงละเมิดทางเพศ

๕) บุคลากรทางการศึกษาที่มีการกระทำในลักษณะล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการต้องดำเนินการยึดใบประกอบวิชาชีพครูในทันที และในส่วนนักเรียนให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เข้ามาคุ้มครองดูแลสวัสดิภาพของเด็กตามที่กฎหมายกำหนด

๖) ต้องมีมาตรการในการป้องกัน แก่ไข และเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายกรณีล่วงละเมิดทางเพศให้ชัดเจน และมีการดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำผิดทางเพศ รวมทั้งโรงเรียนควรมีช่องทางในการรับเรื่องร้องทุกข์/ร้องเรียน โดยถือเป็นความลับและดำเนินการด้วยความยุติธรรม

ทั้งนี้ การให้ความรู้ในระบบการศึกษาเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ดังนั้น ควรมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยนำหลักสูตรสิทธิมนุษยชนและสิทธิพื้นฐานต่าง ๆ บรรจุไว้ในระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นกระบวนการส่งเสริมสิทธิต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบการศึกษา กล่าวคือ สิทธิทางเพศเป็นสิทธิพื้นฐานและเป็นรากฐานของสิทธิมนุษยชน การเรียนรู้สิทธิทางเพศ เป็นการเรียนรู้สิทธิพื้นฐานของตนเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิจากผู้อื่น และสามารถมีวิถีชีวิตของตนได้อย่างไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นเช่นกัน

(๒) แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ

การจัดทำระบบการลงทะเบียนผู้กระทำผิดทางเพศ การนำระบบนี้มาใช้จะเป็นรูปธรรมและการออกกฎหมายกำหนดให้ชัดเจน สำหรับประเทศไทยมีผู้ที่รู้จักระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศน้อยมาก ทั้งนี้ประเทศไทยยังไม่มี การบำบัดหรือคัดแยกนักโทษคดีความผิดทางเพศเพื่อการบำบัดใด ๆ ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องทำตามหลักเกณฑ์การรับตัว ดูแล และปล่อยตัวแบบนักโทษในคดีทั่วไปแต่หากพิจารณาจากทรัพยากรที่ประเทศไทยมี หรือความพยายามในการกำหนดนโยบายเพื่อจัดการเรื่องคดีทางเพศ ถือว่าประเทศไทยมีความพร้อมระดับหนึ่งหากได้จัดทำระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศ หากแต่การผลักดันให้มีการยอมรับในวงกว้าง และนำไปสู่การจัดสร้างระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศ จะต้องใช้เวลาพอสมควร การนำระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศมาใช้ในประเทศไทย สามารถสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

๑) กฎหมายและนโยบายเพื่อรองรับกับระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ในประเทศไทยต้องส่งเสริมให้เกิดกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ชัดเจน และต้องคำนึงถึงสิทธิของทั้งผู้กระทำผิดและการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการที่จะต้องเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศ

๒) ความพร้อมของหน่วยงานในแต่ละด้าน เพื่อรองรับกับระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศในประเทศไทย ได้แก่

(๑) ทรัพยากรบุคคล หน่วยงานที่ควรรับผิดชอบเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลจัดการตั้งแต่การสร้างระบบ การใช้ระบบ ควรเป็นตำรวจ เพราะตำรวจมีฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากรอยู่แล้ว หากจัดสรรให้ดีและเป็นระบบจะสามารถเป็นฐานในการสร้างระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศได้ ในปัจจุบันกรมคุมประพฤติภายใต้การกำกับของกระทรวงยุติธรรมมีศูนย์ปฏิบัติการ JSOC (Safety Observation Ad hoc Center) หรือศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันและเฝ้าระวังการก่ออาชญากรรมสะท้อนขวัญของผู้พันโทฯที่มีลักษณะพิเศษ ซึ่งในปัจจุบันศูนย์ปฏิบัติการ JSOC ได้ทำการศึกษาและทดลองระบบที่มีความใกล้เคียงกับระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศ โดยมีสำนักงานกิจการยุติธรรมคอยส่งเสริมในส่วนของ การค้นหาข้อมูล อย่างไรก็ตาม อุปสรรคปัญหาคือยังมิได้มีการบูรณาการการทำงานอย่างเป็นรูปธรรมและขาดการสนับสนุนในด้านการรับรองโดยกฎหมาย

(๒) การจัดการติดตามผู้กระทำผิดหลังจากออกจากเรือนจำ ในปัจจุบันหากนักโทษพ้นออกจากเรือนจำไม่ว่าจะคดีใดก็ตาม กรมราชทัณฑ์จะทำทะเบียนประวัติและรายงานต่อไปยังข้าราชการพลเรือนในภูมิลำเนาที่ผู้กระทำผิดได้ให้ข้อมูลไว้ และเจ้าพนักงานคุมประพฤติก็เพียงปฏิบัติตามข้อปฏิบัติทางด้านกฎหมายเท่านั้น ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานราชทัณฑ์และเจ้าพนักงานคุมประพฤติติดตามสอดส่องผู้กระทำผิดต่อไป ในอนาคตหากมีการวางระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศและกำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องก็จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) ทรัพยากรที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ฐานข้อมูลอาชญากร การเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ในปัจจุบันประเทศไทยมีฐานทะเบียนประวัติอาชญากรที่เป็นประโยชน์แก่องค์กรและหน่วยงานรัฐ และมีโครงการที่จะเชื่อมต่อและแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกัน หากแต่ว่า ในทางปฏิบัติ ต่างฝ่ายต่างหน่วยงานก็ยังเป็นกังวลในเรื่องการรั่วไหลของข้อมูลและไม่กล้าส่งผ่านข้อมูลในหน่วยงานตนเองให้หน่วยงานอื่น ได้แก่สร้างระบบขึ้นมาเป็นของตนเอง ดังนั้น หากมีการสร้างระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศเกิดขึ้นต้องทำความเข้าใจเรียนรู้และเชื่อมั่นระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันในเรื่องการแบ่งปันข้อมูล

(๔) วิธีการในการจัดการกับผู้กระทำผิดในคดีทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้วิธีการบำบัด พินฟู ผู้กระทำผิดคดีทางเพศในประเทศไทย หรือการใช้วิธีการลงโทษด้วยวิธีอื่น สำหรับประเทศไทยพบว่า มาตรการหรือวิธีการอื่นนอกจากการลงโทษตามกฎหมายอาญาแล้วก็ไม่มีความมาตรการรักษา พินฟูใดที่ใช้ต่อผู้กระทำผิดคดีทางเพศอีก และในทางปฏิบัติไม่ได้มีการใช้โทษประหารชีวิตกับผู้กระทำผิดในคดีทางเพศไม่ว่าจะร้ายแรงมากเพียงใดมาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการป้องกันอาชญากรรมทางเพศที่ไม่มีประสิทธิภาพ

๓) ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศในมิติย่อย ได้แก่

(๑) ปัญหาด้านสังคม การใช้ระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศในประเทศไทยอาจนำไปสู่การตีตราผู้กระทำผิดและผลักดันให้ผู้กระทำผิดใช้ชีวิตอย่างยากลำบากในสังคม

(๒) ปัญหาด้านการจัดการ การจัดการมีความสำคัญ หากแต่ต้องมีการเรียงลำดับความสำคัญนั้น ๆ ได้แก่ การบริหารจัดการบุคลากร กล่าวคือ ผู้ที่จะต้องปฏิบัติงานภายในระบบผู้ที่จะต้องตรวจสอบระบบ ควบคุมระบบให้อยู่ในลักษณะที่พร้อมใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา ใช้งานได้จริงและสามารถสร้างระบบที่เสถียร เพราะระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศควรต้องมีการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลเพื่อพิทักษ์สิทธิของผู้ที่มีชื่ออยู่ในระบบด้วย

(๓) ปัญหาด้านงบประมาณและบุคคล ปัญหาเรื่องงบประมาณและกำลังคน ยังคงเป็นปัญหาที่ทุกหน่วยงานต้องประสบ แต่หากว่ามีการจัดสรรใช้ทรัพยากรที่เหมาะสมผ่านนโยบายที่ชัดเจน ระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศอาจเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(๔) ปัญหาด้านการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน ปัญหาเรื่องการไม่แบ่งปันข้อมูล ยังคงเป็นปัญหาที่ทุกหน่วยงานต่างก็กล่าวถึง แต่ในขณะเดียวกันก็ต่างหวงแหนข้อมูลของตนเองเพราะไม่ไว้วางใจให้หน่วยงานอื่น ด้วยเกรงข้อมูลที่เป็นความลับจะรั่วไหล

(๕) ปัญหาด้านการขาดความเข้าใจในระบบ ความไม่เข้าใจคือปัญหาที่สำคัญ เมื่อขาดความเข้าใจก็ขาดการยอมรับหรืออาจถึงกับต่อต้าน การเปลี่ยนแปลงระบบไม่ยากเท่ากับการเปลี่ยนทัศนคติของบุคคล การให้การศึกษาหรือทำให้คนในสังคมเข้าใจ จะช่วยคลี่คลายปัญหามากขึ้น

รูปแบบระบบการลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศในประเทศไทย

ในระยะสั้น ประเทศไทยควรจัดทำระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศที่เป็นผู้กระทำผิดซ้ำและผู้ที่อยู่ก่อนอันตรายต่อเด็กเสียก่อน เช่น ในประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และมาเลเซีย เป็นต้น ส่วนของประเทศไทยควรออกกฎหมายหลักและกฎหมายรองออกมาเพื่อรองรับการทำงานของเจ้าหน้าที่โดยละเอียด อย่างเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยมีฐานความผิดคดีทางเพศกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อยู่แล้ว หากผู้ใดถูกศาลพิจารณาพิพากษาว่ามีความผิดฐานใด ควรให้ศาลพิจารณาเองหรืออัยการทำคำขอต่อศาล เพื่อให้ผู้กระทำผิดต้องมีรายชื่อในระบบ โดยออกแบบว่าคดีประเภทใดควรจัดว่ามีความร้ายแรงในระดับใด อันนำไปสู่การจัดการของเจ้าหน้าที่ในส่วนการติดตามและรายงานตัวของผู้กระทำผิดหลังพ้นโทษ รวมทั้งระยะเวลาที่ผู้กระทำผิดจะมีชื่ออยู่ในระบบ สำหรับประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลของผู้กระทำผิดได้อย่างอิสระ ในส่วนนี้ควรนำเอาหลักการและรูปแบบของประเทศอังกฤษและออสเตรเลียมาใช้ ในส่วนของการจำกัดการเข้าถึงข้อมูลของประชาชนหรือการเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชนตามสมควรแก่เหตุเท่านั้น นอกจากนี้ ควรมีหน่วยงานกลางแบบในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เพื่อการจัดการดูแลระบบและทำให้เกิดมาตรฐานในการใช้ระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศขึ้น ถึงแม้ว่าผู้ควบคุมระบบควรจะเป็นกระทรวงยุติธรรมและผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้จะเป็นหน่วยงานยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ ราชทัณฑ์ คุมประพฤติ หรือพนักงานอัยการ ก็ตาม

ในระยะยาว ประเทศไทยควรวางแผนที่จะจัดทำระบบให้ครอบคลุมทั้งผู้กระทำผิดที่เป็นภัยร้ายแรงต่อเด็ก ต่อบุคคลทั่วไป โดยบรรจุฐานความผิดเพิ่มขึ้น และกำหนดแนวทางในการเก็บข้อมูลของบุคคลผู้ที่ถูกกล่าวหาและถูกจับในคดีความผิดทางเพศแต่คดีไม่ถึงชั้นศาล รวมไปถึงบุคคลผู้ที่พ้นกำหนดรายงานตัวหรือหลุดพ้นจากการถูกลงทะเบียนชื่อแล้ว ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นความลับขั้นสุด หากแต่เก็บข้อมูลเพื่อประโยชน์ในเชิงสืบสวนสอบสวนเท่านั้น

การจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) ผู้ต้องขังในประเทศไทย การเก็บตัวอย่าง ดีเอ็นเอผู้ต้องขังโดยการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารพันธุกรรม (DNA) ในประเทศไทยได้มีการริเริ่มเมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ โดยการลงนามบันทึกความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรมไทยกับสำนักงานสอบสวนกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (FBI) เพื่อทำระบบฐานข้อมูลสารพันธุกรรม (DNA) โดยโครงการดังกล่าวจะมีสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และกรมราชทัณฑ์ ร่วมจัดเก็บตัวอย่างจากผู้ต้องขังที่สมัครใจ โดยดีเอ็นเอของผู้ต้องขังจะถูกจัดเก็บในฐานข้อมูลความปลอดภัยของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ฐานข้อมูลดีเอ็นเอเหล่านี้จะนำมาใช้เปรียบเทียบกับดีเอ็นเอในที่เกิดเหตุอาชญากรรม และรูปแบบสารพันธุกรรมที่พบจะถูกจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูล

ลักษณะเดียวกันโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หากจะนำกลับมาใช้ประโยชน์ร่วมกับการลงทะเบียนผู้กระทำผิดทางเพศในประเทศไทยจะเป็นข้อมูลที่ช่วยส่งเสริมการป้องกันอาชญากรรมทางเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยประเด็นที่ควรดำเนินการ คือ

๑. การออกกฎหมาย และวางระบบฐานข้อมูลสารพันธุกรรม (DNA) ได้แก่ การเก็บ การเข้าถึง และการควบคุมให้มีความชัดเจน

๒. การอบรมเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บให้มีความรู้ในการเก็บพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรมทางเพศ

๓. การคำนึงถึงสิทธิการเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การพัฒนาเครื่องมือวัดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ (Development of a Thai risk assessment tool for sex offender) เจตนารมณ์หลัก คือ ลดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ เพิ่มโอกาสให้ผู้กระทำผิดคดีทางเพศกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ โดยไม่กระทำผิดซ้ำ และสร้างความเชื่อมั่นให้คนในสังคม วัตถุประสงค์ คือ เพื่อนำแบบประเมินมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำผิดคดีทางเพศว่ามีความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำมากน้อยเพียงใด รวมทั้งหาวิธีการดำเนินการเพื่อปรับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ และเพื่อวางแผนการคุมประพฤติ แก่ผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำ ได้แก่

๑. การสร้างแบบประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำต่าง ๆ ทั่วประเทศ และข้อมูลคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำในกลุ่มผู้กระทำผิดคดีทางเพศในประเทศไทย ซึ่งแบบประเมินลักษณะนี้มีใช้อย่างแพร่หลายและได้รับการยอมรับจากประเทศในซีกโลกตะวันตก แต่ยังไม่เคยมีใช้ในประเทศไทยมาก่อน

๒. เครื่องมือนี้สามารถใช้ได้กับผู้กระทำผิดคดีทางเพศที่เป็นผู้ใหญ่และเยาวชน (แต่จะต้องทำการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมในทุกช่วงอายุและประเภทคดี และนำมาวิเคราะห์แยกกันตามแต่ละกลุ่มช่วงอายุผู้กระทำผิด)

๕.๓.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

การดำเนินงานที่สำคัญ คือ การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะด้านคดีความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรง การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เป็นการร่วมกันดำเนินงานของกรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ

กรมราชทัณฑ์ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

๑. การใช้เครื่องมือวัดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ (Development of a Thai risk assessment tool for sex offender) ซึ่งเป็นการสร้างเครื่องมือในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังในกรมราชทัณฑ์ และเด็กและเยาวชนกระทำผิดในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นแบบประเมินวัดระดับความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำทางเพศก่อนได้รับการปล่อยตัว ซึ่งมีส่วนช่วยในการกลั่นกรอง วิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน ในรายที่มีความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำ เพื่อให้กระบวนการกลั่นกรองผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน ก่อนปล่อยตัวมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยแบบจำแนกลักษณะผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน เป็นพื้นฐานเพื่อการควบคุม (Screening)

กล่าวคือ เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน เพื่อการควบคุม สามารถนำผลคะแนนไปวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงในการควบคุมของผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน แต่ละรายระหว่างคุมขังในเรือนจำ และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดการใช้ คุลยพินิจของคณะกรรมการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ผลคะแนนสามารถนำไปใช้เฝ้าระวังผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็ก และเยาวชนบางรายที่มีพฤติกรรมการกระทำผิดที่เป็นคดีสะท้อนขวัญหรือเป็นที่สนใจของสังคมหรือเป็นข้อมูล ประกอบการพิจารณาการย้ายไปคุมขังยังเรือนจำความมั่นคงสูงของผู้ต้องขังได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นแบบจำแนก ลักษณะผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย (Rehabilitation Assessment) และการบำบัดฟื้นฟู กล่าวคือ เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน เพื่อการพัฒนาพฤตินิสัย แก้ไขพฤติกรรมความเสี่ยงในระดับต่าง ๆ กำหนดความจำเป็นในด้านต่าง ๆ ของผู้ต้องขัง ทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน ในแต่ละรายที่ควรจะได้รับระหว่างคุมขังในเรือนจำและศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก และเยาวชน สามารถนำมาจัดลำดับการให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชนเป็นรายบุคคล (Sentence Plan) ก่อนและหลังได้อย่างเหมาะสม

๒. การใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิด (Chemical Castration) ซึ่งเป็น การใช้โดยยึดปรัชญาการลงโทษแบบบำบัดรักษาวิธีการทางเคมี แพทย์จะทำการฉีดยาเพื่อยับยั้งการสร้างฮอร์โมน เพศชายจากอวัยวะ ทำให้ความต้องการทางเพศลดลง สร้างอสุจิไม่ได้ และอวัยวะเพศจะไม่แข็งตัว แต่หากหยุด การใช้สารเคมี ฮอร์โมนและสภาวะทางเพศก็จะกลับคืนมาเหมือนเดิม มิได้ทำให้อวัยวะเพศใช้การไม่ได้ตลอดไป จึงส่งผลในแง่บวกด้านการรักษาเบื้องต้นและป้องกันการกระทำผิดทางเพศที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้ดี

๓. กระบวนการบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนชายที่เป็นผู้กระทำผิด โดยใช้ต้นแบบ จากศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก ซึ่งใช้กระบวนการเรียนรู้จากวิชาชีวิต วิชาหนังสือ และวิชาชีพ รวมถึงการถอดบทเรียนการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละวัน เช่น การอ่านและวิเคราะห์ข่าวประจำวัน หรือการดูหนัง แล้วนำประเด็นที่ได้มาพูดคุยและวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้เด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดได้ตระหนักรู้ ถึงการกระทำ ผลที่เกิดจากการกระทำ และผลกระทบที่เป็นความเจ็บปวดของผู้ถูกกระทำ ซึ่งจะนำไปสู่ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทางความคิด (Mind Set) และเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้กระทำให้เป็นผู้รอด แล้วพัฒนา ไปสู่การเป็นผู้ปกป้องและเป็นพลังของสังคมต่อไป

๕.๓.๓ แนวทางการแก้ไขเยียวยาผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

กระทรวงสาธารณสุข โดยการดำเนินงานของศูนย์พึ่งได้ ซึ่งเป็นศูนย์ช่วยเหลือเด็ก และสตรี (One Stop Crisis Center – OSCC) เป็นการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข การจัดบริการ ทางด้านกระบวนการยุติธรรม การจัดบริการทางด้านสังคมสงเคราะห์ โดยทีมสหวิชาชีพทั้งภายในและภายนอก โรงพยาบาล และมีระบบการป้องกัน การรักษาความลับที่ชัดเจน ทั้งนี้ มีขั้นตอนการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วย ที่ถูกกระทำรุนแรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และเพศ ณ โรงพยาบาลที่เข้ารับการรักษา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ภายใต้การดำเนินงาน ของศูนย์ช่วยเหลือสังคม (Social Assistance Center - SAC) สายด่วน ๑๓๐๐ มีบทบาทหน้าที่ในการ ให้คำปรึกษาผ่านช่องทางโทรศัพท์สายด่วนหมายเลข ๑๓๐๐ มีการรับเรื่องราวร้องทุกข์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ ให้คำปรึกษาและนักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติงานและให้บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง รวมทั้งมีการช่วยเหลือเชิงรุก ในกรณีวิกฤต โดยมีหน่วยเคลื่อนที่เร็ว (Mobile Team) ลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาเบื้องต้น ตลอดจน การทำงานร่วมกับหน่วยงานและเครือข่ายอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคม เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นต้น และหน่วยงานภายในกระทรวงการพัฒนาสังคม

และความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด และบ้านพักเด็ก และครอบครัวจังหวัด รวมทั้งทีมอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ร่วมในการปฏิบัติงาน มีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการส่งต่อข้อมูลผู้ประสบปัญหาแต่ละประเด็นปัญหาให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การให้บริการของศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน ๑๓๐๐ ให้บริการผู้ประสบปัญหาทางสังคม ในการให้คำปรึกษาแนะนำ การช่วยเหลือและการประสานส่งต่อ เพื่อให้ผู้ประสบปัญหาสังคมสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ และได้รับการช่วยเหลือตรงตามสภาพปัญหา การให้ความช่วยเหลือผ่าน “ศูนย์ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศ ในการทำงาน” (ศปกพ.) ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาการล่วงละเมิดและการคุกคามทางเพศ รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรการในเรื่องนี้ โดยตั้งอยู่ที่ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

กล่าวโดยสรุป การดำเนินงานของศูนย์ช่วยเหลือทางสังคมเป็นการทำงานในรูปแบบ สหวิชาชีพโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่ชุมชน บ้านพักเด็ก และครอบครัว เครือข่ายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ศูนย์ช่วยเหลือสังคม หน่วยงานอื่น ๆ ภาครัฐ/เอกชน/ประชาชน ซึ่งเมื่อได้รับแจ้งจะทำการสืบเสาะแสวงหา ข้อเท็จจริงและประเมินสภาพปัญหาเบื้องต้นในด้านกาย จิต สังคม โดยชุดเคลื่อนที่เร็ว ได้แก่ บ้านพักเด็ก และครอบครัว พนักงานเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ตำรวจ ครู/อาจารย์ เมื่อสืบเสาะแสวงหาข้อเท็จจริง เรียบร้อยแล้ว จะทำการประสาน/ส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบำบัดฟื้นฟู ได้แก่ บ้านพักเด็กและครอบครัว เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพกรณีจำเป็น โรงพยาบาลเพื่อรักษาพยาบาลทางกายและจิตใจ นอกจากนี้ ยังมีการประชุม ทีมสหวิชาชีพอำเภอ/จังหวัด เพื่อประเมินสภาพปัญหา ความต้องการ วางแผนและให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะ ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ (ร่างกายและจิตใจ) และด้านสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมกลับสู่ครอบครัว สังคม และการติดตามประเมินผลให้ความช่วยเหลือและเฝ้าระวังต่อไป โดยนำเสนอขั้นตอนการทำงานรูปแบบ สหวิชาชีพในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

การคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของผู้ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศ

๑. ทำความเข้าใจปัญหา สาเหตุ และผลกระทบของปัญหาความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว และการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศยังมีความสำคัญอย่างต่อเนื่อง จึงจึง มีการติดตามประเมินความสำเร็จของงาน

๒. พัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้พร้อมที่จะให้บริการช่วยเหลือผู้เสียหายอยู่เสมอ ให้มีความพร้อมในการให้บริการที่เป็นมิตรต่อผู้เสียหาย

๓. จัดให้ผู้เสียหายสามารถเข้าถึงแหล่งหรือหน่วยงานที่ให้บริการช่วยเหลือ อย่างเป็นมิตรในทุกระดับ ควรสนับสนุนให้หน่วยงานทุกระดับได้ร่วมกันทำงานด้านคุ้มครองสิทธิและคุ้มครอง สวัสดิภาพผู้เสียหาย ทั้งในส่วนกลาง จังหวัด และระดับท้องถิ่น

๔. สนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ โดยสนับสนุนให้มีผู้ทำหน้าที่ เป็นผู้จัดการกรณี (CM) มีการทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพ เชื่อมโยงกับเครือข่าย มีการนิเทศ ติดตามผล และพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิด ทางเพศ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของผู้ประสบปัญหาความรุนแรงทางเพศเป็นเรื่องที่มีความยาก และสลับซับซ้อน ทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ตลอดจนการสร้างทัศนคติ ของการปกป้องสิทธิของผู้หญิงและเด็ก เพื่อไม่ให้ตกเป็นผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และเพศ ประกอบกับมีหลักการบำบัดฟื้นฟูของผู้กระทำผิดทั้งผู้ใหญ่ และเด็กและเยาวชน ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขระบบ

อย่างต่อเนื่อง โดยมีมาตรฐานของเครื่องมือ แบบประเมินซึ่งจะเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเพื่อการบำบัดฟื้นฟู และรักษาผู้กระทำผิดคดีทางเพศในกรณีต่าง ๆ อีกทั้งแนวทางจากต่างประเทศในการบำบัดฟื้นฟูมีแนวทางที่ปรับเปลี่ยนไป การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ทั้งมาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการบริหาร มาตรการทางสังคม และมาตรการทางการศึกษา รวมทั้งการร่วมมือในทุกภาคส่วนจะเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างบูรณาการและยั่งยืน ดังนั้น การร่วมสร้างสังคมปลอดภัย ปลอดภัยอาชญากรรมทางเพศ เป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังของประชาชนทุกคนในประเทศไทย

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ปัจจุบันสำนักงานอัยการสูงสุดมีหน่วยงานชื่อว่า “สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน” (ส่วนกลาง) และ “สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด...” (สคช.จังหวัด) ประจำทุกจังหวัด รวมทั้งทั่วประเทศจำนวน ๑๑๒ แห่ง โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ได้รับการบริการทางกฎหมายจากพนักงานอัยการโดยเสมอภาคและทั่วถึงหน้าที่ที่สำคัญ คือ เผยแพร่ความรู้และให้คำปรึกษาปัญหากฎหมายแก่ประชาชน จัดหาทนายความช่วยเหลือในทางอาชญากรรมแก่ประชาชนผู้ยากจนและไม่ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนงานการประนอมข้อพิพาท โดยสำนักงานอัยการสูงสุดรับผิดชอบดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การพิจารณาพื้นที่เป้าหมาย ดำเนินงานโดยนำเอาปัญหาที่แท้จริงของคนในท้องถิ่นที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค และแต่ละพื้นที่เป็นตัวกำหนดพื้นที่ปฏิบัติการ และเป็นการให้บริการแบบไม่เสียค่าใช้จ่าย ยกเว้นค่าธรรมเนียมในชั้นศาลที่ต้องเสียตามกฎหมาย

กล่าวได้ว่าในส่วนของสำนักงานอัยการสูงสุด การมี “สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด...” จะสามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น เพราะเป็นการปฏิบัติงานเชิงรุกเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมน้อย ได้เข้าถึงระบบยุติธรรมอย่างแท้จริง ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจว่าประชาชนมีสิทธิอย่างไรบ้าง ซึ่งจากเดิมที่พนักงานอัยการเพียงแต่มีบทบาทหน้าที่เป็นทนายความรักษาสถิติประโยชน์ของรัฐ หากมีการกระทำผิดใดที่กฎหมายบัญญัติว่าพนักงานอัยการจะต้องรับผิดชอบในขอบเขตเท่านั้น ดังนั้น ในส่วนของหน่วยงานนี้จึงมีบทบาทที่สำคัญในแง่ของการให้ความช่วยเหลือ ทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการทำความผิดทางเพศ หากผู้เสียหายร้องเรียนผ่านสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด เพื่อขอรับความช่วยเหลือเพื่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ไม่เพียงแต่เท่านั้น สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด ยังดูแลผู้ต้องหา โดยสามารถให้คำปรึกษากับผู้ต้องหาได้ว่า มีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การ มีสิทธิพบและปรึกษาทนายความ การรักษาพยาบาล การแจ้งให้ญาติทราบถึงการจับกุม การร้องขอปล่อยชั่วคราว หรือการร้องขอปล่อยตัวจากการจับไปขังโดยไม่ชอบซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ

๕.๓.๔ แนวทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในการให้ความช่วยเหลือผู้ถูกระทำ

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยกำหนดกรอบการพิจารณาศึกษาจำแนกออกเป็น ๒ หมวด คือ หมวด ๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และ หมวด ๒ กระบวนการยุติธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

หมวด ๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืน กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

ส่วนที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” แห่งประมวล กฎหมายอาญา

๑. หลักการและเหตุผล

การตีความกระทำชำเรา

ในอดีตมุมมองของนักกฎหมายไม่ได้นิยามคำว่า กระทำชำเรา หรืออนาจารไว้ เนื่องจากมองว่าการกระทำชำเราหรือการกระทำอนาจารชัดเจนอยู่แล้ว โดยมองเพียงผู้ชายกระทำต่อผู้หญิง และจุดสำคัญ คือ มองเพียงว่าการใช้อวัยวะเพศชายสอดใส่เข้าไปในอวัยวะเพศหญิง การแบ่งเส้นระหว่างกระทำชำเรากับอนาจารว่า อวัยวะเพศสอดใส่หรือยัง ถ้าสอดใส่ไปแล้วถือว่าเป็นการกระทำชำเราสำเร็จ ถ้าสอดใส่ไม่ได้ศาลจะพิจารณาว่าพฤติการณ์ถึงขั้นลงมือกระทำและเป็นพยายามหรือไม่ ถ้าไม่ถึงขั้นพยายามศาลจะตีความว่าเป็นการกระทำอนาจาร

จนกระทั่งปัจจุบันมีการกระทำความผิดทางเพศที่เปลี่ยนไป ทั้งการกระทำระหว่างชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง หรือหญิงบังคับขืนใจชาย ซึ่งนักกฎหมายมองว่า ควรคุ้มครองผู้ถูกกระทำมากขึ้นที่ไม่ใช่เรื่องของอวัยวะเพศ จนกระทั่งมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยให้นิยาม “กระทำชำเรา” ในมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“*“กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้ อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น*”

ก่อนมีการบัญญัตินิยามกระทำชำเรา ได้มีการให้ความหมายกระทำชำเรา ในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ได้ขอแก้ไขเพิ่มเติม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติว่า “*การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้ อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศ หรือทวารหนักของผู้อื่น*” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ยังคงถือว่าไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน จึงได้ขอแก้ไขให้บทนิยามครอบคลุมมากขึ้น “กระทำชำเรา” ตามมาตรา ๑ (๑๘) โดยให้เหลือเพียงการใช้ อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นเท่านั้น

ส่วนหลักในเรื่องของการคุ้มครองผู้ถูกกระทำต้องพิจารณานิยามการกระทำอนาจาร หรือกระทำชำเราลดหลั่นกันไป หากนิยามความหมายตามกรณีตัวอย่างไปในแนวเดียวกับการกระทำชำเรา หรืออนาจาร จะมีปัญหาในการตีความเพราะการกระทำอนาจารมีความหมายกว้างเกินไปและโทษที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาถือว่าเป็นโทษสถานหนักแล้ว และศาลจะไม่ใช้ดุลพินิจโดยการรอการลงโทษที่เป็นคุณต่อจำเลย แต่จะดูพฤติการณ์ตามบทบัญญัติของกฎหมายเนื่องจากป้องกันการตีความแตกต่างกัน ซึ่งเดิมศาลใช้ดุลพินิจและคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นแนวทางในการวินิจฉัย ส่วนอนาจารมีความหมายครอบคลุมอยู่แล้ว ในประมวลกฎหมายอาญา

การกระทำชำเราเป็นไปเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ ส่วนวิธีการจะต้องพิจารณาว่าวิธีการเป็นอย่างไร ศาลพิจารณาจากความร้ายแรงของพฤติการณ์ เช่น การใช้อวัยวะเพศ กับการใช้นิ้ว ซึ่งความร้ายแรงของพฤติการณ์ทั้งสองการกระทำจะอยู่ในระดับความร้ายแรงเดียวกันหรือไม่ แต่ในมุมมองและความรู้สึกของผู้ถูกกระทำ แม้เป็นอวัยวะเพศหรือนี้ก็ถือว่าเป็นการข่มขืนทางจิตใจ เป็นการถูกกระทำชำเรา อยู่แล้ว ส่วนศาลจะใช้ดุลพินิจในการลงโทษอย่างไรเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ฐานความผิดก็ควรเป็นกระทำชำเราแม้ใช้นิ้ว หรือสิ่งอื่นใด ส่วนระวางโทษก็เป็นดุลพินิจของศาล บทลงโทษตามกฎหมายกับบทลงโทษทางสังคมไม่สะท้อน

ข้อเท็จจริงในสังคม ลักษณะของอนาจารตามกฎหมาย แม้บทลงโทษระหว่างอนาจารกับกระทำชำเราเท่ากัน แต่การสูญเสียทางจิตใจของผู้ถูกระทำที่เหมือนถูกระทำชำเราโดยใช้สิ่งอื่นใดที่ไม่ใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำแล้ว ตามที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งควรบัญญัติให้เทียบเท่ากับเป็นการกระทำชำเราตามกฎหมายไม่ใช่เป็นการกระทำอนาจารโดยการล่วงล้ำ

ความแตกต่างในเรื่องของความรู้สึกทางสังคมระหว่างคำว่า “กระทำชำเรา” กับ “อนาจาร” มีความแตกต่างโดยสิ้นเชิง ซึ่งการกระทำอนาจารดูลักษณะเหมือนเบากว่า แต่สังคมจะมองว่าเหตุใดจึงลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงเป็นการกระทำอนาจาร โดยบทลงโทษทางสังคมกับการดำเนินคดีจะแตกต่างกัน แม้อัตราโทษระหว่างความผิดฐานกระทำอนาจารและฐานข่มขืนกระทำชำเราจะมีอัตราโทษเท่ากัน แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของความรู้สึกของผู้ถูกระทำไม่ว่าจะถูกกระทำด้วยอวัยวะเพศหรือสิ่งอื่นใด ความรู้สึกก็เหมือนถูกระทำชำเราไม่ต่างกัน นอกจากนี้ ยังมีประเด็นของการรับรู้ทางสังคมที่มองว่าการตัดสินลงโทษผู้กระทำด้วยความผิดฐานกระทำอนาจารให้ความรู้สึกว่าเป็นการลงโทษที่เบาว่าการลงโทษด้วยความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งหากพิจารณาถึงพฤติการณ์ในบางคดีแล้วสังคมมองว่าเป็นเรื่องการข่มขืนกระทำชำเราไม่ใช่เรื่องการกระทำอนาจาร

อย่างไรก็ตาม สิทธิของผู้กระทำความผิด คือ การกระทำของจำเลยกระทำเพียงได้รับโทษเพียงนั้น การกระทำของผู้กระทำความผิดเพียงชนิดเดียวแต่เป็นการกระทำเทียบเท่าการข่มขืนซึ่งเป็นบทลงโทษร้ายแรง ไม่ส่งผลในเรื่องของจิตวิทยาเนื่องจากตั้งแต่การให้ความหมายของกระทำชำเรา มาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ จนถึงปัจจุบันสถิติของการข่มขืนกระทำชำเราไม่ได้ลดลง แม้บัญญัติให้บทลงโทษร้ายแรงขึ้นแต่การกระทำความผิดก็ไม่ได้ลดลง

การเพิ่มการกระทำด้วยการใช้สิ่งอื่นใดจะเข้ามาตรา ๒๗๘ วรรคสอง ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท” ซึ่งเป็นการบัญญัติโดยการกระทำที่ใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นโดยการล่วงล้ำอวัยวะเพศ โดยกำหนดเป็นฐานความผิดอนาจารซึ่งมีโทษเท่ากันกับการข่มขืนกระทำชำเรา หากตีความตามนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) หมายความว่า การใช้อวัยวะเพศจะถือเป็นการกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ซึ่งการเพิ่มโทษอนาจารให้เท่ากับกระทำชำเรา หากคิดในขอบเขตการสอดใส่อวัยวะเพศโดยใช้สิ่งอื่นใดเทียบเท่าการกระทำสอดใส่โดยอวัยวะเพศก็ควรอยู่ในขอบเขตของคำว่ากระทำชำเรา

สภาพปัญหา

๑) กรณีผู้กระทำบังคับให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กผู้ชายสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายเข้าไปในทวารหนักของผู้กระทำ ซึ่งเป็นการกระทำที่บังคับให้ผู้อื่นกระทำการล่วงล้ำทวารหนักของตนเอง ซึ่งความหมายของกระทำชำเราเป็นเรื่องของการล่วงล้ำผู้อื่น ดังนั้น พฤติการณ์ดังกล่าวจึงไม่เข้าข่ายการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา แต่เป็นการกระทำอนาจาร

เมื่อตีความตามกฎหมายจะไม่ใช่การกระทำชำเราและไม่ใช่การกระทำอนาจารโดยการล่วงล้ำตามมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง แต่จะเข้าข้อหาของการกระทำอนาจารซึ่งเป็นการกระทำอนาจารธรรมดาตามมาตรา ๒๗๘ วรรคหนึ่ง ซึ่งมีอัตราโทษน้อยกว่ากระทำอนาจารโดยการล่วงล้ำ ส่วนมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง ใช้คำว่าใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมิใช่อวัยวะเพศ แต่กรณีดังกล่าวผู้กระทำบังคับให้ผู้เสียหายใช้อวัยวะเพศผู้เสียหายล่วงล้ำทวารหนักของผู้กระทำ

๒) กรณีบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกระทำการชำเรา หรือกรณีครูฝึกสอน ผู้หญิงใช้นิ้วสอดใส่ในอวัยวะเพศนักเรียนหญิง เป็นการกระทำไม่ได้ใช้เพียงอวัยวะเพศ แต่ใช้สิ่งอื่นใดกระทำเพื่อสนองความใคร่ของตนเอง หรือกรณีคนขับแท็กซี่ใช้นิ้วสอดใส่เข้าไปในอวัยวะเพศหญิงที่เป็นผู้เสียหาย การกระทำดังกล่าวแม้พนักงานสอบสวนได้ตั้งข้อหาเป็นการกระทำชำเรา แต่ระบุลักษณะการกระทำเป็นผู้ต้องหากกระทำอนาจารโดยใช้นิ้วสอดใส่ และศาลได้พิจารณาให้เป็นการกระทำชำเรา จึงเห็นได้ว่าแม้เป็นเรื่องของการตั้งข้อหาผิด แต่เป็นเรื่องดุลพินิจของศาลหรืออัยการในการพิจารณาคดีหรือสั่งฟ้อง

๓) การกระทำโดยการบังคับให้ล่วงล้ำตนเอง กรณีครูผู้หญิงบังคับให้เด็กนักเรียนชายสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายกับครูผู้หญิง หากตีความการกระทำของผู้หญิงที่ไม่สามารถข่มขืนผู้ชายได้ เนื่องจากสรีระทางร่างกายของผู้หญิงไม่สามารถล่วงล้ำได้ ดังนั้น คำจำกัดความของการกระทำชำเราว่า การกระทำต้องมีการล่วงล้ำ แต่กรณีดังกล่าวผู้หญิงบังคับผู้ชาย ให้ผู้ชายซึ่งเป็นผู้ถูกระทำล่วงล้ำจึงไม่มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

๔) กรณีที่ผู้หญิงถูกระทำด้วยสิ่งอื่นใด หรือเด็กชายถูกระทำด้วยสิ่งอื่นใด หรือถูกกอดจูบในขณะอาบน้ำ หรือเด็กผู้ชายถูกระทำโดยใช้สิ่งอื่นใด หรือบังคับให้กระทำเพื่อสนองความใคร่ ในทางความรู้สึกคือผู้ถูกระทำนั้นสูญเสียความเป็นมนุษย์ แม้อัตราโทษจะสูงเหมือนกันแต่การถูกลงโทษก็ยิ่งแตกต่างกัน และในทางกลับกันผู้ถูกระทำต้องสูญเสียทางจิตใจในเรื่องเพศหรือถูกตราหน้าทางสังคม ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องละเอียดอ่อนด้านความเสียหายทางจิตใจของผู้ถูกระทำทั้งผู้หญิง ผู้ชาย หรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังนั้น จำเป็นต้องพิจารณาแก้ไขคดีเกี่ยวกับเพศให้สะท้อนในสังคมปัจจุบัน

๕) ประเด็นการแก้ไขบทบัญญัติที่เป็นความผิดฐานอนาจารตามมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง ที่บัญญัติไว้ว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมีใช้อวัยวะเพศล่วงล้ำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น...” โดยเสนอให้มีการตัดคำว่า “ล่วงล้ำ” และใช้คำว่า “กระทำกับ” ในข้อความดังกล่าวแทน ดังนี้

“ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำโดยใช้วัตถุหรืออวัยวะอื่นซึ่งมีใช้อวัยวะเพศกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของบุคคลนั้น...”

เพื่อเป็นการปิดช่องว่างทางกฎหมายในกรณีคดีตัวอย่าง ที่ผู้กระทำที่เป็นชาย บังคับให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กผู้ชายสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายเข้าไปในทวารหนักของผู้กระทำ หรือกรณีครูฝึกสอนผู้หญิงใช้นิ้วสอดใส่ในอวัยวะเพศนักเรียนหญิงเพื่อสนองความใคร่ของตนเอง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพฤติการณ์ของทั้ง ๒ กรณีไม่ครบตามองค์ประกอบของการกระทำชำเรา และไม่เข้าข่ายตามองค์ประกอบความผิดฐานกระทำอนาจารโดยการล่วงล้ำด้วยเช่นกัน ฉะนั้น หากมีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง โดยใช้คำว่า “กระทำกับ” แทนคำว่า “ล่วงล้ำ” คดีตัวอย่างทั้ง ๒ คดี จะมีองค์ประกอบของการกระทำความผิดตามบทบัญญัติที่มีการแก้ไขทันที เพราะเป็นความผิดสำเร็จแล้วแม้จะไม่มี การล่วงล้ำ

ข้อพิจารณาบทนิยาม

ถ้อยคำตามตัวบทกฎหมาย ไม่สะท้อนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ประเด็นดังกล่าว หากมีการตีความตามประมวลกฎหมายอาญาจะต้องพิจารณานิยามของประมวลกฎหมายอาญา “มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น” เหตุผลและความจำเป็นในการปรับปรุงแก้ไขบทนิยามกระทำชำเรา ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้บทนิยามกระทำชำเรานั้น มีความหมายเป็นไปตามลักษณะของการกระทำชำเราตามธรรมชาติซึ่งสอดคล้องกับแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา เหตุผลในการแก้ไขบทนิยามดังกล่าวไม่มีความสอดคล้องกับพฤติการณ์แวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ที่ในปัจจุบันเพศไม่ได้มีเพศแค่เพียงหญิงและชาย ฉะนั้น การกำหนดให้องค์ประกอบความผิดต้องปรากฏพฤติการณ์ที่ผู้กระทำใช้อวัยวะเพศล้วงล้ำ ทำให้ไม่สามารถนำตัวบทดังกล่าวไปปรับใช้กับการกระทำที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างครอบคลุมทุกกรณี ส่งผลให้คดีที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหลายคดีไม่สามารถตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและความผิดฐานกระทำอนาจารโดยการล้วงล้ำ ยกตัวอย่าง กรณีผู้กระทำที่เป็นชายบังคับให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กผู้ชายสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายเข้าไปในทวารหนักของผู้กระทำ หรือกรณีครูฝึกสอนผู้หญิงใช้นิ้วสอดใส่ในอวัยวะเพศนักเรียนหญิงเพื่อสนองความใคร่ของตนเอง เมื่อพิจารณาจากบทนิยามจะเห็นได้ว่ากรณีตัวอย่างทั้ง ๒ กรณี มีพฤติการณ์ที่ไม่ครบตามองค์ประกอบของการกระทำชำเรา เนื่องจากความหมายของการกระทำชำเราจะต้องมีพฤติการณ์ล้วงล้ำผู้อื่น จึงทำให้พฤติการณ์ดังกล่าวไม่เข้าการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และไม่สามารถปรับบทไปใช้ความผิดฐานกระทำอนาจารโดยการล้วงล้ำได้เช่นกัน ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขบทนิยามกระทำชำเราเพื่อให้มีความหมายครอบคลุมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยแนวทางแก้ไขบทนิยามกระทำชำเรา แบ่งออกเป็น ๒ แนวทาง

แนวทางแก้ไขบทนิยามกระทำชำเรา

แนวทางที่ ๑	แนวทางที่ ๒
แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยให้นำเรื่องสิ่งอื่นใดมาบัญญัติในคำนิยาม โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศหรือสิ่งอื่นใดของผู้กระทำหรือของผู้อื่นล้วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นหรือของผู้กระทำ” “มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นหรือผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท...” คำอธิบาย ๑. เสนอเพิ่มถ้อยคำในมาตรา ๑ (๑๘) ดังนี้ “มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศหรือสิ่งอื่นใดของผู้กระทำหรือของผู้อื่นล้วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นหรือของผู้กระทำ” จะต้องพิจารณาขยายความไปถึงมาตรา ๒๗๖ ซึ่งใช้คำว่า ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น จึงขัดกับนิยามการกระทำชำเราต้องเป็นการกระทำชำเราผู้อื่น แต่กรณีตัวอย่างที่เป็นการ	นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ แทนความหมายในมาตรา ๑ (๑๘) ดังนี้ “มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๗๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๕ และมาตรา ๒๗๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น...” คำอธิบาย ๑. ความหมาย “กระทำชำเรา” ตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล

แนวทางที่ ๑	แนวทางที่ ๒
กระทำซ้ำเราตนเอง จะเป็นการขัดกับมาตรา ๒๗๖ หรือไม่ ซึ่งเสนอให้มีการแก้ไขถ้อยคำตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง ดังนี้ “มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นหรือผู้ใด <u>ข่มขืนกระทำชำเราด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยขู่เช้ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท...”</u> ๒. บทบัญญัติมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งได้ให้ความหมาย “กระทำชำเรา” โดยได้บัญญัติการใช้สิ่งอื่นใดไว้ ซึ่งบทนิยามในมาตรา ๑ (๑๘) ที่ได้แก้ไขตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ตัดการใช้สิ่งอื่นใดออก โดยการใช้สิ่งอื่นใดเพื่อสนองความใคร่จะตรงกับข้อเท็จจริงทางสังคม ดังนั้น ควรบัญญัติคำว่า สิ่งอื่นใดในความหมายกระทำชำเราด้วย อย่างไรก็ตาม การกระทำตามบทบัญญัติกฎหมายคงตีความว่าต้องเป็นการกระทำของตนเอง แต่วัตถุต่าง ๆ หรือการบังคับให้กระทำ ก็คือการกระทำเพื่อสนองความใคร่ซึ่งเป็นการข่มเหงจิตใจของผู้ถูกระทำ ๓. การเพิ่มถ้อยคำในมาตรา ๒๗๖ วรรคแรก “หรือผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ” ซึ่งเป็นการเปิดช่องของการตีความของคำว่า วิธีการอื่นใด ซึ่งการตีความตามมาตรา ๒๗๘ เป็นวิธีการอื่นใดเช่นเดียวกัน เมื่อกฎหมายอาญาเปิดช่องให้ตีความซึ่งไม่สามารถตีความให้ขยายเพื่อเป็นโทษได้เลย โดยคำว่าวิธีการอื่นใดเป็นถ้อยคำที่กว้างอาจมีปัญหาในเรื่องของการตีความ ๔. การแก้ไขคำจำกัดความของ “กระทำชำเรา” เพื่อให้ครอบคลุมทุกเพศทุกวัย รวมถึงผู้มีความหลากหลายทางเพศ อาจไม่จำเป็นต้องปรับแก้ไขให้นำความหมายของกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้ โดยกฎหมายที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมใหม่น่าจะสะท้อนปัญหาสังคมในปัจจุบันได้ และคงมีเจตนารมณ์	กฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น ซึ่งการให้ความหมายตามบทบัญญัติดังกล่าวสอดคล้องและครอบคลุมในการมุ่งลงโทษผู้กระทำความผิดแล้ว ๒. คดีเกี่ยวกับเพศก่อนมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีบทบัญญัติบางมาตราที่ให้ยอมความได้ ซึ่งเป็นเหตุของการไม่มาศาล โดยยอมความเป็นข้อจำกัดในทางปฏิบัติเปิดช่องทางการยอมความ สุดท้ายผู้ถูกระทำก็สูญเสียทางจิตใจและไม่เหลือตัวตน ซึ่งบทบัญญัติเดิม ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการยอมความกันได้ แต่การแก้ไขเพิ่มเติม ปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ ดังนั้น ควรนำบทบัญญัติเกี่ยวกับความหมายกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาใช้ แต่กรณีเรื่องของบทบัญญัติโทษความผิดคดีเกี่ยวกับเพศก็ยังคงใช้ตามประมวลกฎหมายอาญาในการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๒ เกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษ ซึ่งกระบวนการที่นำไปสู่การลงโทษยังมีข้อจำกัดและกฎหมายควรบังคับใช้ได้ทุกเพศทุกวัยและปรับบทลงโทษถึงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ๓. การกระทำในประเด็นผู้กระทำบังคับให้ผู้ถูกระทำสอดใส่อวัยวะเพศหรือกระทำอื่นใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ ความหมายของ “กระทำชำเรา” ตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ “การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น” ซึ่งการใช้คำว่า “กระทำกับ” น่าจะครอบคลุมประเด็นดังกล่าว ซึ่งผู้กระทำบังคับเพื่อเป็นผู้ถูกระทำ ๔. การนำข้อความตามบทบัญญัติในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม

แนวทางที่ ๑	แนวทางที่ ๒
ในการแก้ไขที่ย้ายลักษณะการกระทำของกระทำชำเรา มาอยู่ในส่วนการกระทำอนาจาร ซึ่งควรให้มีการใช้กฎหมาย ไประยะหนึ่งก่อน	ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ ไปใช้แทนความหมายกระทำชำเรา ในมาตรา ๑ (๑๘) มีข้อสังเกตว่าถ้อยคำตามตัวบทดังกล่าว จะทำให้พฤติการณ์ที่ใช้นิ้วหรือปากกาในการกระทำนั้น มีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งมีประเด็นที่ควร พิจารณาถึงนิติวิธีเกี่ยวกับความเหมาะสมระหว่างความ ร้ายแรงของพฤติการณ์และการกำหนดอัตราโทษ

๒. ประเด็นการพิจารณา

แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” ตามประมวลกฎหมาย อาญา เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน กรณีพฤติการณ์ ดังนี้

๑) กรณีผู้กระทำความผิดบังคับให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กผู้ชายสอดใส่อวัยวะเพศ ของผู้เสียหายเข้าไปในทวารหนักของผู้กระทำ

๒) การกระทำโดยการบังคับให้ผู้อื่นล่วงล้ำตนเอง กรณีครูผู้หญิงบังคับให้ เด็กนักเรียนชายกระทำโดยสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายกับครูผู้หญิง

๓) กรณีบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกระทำการข่มขืนกระทำชำเรา หรือกรณีครู ฝึกสอนผู้หญิงใช้นิ้วสอดใส่ในอวัยวะเพศนักเรียนหญิง

๔) กรณีที่ผู้หญิงถูกกระทำด้วยสิ่งอื่นใดหรือเด็กชายถูกกระทำด้วยสิ่งอื่นใด หรือถูกกอดจูบในขณะอาบน้ำ หรือเด็กผู้ชายถูกกระทำด้วยสิ่งอื่นใด หรือบังคับให้กระทำเพื่อสนองความใคร่

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามควรมีการพิจารณาศึกษาเพื่อเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบจากการนำตัวบทกฎหมายไปปรับใช้ ทั้งในส่วนที่เป็นบทนิยามตามกฎหมายเดิมและที่ใช้อยู่ใน ปัจจุบัน รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศเพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายได้อย่าง เป็นระบบ หลังจากที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามกระทำชำเรา ควรมีการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับความผิด เกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ปฏิบัติงานหรือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจไปใน ทิศทางเดียวกันว่าพฤติการณ์ใดที่เข้าข่ายเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และพฤติการณ์ใดที่เข้าข่าย เป็นความผิดฐานกระทำอนาจาร

การพิจารณาบทนิยาม ตามมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำ ล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ในพฤติการณ์ ดังนี้

๑) กรณีผู้กระทำความผิดบังคับให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กผู้ชายสอดใส่อวัยวะเพศของ ผู้เสียหายเข้าไปในทวารหนักของผู้กระทำ

๒) การกระทำโดยการบังคับให้ผู้อื่นล่วงล้ำตนเอง กรณีครูผู้หญิงบังคับให้เด็ก นักเรียนชายกระทำโดยสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายกับครูผู้หญิง

๓) กรณีบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกระทำการข่มขืนกระทำชำเรา หรือกรณีครูฝึกสอน ผู้หญิงใช้นิ้วสอดใส่ในอวัยวะเพศนักเรียนหญิง

๔) กรณีที่ผู้หญิงถูกกระทำด้วยสิ่งอื่นใดหรือเด็กชายถูกกระทำด้วยสิ่งอื่นใด หรือถูกกอดจูบในขณะที่อาบน้ำ หรือเด็กผู้ชายถูกกระทำโดยใช้สิ่งอื่นใด หรือบังคับให้กระทำเพื่อสนองความใคร่ คณะกรรมการวิสามัญได้มีการพิจารณาแนวทางแก้ไขบทนิยามของคำว่า กระทำชำเรา เป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑

แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศหรือสิ่งอื่นใดของผู้กระทำหรือของผู้อื่นล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นหรือของผู้กระทำ”

“มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นหรือผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราด้วยวิธีการอื่นใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท...”

แนวทางที่ ๒

นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๕๐ แทนความหมายบทนิยามในมาตรา ๑ (๑๘) ดังนี้

“มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๗๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๕ และมาตรา ๒๗๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้ายโดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดพันบาทถึงสี่หมื่นบาท

การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น...”

ส่วนที่ ๒ การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ในส่วนขององค์ประกอบความผิดในกรณีผู้ถูกกระทำปฏิเสธด้วยวาจา ทำทางอย่างชัดเจน

๑. หลักการและเหตุผล

การพิจารณาองค์ประกอบความผิดของการกระทำข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ กรณีการปฏิเสธโดยชัดเจนของผู้เสียหายต่อการกระทำของผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับเพศตามกฎหมายของประเทศเยอรมนี เพื่อนำมาปรับใช้ในกรณีสภาพปัญหาเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่รับแจ้งความคดีเกี่ยวกับเพศ เนื่องจากยังมีทัศนคติหรือการตีความตามกฎหมายว่าผู้เสียหายในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราต้องมีการถูกทำร้ายร่างกายก่อนถึงดำเนินคดี หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายให้การปฏิเสธโดยชัดเจนด้วยวาจาของผู้เสียหาย เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบความผิดการข่มขืนกระทำชำเรา จะสามารถแก้ไขปัญหาการไม่รับแจ้งความในคดีเกี่ยวกับเพศ และเป็นเรื่องสิทธิส่วนบุคคลในเนื้อตัวร่างกายของตนเองที่จะปฏิเสธไม่ให้บุคคลใดมากระทำ

หากมองในแง่กฎหมาย ผู้ถูกระทำปฏิเสศการมีเพศสัมพันธ์จะถือว่าผู้กระทำมีความผิดเลยหรือไม่ โดยกฎหมายต้องพิจารณาถึงการกระทำและเจตนาของผู้กระทำ การกระทำผิดกระชากก็ถือว่าเป็นการกระทำแล้ว นิยามของกระทำชำเราเป็นเรื่องของการข่มขู่แต่ไม่มีเรื่องการปฏิเสธ มาตรา ๒๗๖ ตามประมวลกฎหมายอาญา จะเกิดการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราจะต้องมีการประทุษร้าย โดยผู้อื่นอยู่ในภาวะไม่สามารถขัดขืนได้ ซึ่งการยินยอมไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้

กรณีตัวอย่างผู้ถูกระทำไม่สามารถหลีกเลี่ยงการกระทำของผู้กระทำซึ่งไม่มีพฤติการณ์ข่มขู่หรือคุกคาม จึงต้องยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์เมื่อถูกระทำชำเราแล้วผู้ถูกระทำไม่มีบาดแผล เมื่อนำสืบคดีผู้กระทำอาจจะหลุดพ้นจากความผิด ซึ่งเป็นทัศนคติของกระบวนการยุติธรรมที่การกระทำชำเราผู้เสียหายต้องถูกทำร้าย และต้องถูกข่มขู่ โดยบางสถานการณ์เมื่ออยู่สองต่อสองผู้หญิงจะไม่กล้าขัดขืนทำให้การกระทำมีลักษณะเป็นการสมยอม เมื่อมีการดำเนินคดีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา การพิจารณาจะไม่ครบองค์ประกอบความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เพราะไม่มีการประทุษร้ายหรือไม่สามารถขัดขืนได้ ซึ่งหากมีการนำสืบการปฏิเสธด้วยวาจาโดยชัดแจ้งหรือมีการกระทำที่ชัดแจ้งว่ามีการปฏิเสธต่อผู้กระทำความผิดก็อาจเข้าองค์ประกอบความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้

การพิจารณาข้อเท็จจริงกรณีถูกระทำและมีการขัดขืน ถ้ามีพฤติการณ์ยินยอมเพื่อไปดำเนินคดีอาจจะไม่เข้าหลักการยินยอม เพราะหากมีการยินยอมก็ไม่ใช้ผู้เสียหายเพราะการยินยอมให้กระทำชำเราและไปดำเนินการฟ้องคดีภายหลังจะนำสืบข้อเท็จจริงยาก ซึ่งผู้ถูกระทำอยู่ในภาวะสามารถขัดขืนได้โดยต้องดูพฤติการณ์ขัดขืนอาจเป็นเสียงร้องหรือมีการต่อสู้ หากไม่มีพฤติการณ์เช่นนี้ศาลอาจยกฟ้องได้ แต่ถ้าพฤติการณ์เป็นการยินยอมไปก่อนโดยไม่มีพฤติการณ์ขัดขืนและไม่มีบาดแผล ข้อเท็จจริงแบบนี้ยากที่จะนำสืบและกล่าวหาผู้กระทำความผิด ซึ่งต้องมีการข่มขืนก่อนโดยผู้เสียหายต้องแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถขัดขืนได้ ซึ่งการประทุษร้ายก็ใช้กับการกระทำการสะกดจิตโดยต้องมีข้อเท็จจริงหรือกรณีตัวอย่างมากกว่านี้ มิฉะนั้นจะไม่เป็นธรรมต่อผู้กระทำซึ่งต้องดูว่าการยินยอมโดยสมัครใจเพราะอะไร

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น...” หากพิจารณาคำว่า “ประทุษร้าย” โดยวิธีการอื่น เช่น การใช้ยาหรือวิธีการอื่นใด ถือว่าเป็นการยินยอมโดยไม่สมัครใจ พฤติการณ์ของการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ผู้ถูกระทำไม่ยินยอมอยู่แล้วแต่พฤติการณ์ที่แสดงออกมา เช่น ปฏิเสธโดยชัดแจ้งแล้วหรือปฏิเสธด้วยวาจาว่าไม่ผู้กระทำต้องหยุด ตามหลักไม่ยินยอมของผู้เสียหายต้องมีการต่อสู้ แต่บางพฤติการณ์ผู้ถูกระทำไม่สามารถต่อสู้ได้ ดังนั้น จะทำอย่างไรให้ผู้กระทำมีความผิดมีความยับยั้งชั่งใจหรือตระหนักถึงโทษที่จะตามมา การยกตัวอย่างกฎหมายของประเทศเยอรมนีเป็นสิ่งที่ดี ดังนั้น จึงเป็นการปรับฐานความคิดทั้งผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิดและบุคคลในกระบวนการยุติธรรมในเรื่องการพิจารณาคดีข่มขืนกระทำชำเรา โดยต้องคำนึงถึงผู้เสียหายที่ไม่สามารถต่อสู้ขัดขืนได้ด้วย

การกระทำของผู้กระทำเป็นการข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งต้องดูเป็นกรณีว่าการกระทำข่มขืนกระทำชำเราที่มีการต่อสู้หรือขัดขืนหรือไม่ โดยปฏิกริยาการปฏิเสธของผู้ถูกระทำแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนกลัวอาจนิ่งเฉยไม่ต่อสู้ หรือบางคนอาจมีบาดแผลร่องรอย หรือบางคนสามารถหนีได้ หากไม่ครบองค์ประกอบความผิดในการนำสืบโดยไม่มี การขัดขืนแล้วกลับปฏิเสธภายหลังว่าเป็นพฤติการณ์ข่มขืนกระทำชำเราการนำสืบจะค่อนข้างยาก หากพิจารณาเพียงถ้อยคำหรือคำจำกัดความของการปฏิเสธโดยชัดแจ้ง จึงต้องพิจารณากฎหมายของประเทศเยอรมนีว่าบัญญัติอย่างไร เพื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยว่ามีถ้อยคำหรือพฤติการณ์ใดที่ขาดหายไป หากมีการเสนอในเรื่องดังกล่าว ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

กฎหมายของประเทศเยอรมนีการปฏิเสธโดยชัดแจ้งได้ใส่ไปในองค์ประกอบความผิดของการข่มขืนกระทำชำเรา ในการปฏิเสธด้วยวาจาอย่างชัดแจ้งหรือไม่ ซึ่งถ้ามีพฤติการณ์ชัดขึ้นมีการต่อสู้แย่งชิงในครั้งแรกแล้วเปลี่ยนใจ ก็เป็นการชัดขึ้นซึ่งเข้าองค์ประกอบความผิดแล้ว การปฏิเสธโดยไม่มีพฤติการณ์ของการชัดขึ้นแต่เป็นการปฏิเสธ ด้วยวาจาอาจยากในการนำสืบ หากส่งสัญญาณว่าไม่ได้เป็นการสมยอมโดยต้องให้ความเป็นธรรมทั้งผู้เสียหาย และผู้กระทำความผิด ถ้าไม่มีพฤติการณ์ชัดขึ้นอาจไกลกว่าเหตุขององค์ประกอบความผิด

ประเด็น

การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้รับความยินยอม หรือได้มีการปฏิเสธด้วยวาจา ท่าทาง อย่างชัดแจ้ง สมควรถือว่าเป็นการข่มขืนกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ หรือไม่

ข้อพิจารณา

บทบัญญัติของกฎหมายประเทศเยอรมนีในกรณีการที่ผู้ถูกระทำแสดงการปฏิเสธ ด้วยวาจา

German Criminal Code (Strafgesetzbuch – StGB), Section 177 Sexual assault; sexual coercion; rape

“(1) Whoever, against a person’s discernible will, performs sexual acts on that person or has that person perform sexual acts on them, or causes that person to perform or acquiesce to sexual acts being performed on or by a third person incurs a penalty of imprisonment for a term of between six months and five years.”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายของประเทศเยอรมนีข้างต้น จะเห็นได้ว่า หลัก “Nein Heisst Nein” หรือ หลัก “No Means No” นั้น กฎหมายของประเทศเยอรมนีได้ตัดเรื่องการชัดขึ้น หรือการใช้กำลังออกไป และพิจารณาที่ “Will” หรือเจตจำนงของผู้ถูกระทำ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกฎหมาย ของประเทศไทยก็เหมือนกับตัดองค์ประกอบเรื่อง “โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถ ชัดขึ้นได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น” ออกไป แล้วใช้การพิสูจน์ว่าผู้ถูกระทำ ได้ แสดงออกถึงการให้ความยินยอมหรือไม่ แทนการพิสูจน์ว่าผู้ถูกระทำชัดขึ้นหรือไม่

นอกจากนี้ การเสนอให้มีการพิจารณาให้การปฏิเสธอย่างชัดแจ้งของผู้ถูกระทำ ให้ถือว่าเป็นการข่มขืน มาจากหลักว่า การมีเพศสัมพันธ์ต้องเกิดจากการยินยอมของทั้งสองฝ่าย ประกอบกับ กรณีตัวอย่างในคดีที่ผู้กระทำบังคับให้ผู้ถูกระทำใช้อวัยวะเพศล่วงล้ำผู้กระทำ แล้วกฎหมายไม่ถือว่าเป็น การข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ และไม่ใช้การอนาจารด้วยการล่วงล้ำตามมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง จึงได้มีการตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ผู้เสียหายหรือผู้ถูกระทำอาจจะกลายเป็นฝ่ายที่ถูกข่มขืนกระทำชำเรา โดยมีพฤติการณ์ ที่ผู้กระทำบังคับให้ผู้ถูกระทำใช้อวัยวะเพศล่วงล้ำผู้กระทำก็ได้

ดังนั้น เมื่อใช้หลักการทั้งสองหลักข้างต้นมาพิจารณาเปรียบเทียบกับตัวบทกฎหมาย ของประเทศเยอรมนีแล้ว จึงเสนอให้มีการพิจารณานำหลักการดังกล่าวในกฎหมายของประเทศเยอรมนีมาปรับใช้ กับกฎหมายของไทย โดยเสนอให้แก้ไขบทบัญญัติในมาตรา ๒๗๖ ความว่า “ผู้ใดกระทำชำเราผู้อื่น หรือให้ผู้อื่น กระทำชำเราตนเอง โดยผู้อื่นนั้นมิได้ยินยอม หรือได้แสดงการปฏิเสธด้วยวาจา ท่าทาง อย่างชัดแจ้งแก่ผู้นั้น ต้องระวางโทษ...”

หากพิจารณาบทบัญญัติตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถชัดขึ้นได้ หรือโดยทำให้ ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาท ถึงสี่แสนบาท” ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คำว่า “การใช้กำลังประทุษร้าย” เป็นองค์ประกอบความผิดที่มีความหมาย

ครอบคลุมพฤติกรรมอยู่แล้ว เพราะไม่ได้หมายความถึงการใช้กำลังทุบตีเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกรณีการกระทำโดยวิธีการอื่นใด เช่น การทำอันตรายต่อจิตใจ หรือการกระทำอื่นใดที่ทำให้เสียหายไม่สามารถต่อสู้ขัดขืนได้ เป็นต้น ซึ่งหากมีการแก้ไขบทบัญญัติโดยกำหนดพฤติกรรม “การแสดงการปฏิเสธด้วยวาจา ท่าทาง อย่างชัดเจนแก่ผู้นั้น” จะเป็นการสร้างภาระในการนำสืบพยานในชั้นศาลให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงพฤติกรรมที่เป็นการปฏิเสธโดยชัดเจนของผู้เสียหาย และเป็นการเปิดช่องให้จำเลยใช้ประโยชน์ในการต่อสู้คดีในทางกลับกันที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางเพื่อถ่วงถ่วงกันได้ จึงเป็นกรณีที่ต้องมีการพิจารณาถึงขอบเขตของการพิสูจน์ถึงพฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของความผิดอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม เนื้อความตามที่เสนอให้แก้ไขเป็นบทบัญญัติในมาตรา ๒๗๖ ในส่วนของ “โดยผู้นั้นนั้นมิได้ยินยอม” มีความหมายชัดเจนในตัวเองอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องขยายความข้างท้ายว่าจะต้องมีพฤติกรรมอย่างไรบ้างถึงจะถือเป็นการไม่ยินยอมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการนำสืบขยายความในชั้นศาลต่อไปว่าผู้ถูกระทำแสดงความไม่ยินยอมอย่างไร หรือผู้กระทำมีพฤติกรรมอย่างไรที่ทำให้ผู้ถูกระทำจำต้องยินยอม เพราะการบัญญัติรายละเอียดของการกระทำไว้ในตัวบทกฎหมายมากเท่าไร ยิ่งเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดใช้เป็นช่องว่างในการต่อสู้คดีมากเท่านั้น ทั้งยังเป็นการสร้างภาระการนำสืบให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งจะทำให้เป็นผลเสียมากกว่าเป็นผลดี ในกรณีนี้ จึงมีการปรับถ้อยคำโดยตัดข้อความในส่วน “การแสดงการปฏิเสธด้วยวาจา ท่าทาง อย่างชัดเจนแก่ผู้นั้น” ออกไป แล้วใช้ข้อความดังต่อไปนี้

“ผู้ใดกระทำชำเราผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นกระทำชำเราตนเอง โดยผู้นั้นนั้นมิได้ยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท”

ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณา เนื่องจากมีความครอบคลุมถึงพฤติกรรมตามกรณีตัวอย่างที่ผู้ถูกระทำถูกบังคับให้ใช้อวัยวะเพศล่วงล้ำผู้กระทำ ทำให้สามารถเอาผิดกับผู้กระทำในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราได้

ซึ่งแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ขององค์ประกอบความผิดในกรณีผู้ถูกระทำปฏิเสธด้วยวาจา ท่าทางอย่างชัดเจน แบ่งออกเป็น ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑

เสนอให้แก้ไขบทบัญญัติมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดกระทำชำเราผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นกระทำชำเราตนเอง โดยผู้นั้นนั้นมิได้ยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

...”

แนวทางที่ ๒

เสนอให้บัญญัติเป็นมาตรา ๒๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา ๒๗๖/๑ ผู้ใดกระทำชำเราผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นกระทำชำเราตนเอง โดยผู้นั้นนั้นมิได้ยินยอม ต้องระวางโทษ...”

๒. ประเด็นการพิจารณา

การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ขององค์ประกอบความผิดในกรณีผู้ถูกระทำปฏิเสธด้วยวาจา ท่าทางอย่างชัดเจน

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

เสนอแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ขององค์ประกอบความผิดในกรณีผู้ถูกระทำปฏิเสธด้วยวาจา ท่าทางอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑

เสนอให้แก้ไขบทบัญญัติมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้
“มาตรา ๒๗๖ ผู้ใดกระทำความผิดที่เราผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นกระทำความผิดเราตนเอง โดยผู้อื่นนั้น
มิได้ยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท
...”

แนวทางที่ ๒

เสนอให้บัญญัติเป็นมาตรา ๒๗๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้
“มาตรา ๒๗๖/๑ ผู้ใดกระทำความผิดที่เราผู้อื่น หรือให้ผู้อื่นกระทำความผิดเราตนเอง โดยผู้อื่นนั้น
มิได้ยินยอม ต้องระวางโทษ...”

ส่วนที่ ๓ การเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำความผิดทางเพศ ในประมวลกฎหมายอาญา

๑. หลักการและเหตุผล

คำจำกัดความของคำว่าล่วงละเมิดทางเพศกับคุกคามทางเพศ มีรากศัพท์
เหมือนกัน การล่วงละเมิดทางเพศค่อนข้างมีความหมายกว้างเกินไป ซึ่งรวมถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ
ตามประมวลกฎหมายอาญา แต่การคุกคามทางเพศจะมีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจงมากกว่า ควรบัญญัติ
บทนิยามการคุกคามทางเพศในประมวลกฎหมายอาญา กรณีของการคุกคามทางเพศแต่ไม่มีการดำเนินการใด ๆ ได้
เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติกฎหมายรองรับในการกระทำความผิดดังกล่าว จึงไม่สามารถแจ้งข้อหาได้ โดยเป็นเพียงการรังควาน
ยังไม่ถือว่าเป็นการล่วงละเมิดทางเพศหรือการทำร้าย

การกระทำความผิดทางเพศ แม้ความร้ายแรงยังไม่ถึงขั้นการอนาจารแต่การกระทำ
คุกคามทางเพศควรเป็นความผิดมากกว่าบทลงโทษแห่งประมวลกฎหมายอาญาตามที่ปรากฏในมาตรา ๓๙๒
และมาตรา ๓๙๗

“มาตรา ๓๙๒ ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่ขู่
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๙๗ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง
คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้า
ธารกำนัลหรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะล่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน
หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำ
มีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือ
ประการอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท”

มาตรา ๓๙๒ และมาตรา ๓๙๗ ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษที่มีบทลงโทษค่อนข้างเบา
และมีสภาพปัญหาว่าหากมีการฟ้องร้องดำเนินคดีตามมาตรา ๓๙๗ การบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
มักมีการบังคับใช้กฎหมายให้ปรากฏผลการกระทำก่อนถึงแจ้งข้อหาได้ ข้อเท็จจริงผู้ถูกกระทำมีความเดือดร้อนแล้ว
การที่มีบทบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถคุ้มครองกรณีการกระทำความผิดทางเพศให้มีผลทางรูปธรรมในการบังคับใช้
กฎหมาย

๑.๑ การพิจารณาถ้อยคำของคำว่า การคุกคามทางเพศ

การพิจารณาถ้อยคำของคำว่า การคุกคามทางเพศ ได้พิจารณาเปรียบเทียบกับลักษณะการล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

ลักษณะการล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑	กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้กำหนดในข้อ ๒ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำการประการใดประการหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ต่อข้าราชการด้วยกัน หรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในหรือนอกสถานที่ราชการ โดยผู้ถูกระทำมิได้ยินยอมต่อการกระทำนั้น หรือทำให้ผู้ถูกระทำเดือดร้อนรำคาญ ถือว่าเป็นการกระทำความอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามมาตรา ๘๓ (๘)	แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน “การล่วงละเมิดทางเพศหรือการคุกคามทางเพศ” คือ การกระทำใด ๆ หรือพฤติกรรมที่สื่อไปในทางเพศ ที่เป็นการบังคับใช้อำนาจที่พึงปรารถนาด้วยวาจา ข้อความ ท่าทาง แสดงด้วยเสียง รูปภาพ เอกสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของลามกอนาจารเกี่ยวกับเพศ หรือกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกันโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน รำคาญ ได้รับความอับอาย หรือรู้สึกถูกละเมิดหรือถูกคุกคาม และให้หมายรวมถึงการติดตามรังควาน หรือการกระทำการใดที่ก่อให้เกิดบรรยากาศไม่ปลอดภัยทางเพศ โดยเฉพาะจากการสร้างเงื่อนไข ที่มีผลต่อการจ้างงาน การสรรหา หรือการแต่งตั้ง หรือผลกระทบอื่นใดต่อผู้เสียหาย ทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษา พฤติกรรมที่เข้าข่ายการล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศ การกระทำเกี่ยวกับเรื่องเพศ ซึ่งผู้ถูกระทำไม่ต้องการและมีความรู้สึกเดือดร้อน รำคาญ อึดอัด อับอาย ถูกดูถูกเหยียดหยาม ถือว่าเข้าข่ายการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ อาทิ
(๑) กระทำการด้วยการสัมผัสทางกายที่มีลักษณะสื่อไปในทางเพศ เช่น การจูบ การโอบกอด การจับอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่ง เป็นต้น	การกระทำทางกาย เช่น (๑) การสัมผัสร่างกายของผู้อื่น การลูบคลำ การถูไถร่างกายผู้อื่นอย่างมีนัยทางเพศ การฉวยโอกาสกอดรัด จูบ การหยอกล้อโดยการแตะเนื้อต้องตัว การฉวยโอกาสกอดรัด และการสัมผัสทางกายอื่นใดที่ไม่น่าพึงประสงค์ การดึงคนมานั่งตัก (๒) การตามตื้อโดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่เล่นด้วยการตั้งใจยื่นใกล้ชิดเกินไป การต้อนเข้ามาดมหรือขวาง

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑	กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
	ทางเดิน การยกคิ้วหวีตา การผิวปากแบบเช็ญชวน การส่งจูบ การเลียริมฝีปาก การทำทำน้ำลายหก การแสดงพฤติกรรมที่สื่อไปในทางเพศโดยใช้มือหรือการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นต้น
(๒) กระทำการด้วยวาจาที่สื่อไปในทางเพศ เช่น วิพากษ์วิจารณ์ร่างกาย พุดหยอกล้อ พุดหยาบคายเป็นต้น	การกระทำด้วยวาจา เช่น (๑) การวิพากษ์วิจารณ์รูปร่าง ทรวดทรง และการแต่งกายที่สื่อไปทางเพศ (๒) การชักชวนให้กระทำการใด ๆ ในที่ลับตา ซึ่งผู้ถูกกระทำไม่พึงประสงค์และไม่ต้องการ การพุดเรื่องตลกเกี่ยวกับเพศ (๓) การเกี่ยวพาราสี พุดจาแทะโลม วิจารณ์ ทรวดทรง การพุดลามก การโทรศัพท์ลามก การเรียกผู้หญิงด้วยคำที่สื่อไปทางเพศ จับกลุ่มวิจารณ์พฤติกรรมทางเพศของบุคคลในที่ทำงาน (๔) การสนทนาเรื่องเพศหรือเพศสัมพันธ์ การแสดงความเห็นต่อธรรมเนียมทางเพศ และการพุดที่สื่อไปในทางเพศ การถามเกี่ยวกับประสบการณ์ ความชื่นชอบในเรื่องเพศ การสร้างเรื่องโกหกหรือการแพร่ข่าวลือเกี่ยวกับชีวิตทางเพศของผู้อื่น
(๓) กระทำการด้วยอากัปกิริยาที่สื่อไปในทางเพศ เช่น การใช้สายตาลวนลาม การทำสัญญาณ หรือสัญลักษณ์ใด ๆ เป็นต้น (๔) การแสดงหรือสื่อสารด้วยวิธีการใด ๆ ที่สื่อไปในทางเพศ เช่น แสดงรูปลามกอนาจาร ส่งจดหมายข้อความ หรือการสื่อสารรูปแบบอื่น เป็นต้น (๕) การแสดงพฤติกรรมอื่นใดที่สื่อไปในทางเพศ ซึ่งผู้ถูกกระทำ ไม่พึงประสงค์หรือ เดือดร้อนรำคาญ	การกระทำทางสายตา เช่น การจ้องมองร่างกายที่สื่อไปในทางเพศ มองซ้อนใต้กระโปรง มองหน้าอกหรือจ้องลงไปคอเสื้อ จนทำให้ผู้ถูกมองรู้สึกอึดอัด อับอาย หรือไม่สบายใจ หรือผู้อื่นที่อยู่ในบริเวณดังกล่าวมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน เป็นต้น การกระทำอื่น ๆ เช่น (๑) การแสดงรูปภาพ วัตถุ และข้อความที่เกี่ยวข้องกับเพศ รวมทั้งการเปิดภาพโป๊ในที่ทำงานและในคอมพิวเตอร์ของตน (๒) การแสดงออกที่เกี่ยวกับเพศ เช่น การโชว์ปฏิทินโป๊ การเขียนหรือวาดภาพทางเพศในที่สาธารณะ การใช้สัญลักษณ์ที่แสดงถึงอวัยวะหรือการร่วมเพศ การสื่อข้อความ รูปภาพ สัญลักษณ์ที่แสดงถึงเรื่องเพศทางอินเทอร์เน็ต เช่น เฟซบุ๊ก ไลน์ ฯลฯ เป็นต้น

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑	กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
	การกระทำทางเพศที่มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ (๑) การให้สัญญาที่จะให้ผลประโยชน์ เช่น ตำแหน่งหน้าที่การงาน ผลการเรียนทุนการศึกษา ดูงาน การเลื่อนเงินเดือนหรือตำแหน่ง การต่อสัญญาการทำงาน หากผู้ถูกล่วงละเมิดหรือถูกคุกคามยอมมีเพศสัมพันธ์ เช่น ขอให้ไปค้างคืนด้วย ขอให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย หรือขอให้ทำอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เป็นต้น (๒) การข่มขู่ให้เกิดผลในทางลบต่อการจ้างงาน การศึกษา การข่มขู่ว่าจะทำร้าย การบังคับให้มีการสัมผัสทางเพศ หรือการพยายามกระทำชำเรา หรือกระทำชำเรา

อย่างไรก็ตาม ขอบเขตการบังคับใช้ของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๖ และมาตรการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการให้ความคุ้มครองแก่คนเฉพาะกลุ่มไม่มีผลบังคับใช้แก่ประชาชนทั่วไป รวมถึงยังมีการกำหนดบทลงโทษไว้ค่อนข้างเบา ซึ่งไม่สามารถป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำคุกคามทางเพศ หรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำคุกคามทางเพศ ดังนั้น ถ้าจะให้มิบบทบัญญัติที่เป็น การป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศหรือการคุกคามทางเพศที่มีการบังคับใช้เป็นการทั่วไปและคุ้มครองประชาชนอย่างทั่วถึง จึงควรมีการบัญญัติบทนิยาม และบทลงโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศหรือการคุกคามทางเพศได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายอย่างเป็นทางการ

การกำหนดขอบเขตของคำจำกัดความการล่วงละเมิดทางเพศหรือการคุกคามทางเพศนั้น จะต้องมีการพิจารณาลักษณะพฤติการณ์ที่เป็นองค์ประกอบความผิดฐานล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศด้วย โดยเปรียบเทียบจากบทบัญญัติของกฎหมายที่บังคับใช้ก่อนแล้ว เพื่อนำไปเป็นตัวอย่างในการพิจารณาศึกษาว่า บทบัญญัติของกฎหมายแต่ละฉบับนั้น ให้การคุ้มครองอย่างเพียงพอหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาคำจำกัดความตามบทบัญญัติของกฎ ก.พ. ว่าด้วยการกระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๖ และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศหรือคุกคามทางเพศ ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีการบัญญัติลักษณะของการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดทางเพศหรือการคุกคามทางเพศไว้ค่อนข้างชัดเจน จึงเห็นว่าควรนำเนื้อความจากทั้ง ๓ แห่ง ไปรวบรวมและปรับถ้อยคำเพื่อเรียงร้อยให้เป็นคำจำกัดความที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดทางเพศหรือการคุกคามทางเพศ

นอกจากนี้ ได้พิจารณาคำของคำว่า การคุกคามทางเพศ ดังนี้

“การคุกคามทางเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือพฤติการณ์ใด ๆ ที่สื่อไปในทางเพศ (เพื่อหวังผลประโยชน์ทางเพศของผู้กระทำ) เป็นเหตุให้เดือดร้อนรำคาญ อับอาย หรือถูกเหยียดหยาม และรวมถึงการติดตามรังควาน หรือกระทำการใดที่ก่อให้เกิดบรรยากาศไม่ปลอดภัยทางเพศ ไม่ว่าจะกระทำนั้น จะกระทำโดยทางกาย วาจา การส่งเสียง การแสดงออกปฏิกิริยาท่าทาง การแสดงหรือสื่อสารด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะกระทำต่อหน้า หรือกระทำโดยการสื่อสารในช่องทางใด ๆ”

ข้อพิจารณาบทนิยาม

๑) หลักนิยามไม่ควรมีคำจำกัดความที่ยาวเกินไป ควรมีคำจำกัดความที่สั้น และพิจารณาตีความ หากขยายคำจำกัดความของคำว่า “ล้วงละเมิดทางเพศ” กับ “การคุกคามทางเพศ” มีขอบเขตต่างกัน กล่าวคือ การล้วงละเมิดทางเพศ หมายความว่ารวมถึงการข่มขืนกระทำชำเรา การอนาจาร อาจทับซ้อนกับการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในคดีข่มขืนกระทำชำเราหรือการกระทำอนาจาร ดังนั้น จึงพิจารณาเพียงคำจำกัดความของคำว่า “การคุกคามทางเพศ” ซึ่งการคุกคามทางเพศอาจยังไม่ถึงกับ เป็นภัยอันตราย เพียงทำให้ผู้เสียหายเดือดร้อนรำคาญ แต่ล้วงละเมิดทางเพศคือล้วงละเมิดถึงขั้นข่มขืนกระทำชำเรา หรืออนาจาร ซึ่งมีบทบัญญัติการกระทำความผิดและบทลงโทษในประมวลกฎหมายอาญาอยู่แล้ว

๒) การพิจารณาบทนิยามของคำว่า “คุกคามทางเพศ” จากกรณีดังกล่าว มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับพฤติการณ์ของการใช้สายตา ซึ่งต้องเป็นองค์ประกอบของการกระทำที่เป็นการคุกคามทางเพศ พนักงานสอบสวนจะตีความค่อนข้างยากเกี่ยวกับพฤติการณ์ทางสายตาในการนำสืบ โดยต้องดูองค์ประกอบ หรือพฤติการณ์อย่างอื่นประกอบการสอบสวนซึ่งจะต้องสืบสวนไปถึงพฤติการณ์ทางสายตาอยู่แล้ว

๓) คำว่า “พฤติการณ์ใด” ครอบคลุมถึงการกระทำทั้งหมดรวมถึงทางสายตา ที่พนักงานสอบสวนจะนำสืบ ซึ่งหากผู้เสียหายมีการดำเนินคดีต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่ชัดเจนโดยพนักงานสอบสวน หรือผู้เสียหายจะนำสืบกล่าวหากันได้

๔) การแสดงอาภักปิริยาท่าทาง หมายถึงถึงกาย วาจา การส่งเสียง หรือลักษณะ ท่าทาง และหากเพิ่มการกระทำ “การกระทำหรือพฤติการณ์ใด ๆ ที่สื่อไปในทางเพศ รวมถึงการแสดงด้วยรูปภาพ เอกสาร ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของลามกอนาจารอันเป็นเหตุให้เดือดร้อนรำคาญ อับอาย หรือถูกเหยียดหยาม และรวมถึงการติดตามรังควานหรือกระทำการใดที่ก่อให้เกิดบรรยากาศไม่ปลอดภัยทางเพศ” จะครอบคลุมบทนิยามในการใช้อุปกรณ์อย่างอื่น ซึ่งไม่ใช่เพียงพฤติการณ์อย่างเดียว แต่หมายถึงรวมถึงการส่งรูปภาพ เอกสาร หรือข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยในปัจจุบันมีการส่งภาพถ่ายหรือวิดีโอทางเฟซบุ๊ก ไลน์ เป็นการคุกคาม ทางเพศได้ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถ้อยคำ “การแสดงหรือสื่อสารด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะกระทำต่อหน้า หรือกระทำโดยการสื่อสารในช่องทางใด” ซึ่งหมายถึงรวมถึงการสื่อสารด้านดิจิทัลหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ดังนั้น หากนำถ้อยคำของการขยายการกระทำหรือพฤติการณ์ใด “ไม่ว่าการกระทำนั้นจะกระทำโดยทางกาย วาจา การส่งเสียง การแสดงอาภักปิริยาท่าทาง การแสดงหรือสื่อสารด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะกระทำต่อหน้า หรือกระทำ โดยการสื่อสารในช่องทางใด ๆ” และนำเหตุ “เป็นเหตุให้เดือดร้อนรำคาญ อับอาย หรือถูกเหยียดหยาม และรวมถึง การติดตามรังควาน หรือกระทำการใดที่ก่อให้เกิดบรรยากาศไม่ปลอดภัยทางเพศ” อยู่ภายหลังการกระทำ จะทำให้ ความหมายสมบูรณ์มากขึ้น

๑.๒ การเพิ่มบทลงโทษของการกระทำการคุกคามทางเพศ ในลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศแห่งประมวลกฎหมายอาญา

การเพิ่มบทลงโทษของการกระทำการคุกคามทางเพศ ในลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศแห่งประมวลกฎหมายอาญา มีรายละเอียดของขอบเขตและบทลงโทษทางกฎหมายของการกระทำ คุกคามทางเพศตามตาราง ดังนี้

ขอบเขตและบทลงโทษทางกฎหมายของการกระทำคุกคามทางเพศ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑	พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๖	บทบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๘๓ ได้บัญญัติว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการใดอันเป็นข้อห้าม (๘) ต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. มาตรา ๘๔ ข้าราชการพลเรือนสามัญได้ไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติตามมาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๒ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดวินัย มาตรา ๘๕ การกระทำความผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (๗) เว้นการกระทำหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๘๒ หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา ๘๓ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง	มาตรา ๑๖ บัญญัติ ห้ามมิให้นายจ้าง หัวหน้างาน ผู้ควบคุมงานหรือผู้ตรวจงาน กระทำการล่วงเกิน คุกคามหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญทางเพศต่อลูกจ้าง มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท	หมวด ๓ ลหุโทษ มาตรา ๓๔๗ ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้าธารกำนัลหรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะสื่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น ต้องระวางโทษจำคุก

นอกจากนี้ ยังมีการพิจารณาตัวอย่างถ้อยคำในการเพิ่มเติมบทลงโทษ
ในประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา .. ผู้ใดกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น โดยผู้อื่นนั้นมิได้ยินยอม
ต้องระวางโทษ...

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำต่อเด็กอายุไม่เกิน
สิบห้าปีซึ่งมิใช่ภรรยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษ...

มาตรา .. ผู้ใดกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น โดยเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุ
ที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจ
เหนือประการอื่น ต้องระวางโทษ.....

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำโดยผู้ถูกกระทำนั้นยินยอม”

ข้อพิจารณาบทลงโทษ

๑) บทลงโทษเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศควรมีอัตราโทษสูงกว่าความผิด
ลหุโทษ หรือมีอัตราโทษกึ่งหนึ่งของการกระทำความผิดฐานอนาจาร เพื่อให้การกระทำความผิดฐานคุกคาม
ทางเพศมีอัตราโทษที่หนักขึ้นและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล

๒) บทลงโทษที่เพิ่มมาตราซึ่งเป็นบทบรรณาธิการของการคุกคามทางเพศที่กระทำ
โดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา
นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น ควรบัญญัติเป็นวรรคสามในมาตราเดียวกัน

๓) “ถ้าการกระทำผิดตามวรรคหนึ่ง เป็นการกระทำโดยผู้ถูกกระทำนั้นยินยอม”
ได้อธิบายว่า วรรคหนึ่งเป็นการไม่ยินยอม ส่วนวรรคสองเป็นการยินยอม หากเป็นการแยกระดับโทษ
ของการยินยอมหรือไม่ยินยอมก็ไม่ควรปรับเรื่องของการยินยอมหรือไม่ยินยอมในเรื่องของการคุกคามทางเพศ
หากบุคคลนั้นยินยอมก็ไม่ควรเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยตั้งแต่แรก ซึ่งการระบุว่ายินยอมเป็นการกระทำความผิด
อาจไม่เป็นธรรมกับผู้กระทำความผิด เพราะผู้เสียหายยินยอม จึงควรตัดวรรคสุดท้ายออก

๔) มาตรการการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่าการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ
ในการทำงาน โดยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ และการเลือกปฏิบัติ
ด้วยเหตุแห่งเพศ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ อาจนำมาพิจารณาประกอบ
เป็นอีกช่องทางหนึ่งได้

๕) การก่อกวนความเดือดร้อนรำคาญเป็นการกระทำความผิดลหุโทษ หากพิจารณา
การกระทำความผิดและความร้ายแรงของความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งการกระทำ
ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา มาตรา ๒๗๖ การกระทำความผิดฐานอนาจาร มาตรา ๒๗๘ การขอเพิ่มเติม
การกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศในประมวลกฎหมายอาญา ควรบัญญัติเป็นมาตรา ๒๗๘/๑ ผู้ใดคุกคาม
ทางเพศต่อผู้อื่น และวรรคสองผู้ใดกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่น โดยเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุ
ที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มี
อำนาจเหนือประการอื่น และมาตรา ๒๗๘/๑ ควรเป็นเรื่องของการจำกัดอายุของเด็กหรือผู้เยาว์

๖) การพิจารณาเทียบเคียงกับการกระทำความผิดฐานอนาจารเป็นการกระทำ
เข้าถึงตัวและมีการล่วงละเมิดทางเพศแล้ว โดยมีการชู้เชียวแต่ยังไม่ถึงขั้นล่วงล้ำ มีการกระทำที่เป็นการชู้เชียว
ด้วยกำลังประทุษร้าย โดยความผิดฐานอนาจารจะไม่ได้บัญญัติถึงการยินยอมเพราะความผิดฐานอนาจาร
แม้ผู้เสียหายยินยอมก็ถือว่ามีความผิดแล้ว ดังนั้น จึงต้องพิจารณาขอบเขตของอนาจารกับคุกคามทางเพศ
มีความแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งบางครั้งพฤติการณ์การคุกคามทางเพศ ผู้เสียหายอาจมีความรู้สึกที่ไม่เดือดร้อน

รำคาญใจสามารถปกป้องตัวเองได้ แต่หากผู้เสียหายมีความรู้สึกที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ยินยอมแล้วจะเข้าองค์ประกอบของการคุกคามทางเพศซึ่งจะนำไปสู่การแจ้งความดำเนินคดีได้ อย่างไรก็ตาม หากกำหนดการกระทำในการขู่ขู่ขู่อาจจะเป็นการเพิ่มองค์ประกอบและทำให้พฤติการณ์ของการคุกคามทางเพศแคบลง โดยในทางกฎหมายถ้าองค์ประกอบไม่ครบก็ไม่ผิดซึ่งเป็นการเปิดช่องว่างของกฎหมาย

๗) การคุกคามทางเพศมีนัยยะว่าผู้กระทำอาจไม่มีการขู่ขู่ขู่แต่ผู้ถูกระทำอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ และถ้าเป็นผู้ถูกระทำที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาซึ่งเป็นการใช้อำนาจเหนือผู้ถูกระทำหากกำหนดขอบเขตการขู่ขู่ขู่และการปฏิเสธโดยผู้ถูกระทำหรือมีลักษณะที่ไม่ใช่การขู่ขู่ขู่แต่ถูกคุกคามทางเพศโดยใช้อำนาจเหนือ โดยมีเพียงการกระทำที่มีลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกระทำรู้สึกว่าเป็นอันตรายรำคาญหรือไม่มีความปลอดภัย

๘) พิจารณาบทลงโทษการคุกคามทางเพศต้องบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเป็นคดีอาญาที่ยอมความได้หรือเป็นคดีอาญาที่ไม่สามารถยอมความได้ โดยมีความเห็นเป็น ๒ แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ ๑ ความผิดฐานคุกคามทางเพศควรเป็นลักษณะความผิดอันยอมความได้ โดยคดีเกี่ยวกับเพศการดำเนินคดีค่อนข้างนาน จึงควรให้สิทธิผู้ถูกระทำตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีต่อหรือไม่ ซึ่งการข่มขืนกระทำชำเราในบางกรณีสามารถยอมความกันได้โดยต้องดูเจตนาของผู้เสียหาย เพราะผู้เสียหายต้องให้ปากคำและเบิกความต่อศาลซึ่งการบัญญัติบทลงโทษผู้กระทำความผิดจึงต้องคำนึงถึงผู้เสียหายด้วย โดยเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศ และมาตรา ๒๘๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดอันยอมความได้ไว้ว่า

“มาตรา ๒๘๑ ความผิดตามมาตราดังต่อไปนี้ เป็นความผิดอันยอมความได้

(๑) มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗๘ วรรคสอง ซึ่งเป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรส ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล หรือไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย

(๒) มาตรา ๒๗๘ วรรคหนึ่ง ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล ไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกระทำรับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย หรือมิได้เป็นการกระทำความผิดแก่บุคคลดังระบุไว้ในมาตรา ๒๘๕ และมาตรา ๒๘๕/๒”

การตีความตามบทบัญญัติมาตรา ๒๘๑ การข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นการกระทำความผิดระหว่างคู่สมรสที่มิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล หรือการกระทำอนาจารตามมาตรา ๒๗๘ วรรคหนึ่ง ถ้ามิได้เกิดต่อหน้าธารกำนัล หมายความว่าหากกระทำสองต่อสองก็เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น การคุกคามทางเพศเป็นการกระทำที่เบาว่าการกระทำอนาจาร และการข่มขืนกระทำชำเราหากการคุกคามทางเพศเป็นความผิดอันยอมความได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เสียหายมากกว่า โดยต้องมีบทบัญญัติบางส่วนของ การคุกคามทางเพศเป็นความผิดอันยอมความได้

แนวทางที่ ๒ ความผิดฐานคุกคามทางเพศ ควรเป็นลักษณะความผิดอันยอมความไม่ได้ ซึ่งมาตรการปัจจุบันแม้เป็นความผิดที่ยอมความได้ แต่ไม่มีมาตรการบังคับและมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยเฉพาะผู้มีพฤติกรรมทำร้ายทางเพศที่สนองความต้องการทางเพศของตน บางคนที่เป็นผู้มีอำนาจทางสังคมหรือหากมีการยอมความกันได้ ก็อาจนำไปสู่การกระทำที่มีความรุนแรงมากขึ้นถึงขั้นของการข่มขืนกระทำชำเรา ดังนั้น หากบัญญัติให้ความผิดคุกคามทางเพศเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ จะสามารถหยุดการกระทำที่อาจทำให้เกิดความรุนแรงเพิ่มขึ้น

๒. ประเด็นการพิจารณา

๑) พิจารณาเพิ่มบทนิยาม มาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ของคำว่า “คุกคามทางเพศ”

๒) เพิ่มลักษณะความผิดและบทลงโทษในลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ของการกระทำคุกคามทางเพศ

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

ข้อเท็จจริงในปัจจุบันแม้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำคุกคามทางเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ไม่สามารถเอาผิดผู้กระทำการคุกคามทางเพศ หรือผู้ถูกระทำไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงนำไปสู่การพิจารณาบทนิยามและบทลงโทษเกี่ยวกับลักษณะความผิด คุกคามทางเพศ ดังนั้น การเสนอขอเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำคุกคามทางเพศในประมวล กฎหมายอาญา จะทำให้มีกฎหมายคุ้มครองลักษณะของการคุกคามทางเพศที่สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และปิดช่องว่างทางกฎหมายได้ โดยมีข้อเสนอ ดังนี้

๑) เพิ่มบทนิยามคำว่า คุกคามทางเพศ ในมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้
“มาตรา ๑ (๑๙) “การคุกคามทางเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือพฤติกรรม อื่นใด ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยทางกาย วาจา การส่งเสียง การแสดงอาการปฏิกิริยาท่าทาง การแสดงหรือสื่อสาร ด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะกระทำต่อหน้า หรือกระทำโดยการสื่อสารในช่องทางใด ที่สื่อไปในทางเพศ เป็นเหตุให้ เตื่อร้อนรำคาญ อับอาย หรือถูกเหยียดหยาม และรวมถึงการติดตามรังควาน หรือกระทำการใดที่ก่อให้เกิด บรรยากาศไม่ปลอดภัยทางเพศ”

๒) เพิ่มลักษณะความผิดและบทลงโทษของการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศ ในประมวลกฎหมายอาญา โดยมีแนวทางการกำหนดบทลงโทษของการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศ ดังนี้

(๑) บทลงโทษมีอัตราสูงกว่าการกระทำความผิดลหุโทษ โดยอัตราโทษคุกคามทางเพศ จะอยู่ระหว่างความผิดลหุโทษกับความผิดฐานอนาจาร (มาตรา ๓๓๙๗ วรรคสอง การกระทำอันมีลักษณะสื่อไปในทาง ที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(๒) บทลงโทษมีอัตราครึ่งหนึ่งของความผิดฐานอนาจาร (มาตรา ๒๗๘ ความผิด ฐานอนาจาร ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(๓) บทลงโทษมีอัตราโทษเท่ากับกระทำความผิดต่อศาลแขวง (คดีอาญาที่มีโทษ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท)

ส่วนที่ ๔ การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับเด็ก ผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว

๑. หลักการและเหตุผล

การกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศในกรณีผู้กระทำกับเด็กผู้ถูกระทำที่เป็นคูรัก โดยมีอายุใกล้เคียงกันและมีช่วงอายุอยู่ในเกณฑ์ของการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศและความผิดฐานพรากเด็ก หรือพรากผู้เยาว์ ซึ่งสังคมปัจจุบันเด็กหรือผู้เยาว์ได้รับอนุญาตในการออกนอกบ้านตามลำพังโดยไม่มีผู้ปกครอง ดูแล และอาจมีเพศสัมพันธ์กันระหว่างคูรักในขณะที่เป็นเด็กหรือผู้เยาว์ ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวอาจทำให้เด็ก หรือผู้เยาว์เข้าข่ายการถูกฟ้องดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือความผิดต่อเสรีภาพในความผิดฐานพรากเด็ก หรือพรากผู้เยาว์ ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับเด็ก ผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว ดังนี้

๑) การดำเนินคดีเกี่ยวกับเพศควรพิจารณาพฤติการณ์ของผู้กระทำกับผู้ถูกระทำ โดยมีเพศสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นคู่รักกับการกระทำความผิดทางอาญา รวมถึงนำเรื่องระยะห่างช่วงอายุของเด็กหรือผู้เยาว์ มาประกอบการพิจารณาสืบสวน สอบสวนและพิจารณาดำเนินคดี

๒) กรณีเด็กหรือผู้เยาว์มีเพศสัมพันธ์ระหว่างเป็นคู่รัก และบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล แจ้งความดำเนินคดีความผิดต่อเสรีภาพ ในความผิดฐานพรากเด็กหรือพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๗ และมาตรา ๓๑๙ ซึ่งผู้ต้องหาอาจไม่ได้มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดอาญา แต่เป็นการมีเพศสัมพันธ์โดยการสมยอมระหว่างคู่รัก ดังนั้น กระบวนการของการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่มีพฤติการณ์ดังกล่าว ควรนำถ้อยคำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคห้า และวรรคหก มาปรับใช้ในการพิจารณาดำเนินคดีโดยให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมของผู้ต้องหาและเด็กผู้ถูกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องหาและเด็กผู้ถูกระทำ หรือเหตุอื่นอันควรเพื่อประโยชน์ของเด็กผู้ถูกระทำและผู้ต้องหาด้วย

๒. ประเด็นการพิจารณา

การพิจารณาสืบสวน สอบสวนและพิจารณาคดี การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับเด็กผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

การพิจารณาสืบสวน สอบสวนและพิจารณาคดี การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับเด็กผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว ควรนำหลัก มาตรา ๒๗๗ วรรคห้า และวรรคหก แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๗๗...

ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีกระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกระทำหรือผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแทนการลงโทษก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และเด็กผู้ถูกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับเด็กผู้ถูกระทำ หรือเหตุอื่นอันควรเพื่อประโยชน์ของเด็กผู้ถูกระทำด้วย

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกระทำหรือผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแล้ว ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าการคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าวไม่สำเร็จ ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงเหตุตามวรรคห้าด้วย”

ปรับใช้ในการตีความของกระบวนการสืบสวน สอบสวน และการพิจารณาคดี ได้แก่

- ๑) มาตรา ๒๗๙ ความผิดฐานพาเด็กไปเพื่ออนาจาร
- ๒) มาตรา ๒๘๓ ทวิ ความผิดฐานพาไปเพื่ออนาจาร
- ๓) มาตรา ๓๑๗ ความผิดฐานพรากเด็ก
- ๔) มาตรา ๓๑๙ ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

ส่วนที่ ๕ การกำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑. หลักการและเหตุผล

การพิจารณากำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด ๒ การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา มาตรา ๔๓ บัญญัติให้ “คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอกหรือรับของโจร ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไป เนื่องจากการกระทำผิดคดีนี้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย” โดยเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราดังกล่าวโดยใช้ข้อความ ดังต่อไปนี้

“คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร ความผิดเกี่ยวกับเพศ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกร้องทรัพย์สินหรือราคาที่เขาสูญเสียไป เนื่องจากการกระทำผิดคดีนี้ เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ก็ให้เรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายด้วย” ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมให้ความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เพื่อเพิ่มอำนาจของอัยการให้สามารถดำเนินการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในส่วนของการเสียหายทางด้านจิตใจ หรือการเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงิน โดยที่ผู้เสียหายไม่ต้องไปยื่นคำร้องหรือคำฟ้องเองต่างหากเป็นอีกคดี

โดยเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๓ เป็นกรณี ที่พนักงานอัยการเรียกทรัพย์สินหรือราคาทรัพย์สินแทนผู้เสียหาย ตามฐานความผิดที่กำหนดไว้ทั้งหมด ๙ ฐาน เป็นความเสียหายที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้อย่างชัดเจน ซึ่งกรณีนี้ อัยการจะไม่มีกรณำสืบราคาทรัพย์สิน ในชั้นศาล มูลเหตุในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนบางประการเป็นความเสียหายที่เกิดเป็นค่าเสียหายทางแพ่ง ที่เกิดจากมูลความผิดทางอาญาซึ่งเป็นค่าเสียหายอื่นอันมิใช่ตัวเงิน ทำให้มีข้อที่ต้องพิจารณาว่าการนำสืบ ความเสียหายดังกล่าวจะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่พนักงานอัยการหรือไม่ อย่างไร

นอกเหนือจากมาตรา ๔๓ แล้ว มาตรา ๔๔/๑ วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ยังได้บัญญัติเกี่ยวกับการยื่นคำร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนไว้ว่า “ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะได้รับอันตราย แก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกายชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทาง ทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้ บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้

การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนเริ่มสืบพยาน ในกรณีที่ ไม่มี การสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี และให้ถือว่าคำร้องดังกล่าวเป็นคำฟ้องตามบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและผู้เสียหายอยู่ในฐานะโจทก์ในคดีส่วนแพ่งนั้น ทั้งนี้ คำร้องดังกล่าว ต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง หากศาลเห็นว่า คำร้องนั้นยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้ร้องแก้ไขคำร้องให้ชัดเจนก็ได้...”

เมื่อพิจารณามบทบัญญัติมาตรา ๔๔/๑ จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหาย มีสิทธิเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนได้จากทุกฐานความผิดอยู่แล้ว โดยให้ยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาก่อนเริ่มการสืบพยาน หรือก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีในกรณีที่ไม่มี การสืบพยาน

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะได้มีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดเอาไว้แล้ว แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่ามีผู้เสียหายที่ทราบถึง สิทธิดังกล่าวอยู่น้อยมาก ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาแนวทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและการเข้าถึง

กระบวนการยุติธรรม ในการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายได้รับทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย (หมายถึงผู้กระทำความผิดเมื่อถูกฟ้องคดี) และการจัดหาทนายอาสาเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากผู้เสียหายบางส่วนไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย และบางส่วนไม่มีทุนทรัพย์ที่จะจ้างทนายความเพื่อดำเนินการ

กรณีตัวอย่างการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๔ ที่มีการกำหนดไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย” ซึ่งเห็นว่าสามารถนำไปปรับใช้กับความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีหน้าที่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้

๒. ประเด็นการพิจารณา

การกำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

ควรจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย นอกจากนี้ควรแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายได้รับทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย และการจัดหาทนายอาสาเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยอ้างอิงจากการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๔ ที่มีการกำหนดไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย” ซึ่งเห็นว่าสามารถนำไปปรับใช้กับความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีหน้าที่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้

ส่วนที่ ๖ การสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑. หลักการและเหตุผล

“มาตรา ๒๓๗ ทวิ ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหลัง พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องโดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการนำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป...”

ข้อพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนของผู้เสียหายในคดีอาญา ๓ ประการ คือ เหตุยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน เหตุผู้เสียหายหรือพยานต้องเดินทางไปต่างประเทศมักเป็นกรณีผู้เสียหายเป็นชาวต่างชาติหรือในคดีที่เกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และมีเหตุอื่นใด ซึ่งถ้อยคำของบทกฎหมายเหตุอื่นใดขึ้นอยู่กับผู้ประกอบวิชาชีพเป็นผู้ประเมิน หากมีการประสานงานไม่ดีพนักงานสอบสวนจะไม่มีข้อมูลเพื่อนำไปสู่พนักงานอัยการในการยื่นฟ้องหรือไม่ฟ้องต่อศาล ซึ่งศาลเคยปฏิเสธในประเด็นมาตรา ๒๓๗ ทวิ อย่างไรก็ตาม อาจารย์จรัญ ภักดีธนากุล เคยให้หลักการมาตรา ๒๓๗ ทวิ ว่าศาลไม่มีอำนาจปฏิเสธการขอสืบพยานไว้ก่อน ดังนั้น หากปรับแก้ไขมาตรา ๒๓๗ ทวิ ควรให้ประเด็นปรับแก้ไข คือ ควรปรับแก้ไขให้ครอบคลุมคดีเกี่ยวกับเพศ หรือลักษณะอื่น ๆ ที่ผู้เสียหายต้องดำเนินการสืบพยานไว้ก่อน เช่น ผลกระทบด้านสุขภาพจิตในกรณีที่ต้องรอดคดีปกติในการสืบพยานเป็นระยะเวลาอันนาน และการปลดปล่อยภาระของผู้เสียหายในการให้ข้อเท็จจริง เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ สอบคำให้การมาไม่ครอบคลุม เมื่อมีการสอบถามเพิ่มเติม ผู้เสียหายก็ต้องให้การใหม่ ดังนั้น จึงต้องชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์ทางคดีกับผลประโยชน์ของผู้เสียหายที่เป็นเด็กในระยะยาว ซึ่งต้องมีการปรับแก้ไขมาตรา ๒๓๗ ทวิ และแนวทางปฏิบัติของกระบวนการสืบพยาน

จากประเด็นดังกล่าวได้มีการพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสืบพยานไว้ก่อน โดยเปรียบเทียบบทบัญญัติมาตรา ๒๓๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้คดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ผู้เสียหายเป็นเด็กสามารถดำเนินการสืบพยานไว้ก่อนได้ ซึ่งมีข้อพิจารณา ดังนี้

๑) การสืบพยานไว้ก่อนควรคำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้เสียหายที่ต้องมานำสืบพยานในชั้นศาลด้วยว่ามีความพร้อมหรือไม่ นอกจากนี้ การสืบพยานผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องมีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยเสมอ

๒) การสืบพยานต้องไม่ลืมนำผู้เสียหายที่เป็นเด็กในฐานะพยาน จะต้องถูกทนายความฝ่ายจำเลยถามค้าน ซึ่งหากเร่งนำเด็กมาสืบพยานในชั้นศาลโดยที่เด็กไม่มีความพร้อมทำให้เด็กยิ่งตื่นกลัวก็จะไม่เป็นผลดีต่อรูปคดีของเด็ก และยังเป็นโอกาสให้ทนายความฝ่ายจำเลยเตรียมข้อมูลเพื่อนำมาซักค้านในชั้นการพิจารณาคดีในภายหลัง ซึ่งจะทำให้ฝ่ายจำเลยได้เปรียบมากกว่า จึงเห็นว่าควรให้เป็นไปตามขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการทางอาญาในรูปแบบเดิม หรือหากจะให้มีการดำเนินการเร็วที่สุดก็ควรรอให้พนักงานสอบสวนจัดทำสำนวนการสอบสวนให้แล้วเสร็จเสียก่อน

๓) การนำสืบพยานไว้ก่อนจะมีผลทำให้การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยมีข้อจำกัดไปโดยปริยาย โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี อาจยิ่งทำให้การนำสืบข้อเท็จจริงหรือข้อต่อสู้ของฝ่ายจำเลยไม่สามารถทำได้อย่างครบถ้วนแน่นอน อย่างไรก็ตาม การสืบพยานไว้ก่อนมีข้อดีที่ว่าผู้เสียหายเพิ่งผ่านเหตุการณ์มาไม่นาน ทำให้ยังจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้นานจะทำให้ความทรงจำเลือนราง และอาจถูกฝ่ายจำเลยยื่นข้อเสนอหรือทำการยุ่งเหยิงกับพยาน ดังนั้น หากจะนำสืบพยานไว้ก่อนมาใช้กับการสืบพยานเด็กในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศจะต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างข้อดีและข้อเสียที่จะให้มีการสืบพยานไว้ก่อนด้วยเช่นกัน

๔) การสืบพยานไว้ก่อนควรเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายให้ความยินยอมพร้อมใจหรือความประสงค์ของผู้เสียหายเอง โดยควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้เสียหาย และซักซ้อมให้ผู้เสียหายมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการสืบพยานและการดำเนินคดีในชั้นศาล

๒. ประเด็นการพิจารณา

การสืบพยานคดีเกี่ยวกับเพศที่พยานหรือผู้เสียหายเป็นเด็ก ควรมีการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือไม่

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ ทั้งในกรณีที่เป็นมุมมองด้านสภาพจิตใจของผู้เสียหายหรือพยาน และข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการสืบพยานไว้ก่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในรูปคดีของคู่ความ

ส่วนที่ ๗ ข้อเสนอบทลงโทษคดีเกี่ยวกับเพศ กรณี การใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิด (Chemical Castration)

๑. หลักการและเหตุผล

ข้อเสนอบทลงโทษคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณี การใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิด (Chemical Castration) พบว่าสหรัฐอเมริกา หรือประเทศในแถบสแกนดิเนเวียได้นำมาตรการดังกล่าวไปใช้ในหลายกรณีที่แตกต่างกันไป เช่น กรณีผู้ต้องขังที่มี Intelligence Quotient: IQ หรือความฉลาดทางด้านสติปัญญา ต่ำกว่า ๖๐ ที่มีพฤติกรรมในการกระทำความผิดซ้ำอย่างไม่อาจแก้ไขได้ กรณีที่มีการกระทำซ้ำเรา ผู้เสียหายที่มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปี หรือกรณีที่ต้องขังขอพักการลงโทษ เป็นต้น ซึ่งวิธีการใดที่จะเหมาะกับการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยก็ควรที่จะมีการพิจารณาในรายละเอียดต่อไป เมื่อพิจารณาถึงจุดประสงค์ของทัณฑวิทยา ๔ ข้อ ได้แก่ แก้แค้นทดแทน ช่มชู้ยั้ง ตัดโอกาสในการกระทำความผิด และแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งมาตรการใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิดจะมีผลในทางช่มชู้ยั้ง และตัดโอกาสให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำลดน้อยลง โดยผลของการใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิดนั้นไม่ได้มีผลระยะยาวในลักษณะถาวร จะต้องมีการฉีดเป็นระยะ ซึ่งเห็นว่าประเทศไทยควรมีการพิจารณานำมาตรการดังกล่าวมาใช้กับกรณีของผู้ที่กระทำความผิดคดีทางเพศซ้ำ หรือผู้ต้องขังที่ขอพักการลงโทษ

ข้อพิจารณา

๑) ควรมีการพิจารณาถึงผลข้างเคียงจากการฉีดสารเคมีเข้าไปในร่างกาย ทั้งนี้มีการตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรการดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้ต้องขังเปลี่ยนพฤติกรรมไปเป็นนักฆ่าหรือไม่

๒) กรณีการลงโทษผู้กระทำความผิดซ้ำมีกฎหมายที่กำหนดให้เพิ่มโทษบังคับใช้ อยู่แล้ว ประกอบกับกฎหมายได้มีการกำหนดให้บุคคลดังกล่าวไม่อยู่ในข่ายได้รับการลดโทษหรือขอพระราชทานอภัยโทษ เพื่อเป็นการกักตัวผู้กระทำผิดไม่ให้ออกไปกระทำความผิดซ้ำได้ในระยะเวลาอันสั้น จึงมีการตั้งข้อสังเกตว่าวิธีการที่บังคับใช้ดังกล่าวนี้จะเป็นการเพียงพอต่อการลงโทษผู้กระทำความผิดแล้วหรือไม่

๓) การใช้มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดซ้ำด้วยการใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิดจะเป็นการช่มชู้ยั้งและตัดโอกาสในการกระทำความผิดต่อไปได้ ส่วนกรณีที่มีการฉีดให้ผลในระยะสั้น ถือเป็นข้อดีที่จะทำให้สามารถประเมินผลกระทบที่เป็นข้อดีและข้อเสีย ร่วมกับการประเมินสภาวะทางจิต และพฤติกรรมของผู้ต้องขังได้ว่ามีความจำเป็นหรือสมควรที่จะใช้มาตรการลงโทษโดยการให้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนกับบุคคลนั้นต่อไปหรือไม่

๔) ในกรณีที่เป็นผู้ต้องขังคดีเพศ กรมราชทัณฑ์จะจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในกลุ่ม Watch List และไม่ให้ได้รับการเลื่อนชั้น อย่างไรก็ตาม มีกรณีตัวอย่างผู้ต้องขังที่รับการลงโทษ ๔ - ๕ ปี เมื่อพ้นโทษแล้วได้รับการปล่อยตัวออกมาก็มีพฤติกรรมกระทำความผิดซ้ำกับเด็ก จึงถือเป็นความเสี่ยงในการปล่อยตัวผู้ต้องขังที่มีความต้องการทางเพศที่ผิดปกติ ซึ่งเหยื่อจะเป็นบุคคลในกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ดังนั้น การใช้มาตรการลงโทษโดยการไต่สวนเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิดจึงควรเป็นการพิจารณาใช้เป็นรายกรณี โดยพิจารณาถึงพฤติการณ์ของผู้กระทำผิดที่ส่งผลกระทบต่อเหยื่อและเป็นภัยต่อสังคม

๒. ประเด็นการพิจารณา

ข้อเสนอบทลงโทษคดีเกี่ยวกับเพศ กรณีการไต่สวนเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิด

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

มาตรการลงโทษคดีเกี่ยวกับเพศ กรณีการไต่สวนเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิด (Chemical Castration) แม้จะมีงานวิจัยรองรับว่ามีผลให้อัตราการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศที่ลดน้อยลง แต่ควรพิจารณาใช้เป็นรายกรณีเท่านั้น โดยเฉพาะลักษณะคดีที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศมีพฤติการณ์ กระทำผิดซ้ำ หรือมีลักษณะการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคม หรือเป็นคดีที่กระทำต่อเด็ก รวมถึงควรมีกระบวนการ ประเมินสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ต้องขังทั้งก่อนและหลังการใช้มาตรการดังกล่าว

หมวด ๒ กระบวนการยุติธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืน กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

ส่วนที่ ๑ การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิด

ทางเพศ

๑. หลักการและเหตุผล

การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศ ของสื่อมวลชนทั้งสื่อโทรทัศน์ สื่อวิทยุ หรือสื่อออนไลน์ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยมี คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ หรือ กสทช. กำกับดูแล และสื่อที่ก่อตั้งขึ้นเอง เช่น สื่อท้องถิ่น หรือสื่อออนไลน์ในการตั้งเพจเพื่อนำเสนอข่าวขึ้นเอง โดยการนำเสนอข่าว ของสื่อมวลชนควรมีมาตรฐานในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) การใช้ถ้อยคำในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งผู้เสียหายไม่ประสงค์ให้ใช้คำว่า “เหยื่อ” แทนตัวผู้เสียหาย

๒) กรณีสื่อขอสัมภาษณ์ผู้เสียหายและญาติผู้เสียหาย เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอข่าว โดยเผยแพร่ถ้อยคำ ภาพ เสียง หรือคลิปวิดีโอ ซึ่งอาจทำให้บุคคลที่ใกล้ชิดกับผู้เสียหายทราบว่า เป็นบุคคลใด ดังนั้น ควรมีการคุ้มครองผู้เสียหายและญาติผู้เสียหายในการนำเสนอข่าวไม่ควรเปิดเผยใบหน้า และแหล่งข้อมูล

๓) กรณีผู้เสียหายเป็นแหล่งข้อมูลในการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน และนำเสนอ ข้อมูลข่าวที่กระทบผู้ต้องสงสัย อาจเกิดช่องว่างทางกฎหมายที่ทำให้ผู้ต้องสงสัยฟ้องกลับผู้เสียหาย ควรมีมาตรการ หรือข้อกฎหมายที่จะดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย

๔) การนำเสนอข่าวโดยจัดทำในรูปแบบกราฟิกเพื่อจำลองเหตุการณ์ให้เห็น ขั้นตอนของการกระทำการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งการนำเสนอข่าวในรูปแบบดังกล่าว อาจทำให้เกิดพฤติกรรมลอกเลียนแบบ ซึ่งการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเพศไม่ควรลงรายละเอียดมากเกินไป

๕) การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ โดยไม่ได้กลั่นกรอง ซึ่งควรมีมาตรการในการควบคุมสื่อออนไลน์ที่จัดตั้งเพจข่าวเอง หรือสื่อท้องถิ่น

๖) การเผยแพร่ผลการกระทำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ควรมีหน่วยงานเผยแพร่ว่าผู้กระทำผิดจะได้รับการลงโทษในเรื่องใดบ้าง เพื่อป้องกันพฤติกรรมการลอกเลียนแบบและการเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด

ดังนั้น ควรมีการจัดทำคู่มือมาตรฐานและแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับคดีข่มขืน กระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศของสื่อมวลชน โดยพิจารณานำกฎหมายและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนที่เป็นการละเมิดสิทธิผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศมาเป็นแนวทางในการจัดทำเนื้อหาภายในคู่มือมาตรฐานและแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศของสื่อมวลชน ดังนี้

๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

มาตรา ๒๗ “ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ”

มาตรา ๕๐ “ห้ามมิให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครอง ในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็กหรือผู้ปกครอง

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามมาตรา ๒๔ ซึ่งได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วย โดยอนุโลม

ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง”

มาตรา ๓๙ “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๗ มาตรา ๕๐ หรือมาตรา ๖๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๙ “เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๕ หรือมีการร้องทุกข์ตามมาตรา ๖ แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดลงพิมพ์โฆษณา หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วยวิธีใด ๆ ซึ่งภาพ เรื่องราว หรือข้อมูลใด ๆ อันน่าจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวในคดีตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๓) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

มาตรา ๓๖ “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีหรืออนุญาตให้มีหรือยินยอมให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน”

มาตรา ๘๔ “เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน ห้ามมิให้เปิดเผยหรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติ อันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นไม่ว่าในทางใด ๆ เว้นแต่เป็นการใช้ประกอบดุลพินิจของศาลเพื่อกำหนดวิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน หากมีการฝ่าฝืนให้ศาลสั่งระงับการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือเพิกถอนการกระทำนั้น และอาจกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตามที่เห็นสมควร

เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือเป็นจำเลยที่อยู่ในระหว่างการควบคุมดูแลของบุคคลหรือองค์กรใด ๆ จะต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งร่างกายและจิตใจ และส่งเสริมให้มีโอกาสกลับคืนสู่สังคม รวมทั้งได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หากมีการแสวงหาประโยชน์ การกระทำอันมิชอบ การทรมาน การลงโทษ การปฏิบัติที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรมหรือต่ำช้ารูปแบบอื่น หรือกระทำการใด ๆ ที่มีได้เป็นไปเพื่อฟื้นฟูร่างกายหรือจิตใจหรือเพื่อการกลับคืนสู่สังคม และมีลักษณะที่ขัดต่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชน ให้ศาลสั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำที่ฝ่าฝืน และกำหนดค่าเสียหายหรือบรรเทาผลร้ายหรือมีคำสั่งให้จัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามที่เห็นสมควร”

มาตรา ๑๓๐ “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่น รู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล ของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิด หรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ”

มาตรา ๑๓๖ “ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือซึ่งคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ห้ามมิให้ระบุชื่อ หรือแสดงข้อความ หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันจะทำให้รู้จักตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากศาล”

มาตรา ๑๕๓ “เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว เมื่อศาลเห็นสมควร หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

ในการโฆษณาไม่ว่าด้วยวาจา เป็นหนังสือ เผยแพร่ทางสื่อมวลชน สื่อสารสนเทศ หรือโดยวิธีการอื่นใดซึ่งคำคู่ความ ข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ใด ๆ ในคดี หรือคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีครอบครัวหรือการไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว ห้ามมิให้แพร่ภาพ แพร่เสียง ระบุชื่อหรือแสดงข้อความ หรือกระทำการด้วยประการใด ๆ อันอาจทำให้รู้จักตัวคู่ความหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณของบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือถูกกล่าวถึงในคดี เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล”

๔) พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๓๗ “ห้ามมิให้ออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการกระทำซึ่งเข้าลักษณะลามกอนาจาร หรือมีผลกระทบต่อทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ตรวจสอบและให้ระงับการออกอากาศรายการที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง หากผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการ ให้กรรมการซึ่งคณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจสั่งด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือให้ระงับการออกอากาศรายการนั้นได้ทันที และให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวโดยพลัน

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนแล้วเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเกิดจากการละเลยของผู้รับใบอนุญาตจริง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการแก้ไขตามที่สมควรหรืออาจพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้”

๕) ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑

ข้อ ๑๓ “หนังสือพิมพ์ต้องเสนอข่าวโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งต้องไม่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์หรือโศกนาฏกรรมอันเกิดแก่เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีอัตลักษณ์แตกต่างในสังคม”

๖) แนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์ เรื่อง การเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้กำหนดแนวทางในการเสนอข่าว การแสดงความคิดเห็น และการเสนอภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

ข้อ ๑ “การเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิมนุษยชนของเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ”

ข้อ ๒ “การเสนอข่าว ความคิดเห็น และภาพเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

๒.๑ ต้องไม่เปิดเผยชื่อ ชื่อสกุล ภูมิลำเนาที่อยู่ของเด็กและเยาวชน รวมทั้งชื่อชื่อสกุล และภูมิลำเนาที่อยู่ของบิดา มารดา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน รวมทั้งสิ่งที่ทำให้รู้หรือสามารถรู้ถึงตัวเด็กและเยาวชนได้ เช่น ข้อมูลสถานศึกษาหรือที่ทำงาน โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็กและเยาวชน หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เว้นแต่การเผยแพร่ข้อมูลนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือเพื่อประโยชน์ต่อการติดตามตัวเด็กและเยาวชน ในกรณีที่เด็กและเยาวชนนั้นสูญหายไป และไม่ส่งผลกระทบต่อทางลบแก่เด็กและเยาวชน

๒.๒ ต้องไม่ล่วงละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือชีวิตครอบครัวของเด็กและเยาวชน แม้ว่า จะได้รับความยินยอมจากเด็ก เยาวชน หรือผู้ปกครองก็ตาม

๒.๓ ต้องไม่นำเสนอภาพลามก อนาจาร โป้เปลือย อูจาด ของเด็กและเยาวชน

๒.๔ พึงระงับการนำเสนอข่าวที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเนื้อข่าวนั้นจะมีเจตนาดีต่อเด็กและเยาวชน หรือไม่ก็ตาม

๒.๕ พึงระงับการถ่ายภาพ และนำเสนอภาพเด็กและเยาวชน ในพื้นที่สาธารณะ ควรขออนุญาตผู้ที่อยู่ในภาพหรือผู้ปกครองทุกครั้ง รวมทั้งระงับการนำเสนอภาพประกอบข่าว เนื้อหา บทความที่เป็นเชิงลบ โดยที่ผู้ปรากฏในภาพนั้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือหากต้องนำเสนอภาพควรใส่ข้อความว่า “เป็นภาพประกอบที่บุคคลในภาพไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา”

๒.๖ พึ่งระวังการนำเสนอ ผลิตภัณฑ์ หรือเผยแพร่ซ้ำ ซึ่งภาพ หรือคลิปภาพเด็ก และเยาวชนในลักษณะขบขัน ทำให้เป็นตลก น่าสงสาร สมเพศ ที่มีการส่งต่อกันทางสื่อสังคมออนไลน์

๒.๗ พึ่งระวังการเสนอข่าว และภาพข่าวกิจกรรมการกุศล หรือสาธารณประโยชน์ ที่เป็นการเปิดเผยอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจ หรือสถานสงเคราะห์

๒.๘ พึ่งระวังการเสนอข่าว และภาพข่าวเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในภาวะยากลำบาก ภัยพิบัติ วินาศกรรม ความรุนแรง ภัยสงคราม ก่อการร้าย หรือพื้นที่ค่ายอพยพลี้ภัย ที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ ของเด็กและเยาวชนคนใดคนหนึ่งอย่างชัดเจน”

๗) **แนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุ และโทรทัศน์ไทย เรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. ๒๕๕๓**

ข้อ ๑๐ “ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร การนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนพึงระวังการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเด็กและสตรี ภาพอุจาด ลามก อนาจาร หวาดเสียว และรุนแรง”

๘) **แนวปฏิบัติสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่อง การเสนอข่าว เนื้อหาข่าว การแสดงความคิดเห็น และภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ พ.ศ. ๒๕๖๐**

ข้อ ๑ “การเสนอข่าว เนื้อหาข่าว และการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผู้หญิง และเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ

๑.๑ หนังสือพิมพ์ต้องไม่ตีพิมพ์ชื่อ ชื่อสกุล หรือตำบลที่อยู่ของผู้หญิงและเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ รวมทั้งชื่อ ชื่อสกุล และตำบลที่อยู่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ หรือสิ่งที่ทำให้รู้ หรือสามารถรู้ได้ เช่น ข้อมูล สถานศึกษา หรือที่ทำงานของผู้เสียหาย

๑.๒ ในกรณีผู้หญิงและเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๑.๑ เว้นแต่การเผยแพร่ข้อมูลนั้น เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

๑.๓ การพาดหัวข่าว โปรยข่าว ตลอดจนเนื้อหาข่าว และการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผู้หญิงและเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง ทั้งในเรื่องการใช้ภาษา การให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในที่เกิดเหตุ ชื่อเสียงเกียรติคุณผู้เสียหาย และไม่ตอกย้ำให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับทัศนคติเรื่องเพศอันเนื่องมาจากการล่วงละเมิดทางเพศนั้น”

ข้อ ๒ “การเสนอภาพข่าวผู้หญิงและเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ

๒.๑ หนังสือพิมพ์ต้องไม่ตีพิมพ์ภาพข่าวของผู้หญิงและเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ รวมถึงภาพข่าวใด ๆ ที่จะทำให้รู้ได้ เช่น ภาพผู้เกี่ยวข้อง ภาพที่เกิดเหตุ สถานศึกษา สถานที่ทำงาน ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ และไม่ว่าผู้ถูกล่วงละเมิดทางเพศนั้น จะเสียชีวิตหรือไม่ก็ตาม

๒.๒ ในกรณีผู้หญิงและเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศได้รับอันตรายถึงแก่ชีวิต ให้ถือปฏิบัติเช่นเดียวกับข้อ ๒.๑ เว้นแต่การเผยแพร่ข้อมูลนั้น เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ โดยสามารถนำเสนอได้ เฉพาะภาพหน้าตรงของผู้เสียชีวิตขณะมีชีวิตอยู่เท่านั้น”

๘) **แนวปฏิบัติการได้มาและการนำเสนอข่าวและภาพข่าวของสื่อมวลชน โดยไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตกเป็นข่าว**

หมวด ๑ ผู้ปฏิบัติงานข่าว

ข้อ ๑ “ในการทำข่าวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

(๑) ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และจำเลย

(๒) ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงระมัดระวังการตั้งคำถามและกระทำการใด ๆ ในลักษณะชี้หน้า

กดดัน ช้าเติม หรือเป็นการดูถูกเหยียดหยามผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา และจำเลย”

ข้อ ๒ “การทำข่าวอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับฆาตกรรม ภัยพิบัติ วิทยาศาสตร์ การก่อการร้าย หรือเหตุรุนแรง

(๑) ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงหลีกเลี่ยงการถ่ายภาพผู้บาดเจ็บที่มีลักษณะอุจาด และสร้างความรู้สึกสยดสยอง

(๒) ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงงดเว้นการถ่ายภาพผู้เสียชีวิต หากมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะพึงระมัดระวังภาพผู้เสียชีวิตที่มีลักษณะอุจาด สยดสยอง หรือซ้ำเติมความทุกข์โศกของญาติผู้เสียชีวิต”

ข้อ ๓ “เมื่อมีความจำเป็นต้องเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานพยาบาล

(๑) ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงหลีกเลี่ยงการถ่ายภาพผู้ป่วย เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ป่วยโดยชัดแจ้ง

(๒) ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงเคารพสิทธิผู้ป่วย โดยเฉพาะข้อมูลและความเป็นอยู่ของผู้ป่วย เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากผู้ป่วย

(๓) ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงระมัดระวังการกระทำใด ๆ อันอาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์ และอาจเป็นการรบกวนผู้มาใช้บริการหรือญาติของผู้มาใช้บริการ และพึงปฏิบัติตามประกาศของสถานพยาบาลอย่างเคร่งครัด”

ข้อ ๔ “ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงระมัดระวังการทำข่าวอุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับฆาตกรรม ภัยพิบัติ วิทยาศาสตร์ การก่อการร้าย เหตุรุนแรง หรือการกระทำใด ๆ อันอาจขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง”

ข้อ ๕ “ผู้ปฏิบัติงานข่าวพึงเคารพสิทธิส่วนบุคคลในการได้มาซึ่งข้อมูลของผู้ตกเป็นข่าว”

ข้อ ๖ “ผู้ปฏิบัติงานข่าวต้องไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคลหรือภาพ หรือข้อมูลอื่นใดของเหยื่อ หรือพยาน หรือผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในการทำข่าว อันอาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อบุคคลเหล่านี้”

หมวด ๒ องค์กรสื่อมวลชน

ข้อ ๗ “การเสนอข่าวหรือภาพข่าวผู้ต้องสงสัย ผู้ต้องหา จำเลย และผู้เสียหาย ในคดีอาญา

(๑) สื่อมวลชนพึงงดเว้นการนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคลและภาพข่าวที่แสดงอัตลักษณ์ของบุคคลที่เป็นเพียงผู้ต้องสงสัย

(๒) สื่อมวลชนพึงหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพข่าวเครื่องพันธนาการใด ๆ ของผู้ต้องหาและจำเลย

(๓) สื่อมวลชนพึงหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำในการนำเสนอข่าวเชิงตัดสินหรือเกินข้อเท็จจริงที่แสดงว่าผู้ต้องหากระทำผิดไปแล้ว หรือเชิงประณามที่เป็นการชี้้นำให้เกิดการดูหมิ่นเกลียดชัง

(๔) สื่อมวลชนพึงระมัดระวังการนำเสนอข่าวจากสำนวนคดี อันอาจเป็นการซ้ำเติมความทุกข์โศกของผู้เสียหายได้รับ”

ข้อ ๘ “สื่อมวลชนพึงหลีกเลี่ยงการเสนอภาพข่าวผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ วิทยาศาสตร์ และสถานการณ์รุนแรงอื่น ๆ ที่มีลักษณะอุจาด สยดสยอง หรือน่าเวทนา”

ข้อ ๙ “สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอภาพข่าวศพของผู้เสียชีวิต ในกรณีที่ต้องให้ความร่วมมือแก่ทางราชการเพื่อประโยชน์สาธารณะ สามารถนำเสนอได้โดยต้องหลีกเลี่ยงภาพในลักษณะที่เป็นการซ้ำเติมความทุกข์โศกต่อญาติของผู้เสียชีวิต”

ข้อ ๑๐ “สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอภาพผู้ป่วยในสถานพยาบาลที่ตกเป็นข่าว เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากผู้ป่วย”

ข้อ ๑๑ “สื่อมวลชนพึงหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพข่าวของผู้เคราะห์ร้าย หรือญาติๆ ที่เป็นการตอกย้ำความรุนแรง และความทุกข์โศกของผู้เคราะห์ร้ายและญาติ”

ข้อ ๑๒ “สื่อมวลชนต้องไม่นำเสนอข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลอื่นใดอันอาจเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ตกเป็นข่าวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับข่าวนั้น”

ข้อ ๑๓ “สื่อมวลชนพึงหลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำและสรรพนามเชิงเหยียดหยาม หรือไม่เหมาะสมกับเพศ วัย สถานภาพ และชาติพันธุ์ของเหยื่อ ผู้เคราะห์ร้าย หรือบุคคลทั่วไปที่ตกเป็นข่าว”

ข้อ ๑๔ “สื่อมวลชนพึงระมัดระวังการนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคลหรือภาพข่าว หรือข้อมูลอื่นใดของพยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง หรือรุนแรง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นแก่พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือเจ้าหน้าที่ผู้นั้น”

๑๐) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๘๕๕/๒๕๔๘ เรื่อง การปฏิบัติ เกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อ ประชาสัมพันธ์

“ไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม ห้ามเจ้าพนักงานนำผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี บริบูรณ์ ไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะจะเป็นการประจานเด็ก และอาจเป็นการกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับเด็ก นอกจากนี้ ห้ามนำผู้เสียหาย พยาน เข้าร่วมในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ของผู้ต้องหาเป็นอันขาด โดยเฉพาะผู้เสียหายที่เป็นเด็กสตรี”

๑๑) คำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการปฏิบัติต่อพยาน ที่เป็นเด็กในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๑๒ “ศาลพึงมีมาตรการป้องกันไม่ให้มีการบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป บันทึกเสียง หรือแพร่เสียงของพยานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพยานที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุล หรือโฆษณาข้อความที่เปิดเผยสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของพยานนั้น”

๑๒) แนวทางการรายงานข่าวเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ขององค์การทุนเพื่อเด็ก แห่งสหประชาชาติ (United Nations Children’s Fund : UNICEF) หรือองค์การยูนิเซฟ

Guidelines for journalists reporting on children

UNICEF has developed principles and guidelines to help journalists report on children’s issues in a way that enables them to serve the public interest without compromising the rights of children.

Principles and guidelines for media reporting on children

Media reporting on children and young people should never put them at risk. UNICEF has developed principles and guidelines to help journalists report on children’s issues in a way that enables them to serve the public interest without compromising the rights of children.

There are six over-arching principles; six guidelines for interviewing children; and seven principles for reporting on children’s issues.

Six principles

1. Respect the dignity and rights of every child in every circumstance.
2. In interviewing (and reporting on) children, pay special attention to each child's right to privacy and confidentiality, to have their opinions heard, to participate in decisions affecting them and to be protected from harm and retribution.
3. Protect the best interests of each child over and other consideration, including advocacy for children's issues and the promotion of child rights.
4. When trying to determine the best interests of a child, give due weight to the child's right to have their views taken into account in accordance with their age and maturity.
5. Consult those closest to the child's situation and best able to assess it about the political, social and cultural ramifications of any reportage.
6. Do not publish a story or an image that might put the child, their siblings or peers at risk, even when their identities are changed, obscured or not used.

Six guidelines for interviewing children

1. Do no harm to any child; avoid questions, attitudes or comments that are judgmental, insensitive to cultural values, that place a child in danger or expose a child to humiliation, or that reactivate the pain of traumatic events.
2. Do not discriminate in choosing children to interview because of their sex, race, age, religion, status, educational background or physical abilities.
3. No staging: do not ask children to tell a story or take an action that is not part of their own history.
4. Ensure that the child or guardian knows they are talking to a reporter. Explain the purpose of the interview and its intended use.
5. Obtain permission from the child and his or her guardian for all interviews, videotaping and, when possible, for documentary photographs. When possible and appropriate, this permission should be in writing. Permission must be obtained in circumstances that ensure that the child and guardian are not coerced in any way and that they understand that they are part of a story that might be disseminated locally and globally. This is usually only ensured if the permission is obtained in the child's language and if the decision is made in consultation with an adult the child trusts.
6. Pay attention to where and how the child is interviewed. Limit the number of interviewers and photographers. Try to make certain that children are comfortable and able to tell their story without outside pressure, including from the interviewer. In film, video and radio interviews, consider what the choice of visual or audio background might imply about the child and her or his life and story. Ensure that the child would not be endangered or adversely affected by showing their home, community or general whereabouts.

Seven guidelines for reporting on children

1. Do not further stigmatize any child; avoid categorizations or descriptions that expose a child to negative reprisals – including additional physical or psychological harm, or to lifelong abuse, discrimination or rejection by their local communities.

2. Always provide an accurate context for the child’s story or image.

3. Always change the name and obscure the visual identity of any child

who is identified as:

- a victim of sexual abuse or exploitation

- a perpetrator of physical or sexual abuse

- HIV positive, or living with AIDS, unless the child, a parent or a guardian

gives fully informed consent

- charged or convicted of a crime.

4. In certain circumstances of risk of potential harm or retribution, change the name and obscure the visual identity of any child who is identified as:

- a current or former child combatant

- an asylum seeker, a refugee or an internally displaced person.

5. In certain cases, using a child’s identity (their name and/or recognizable image) is in the child’s best interests. However, when the child’s identity is used, they must still be protected against harm and supported in the event of any stigmatization of reprisals.

For example:

- when a child initiates contact with a reporter, wanting to exercise their right to freedom of expressing and their right to have their opinion heard

- when a child is part of a sustained programme of activism or social mobilization and wants to be identified as such

- when a child is engaged in a psychosocial programme and claiming their name and identity is part of their healthy development.

6. Confirm the accuracy of what the child has to say, either with other children or an adult, preferably with both.

7. When in doubt about whether a child is at risk, report on the general situation for children rather than on an individual child, no matter how newsworthy the story.

๒. ประเด็นการพิจารณา

การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

ควรมีการจัดทำคู่มือมาตรฐานและแนวทางการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศของสื่อมวลชน โดยมีข้อเสนอ ดังนี้

๑) การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ ไม่ควรใช้คำว่า “เหยื่อ” แทนตัวผู้เสียหาย

๒) ควรมีการคุ้มครองผู้เสียหายและญาติผู้เสียหายในการนำเสนอข่าวโดยไม่เปิดเผย ใบหน้าและรายละเอียดข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อและที่อยู่ เป็นต้น

๓) ควรมีมาตรการหรือข้อกำหนดที่จะดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอข่าวเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย โดยเฉพาะการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็ก หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ที่อยู่ในการคุ้มครองดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวควรเข้าไปยุติการนำเสนอข่าวหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิและป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดแก่เด็กหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่อยู่ในความดูแลโดยทันที

๔) การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเพศไม่ควรลงรายละเอียดมากเกินไป

๕) การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ โดยไม่ได้กลั่นกรอง ควรมีมาตรการในการควบคุมสื่อออนไลน์ที่จัดตั้งเพจข่าวเอง หรือสื่อท้องถิ่น

๖) การเผยแพร่ผลการกระทำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ควรมีหน่วยงานเผยแพร่ว่าผู้กระทำผิดจะได้รับการลงโทษในเรื่องใดบ้าง เพื่อป้องกันพฤติกรรมการลอกเลียนแบบและการเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด

ส่วนที่ ๒ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) และการลงทะเบียนของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

๑. หลักการและเหตุผล

การเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม หรือ DNA ของผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เพื่อการจัดทำ Watch List ต้องเป็นกรณีที่ผู้ต้องขังให้ความยินยอมจึงจะสามารถเก็บตัวอย่างดังกล่าวได้ จึงได้มีข้อเสนอให้มีการจัดเก็บตัวอย่าง DNA ของผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศทุกคน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการติดตามและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ นอกจากนี้ การเก็บดีเอ็นเอของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นกรณีต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องขังก่อนเก็บดีเอ็นเอ โดยไม่มีกฎหมายรองรับ ดังนั้น ควรผลักดันให้มีการพิจารณาออกกฎหมายรับรองการจัดเก็บ DNA ของผู้ต้องขัง เพื่อให้มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

ส่วนกรณีการลงทะเบียนผู้ต้องโทษคดีเกี่ยวกับเพศ ในกรณีสหรัฐอเมริกาจะมีการรายงานตัวของผู้ถูกดำเนินคดี อาจต้องศึกษาเป็นกรณีตัวอย่างว่า สหรัฐอเมริกามีหน่วยงานการดำเนินการเกี่ยวกับการรายงานตัวและเยียวยาผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด กรณี Sex Offender เมื่อผู้ต้องโทษพ้นโทษแล้วต้องมารายงานตัว ซึ่งต้องลงทะเบียนโดยเก็บข้อมูลส่วนตัวเพื่อไปเก็บในฐานข้อมูลกลาง โดยข้อมูลดังกล่าวจะต้องได้รับการยินยอมจากบุคคลนั้นในการเปิดเผย และประชาชนสามารถเช็คได้ว่าบริเวณไหนมี Sex Offender หรือไม่ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวยังมีการถกเถียงในสหรัฐอเมริกา เพราะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

๒. ประเด็นการพิจารณา

ข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดเก็บดีเอ็นเอ (DNA) และการลงทะเบียนของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

การจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม หรือ DNA ของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้เสนอให้มีการจัดเก็บตัวอย่าง DNA ของผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศทุกคน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการติดตามและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ รวมถึงควรผลักดันให้มีการพิจารณาออกกฎหมายรับรองการจัดเก็บ DNA ของผู้ต้องขังเพื่อให้มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

ส่วนการลงทะเบียนของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ได้รับการปล่อยตัว หลังจากการพ้นโทษนั้น เห็นว่า ยังมีข้อที่ควรพิจารณาศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียในทางปฏิบัติอย่างละเอียด รอบคอบ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การโยกย้ายถิ่นที่อยู่ของอดีตผู้ต้องขัง ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และความพร้อมของหน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติ

ส่วนที่ ๓ มาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กรณีการล่วงละเมิดทางเพศต่อนักเรียน

๑. หลักการและเหตุผล

องค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวน กรณีที่มีข้อกล่าวหาว่าครูกระทำ ความผิด ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงก่อนตั้งคณะกรรมการสอบสวน เว้นแต่ในกรณีที่ปรากฏข้อเท็จจริงอย่างชัดเจนว่ากระทำผิดกรณีล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน ซึ่งถือเป็นการกระทำผิดวินัย อย่างร้ายแรง ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรา ๕๓ แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการ สอบสวนได้ทันที ทั้งนี้ ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในจังหวัด คำสั่ง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๑๘/๒๕๖๐ เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ กำหนดให้เป็นอำนาจของศึกษาธิการจังหวัด ดังนั้น หากกรณีที่เกิดเรื่องขึ้นในเขต พื้นที่การศึกษา ผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีดังกล่าวคือ ศึกษาธิการจังหวัด โดยองค์ประกอบของคณะกรรมการสอบสวน ประกอบด้วย ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาหรือข้าราชการ ฝ่ายพลเรือน จำนวนอย่างน้อย ๓ คน ซึ่งเฉพาะประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา และกรรมการสอบสวนอย่างน้อย ๑ คน จะต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนิติกร

กำหนดระยะเวลาสอบสวนการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วย การสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้ดำเนินการพิจารณาสอบสวนได้ไม่เกิน ๑๘๐ วัน ซึ่งสามารถ ขยายได้อีก ๖๐ วัน รวมระยะเวลาทั้งหมดที่สามารถดำเนินการได้ไม่เกิน ๒๔๐ วัน อย่างไรก็ตาม การสอบสวน เรื่องใดที่คณะกรรมการไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จตามกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้ จะต้องรายงานให้ คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทราบ เพื่อขอมติเห็นชอบในการขยายระยะเวลา สอบสวนเท่าที่จำเป็น จากนั้นเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นลงแล้ว ต้องนำผลรายงานต่อศึกษาธิการจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ นอกจากนี้ กรณีการเพิกถอนหรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ จะเป็นหน้าที่ ของต้นสังกัดที่จะต้องส่งเรื่องไปที่คุรุสภาเพื่อดำเนินการเพิกถอนหรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ของผู้กระทำผิดต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เริ่มขึ้นเมื่อมีผู้กล่าวหาว่าข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย ก็จะมีการส่งเรื่องให้ ผู้บังคับบัญชาดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงแล้วรายงานไปยังผู้มีอำนาจบรรจุและแต่งตั้ง ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัด เพื่อมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เมื่อการสอบสวนแล้วเสร็จคณะกรรมการจะรายงานผลการสอบสวน ต่อศึกษาธิการจังหวัดอีกครั้งเพื่อพิจารณาผลการดำเนินการสอบสวน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งลงโทษ จากนั้นก็ส่งรายงานต่อคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตรวจสอบ ดุลพินิจและกระบวนการว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

มาตรฐานการลงโทษ การดำเนินการทางวินัยกับคดีอาญานั้นขาดจากกัน ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ตั้งมาตรฐานโทษไว้ในกรณีกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็น การประพฤติชั่ว ผู้กระทำผิดจะถูกตัดเงินเดือน โทษลดขั้นเงินเดือน ตัดเงินเดือน หรือภาคทัณฑ์ และหากเป็น กรณีที่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือกรณีล่วงละเมิดทางเพศ ผู้กระทำผิดจะถูก ตัดเงินเดือนปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๒๘ กำหนดให้การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็ก ให้สอบสวนในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วย หากผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กตั้งแง่รังเกียจข้าราชการครูดังกล่าวข้างต้นให้เปลี่ยนตัวบุคคลนั้น ฉะนั้นในขั้นตอนการตรวจสอบการดำเนินการสอบสวนพิจารณา หากคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตรวจสอบสำนวนแล้วพบว่า ในการดำเนินการสอบสวนไม่มีข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำ ที่เป็นสาระสำคัญในการสอบสวนคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจะถือว่าเป็นกระบวนการสอบสวนโดยไม่ชอบ ทำให้สำนวนที่ได้จากการสอบปากคำในครั้งนั้นเสียไป และจะต้องดำเนินการสอบปากคำใหม่ตั้งแต่ต้น ประกอบกับได้มีข้อกำหนดกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าร่วมเป็นกรรมการสอบสวนไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และ กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. ๒๕๕๐ ที่ห้ามไม่ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมเป็นกรรมการสอบสวน อีกทั้งในกรณีที่ผู้ถูกกระทำเห็นว่ากรรมการไม่เป็นกลางก็สามารถใช้สิทธิคัดค้านกรรมการคนดังกล่าวเพื่อตั้งคนใหม่เข้ามาแทนได้ ทั้งนี้ หากปรากฏพฤติการณ์ที่ไม่น่าไว้วางใจก็สามารถสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนจนกว่าจะดำเนินการสอบสวนแล้วเสร็จ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑) การดำเนินการทางวินัยขาดจากการดำเนินคดีทางอาญา การพิจารณาดำเนินการทางวินัยนั้นคู่ที่พฤติการณ์ของผู้กระทำ แม้ในทางคดีอาญาศาลจะยกฟ้องเนื่องจากพยานหลักฐานไม่ปรากฏอย่างชัดแจ้งว่ามีการกระทำความผิด แต่ถ้าในการสอบสวนทางวินัยสามารถฟังความได้ว่ามีการล่วงละเมิดทางเพศเด็กนักเรียน ก็สามารถสั่งลงโทษทางวินัยได้ทันที

๒) เหตุล่วงละเมิดทางเพศในพื้นที่ห่างไกล และคดีไม่ปรากฏต่อสื่อ จะมีอุปสรรคจากการที่ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ใช้อำนาจหน้าที่เข้าแทรกแซงกระบวนการพิจารณาดำเนินการทางวินัย รวมถึงการแต่งตั้งคณะกรรมการควรมีการคำนึงถึงความเป็นกลาง และสัดส่วนหญิงชายในคณะกรรมการ นอกจากนี้ควรเพิ่มช่องทางพิเศษการดำเนินการสำหรับเด็กนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เพื่อให้สามารถเข้าดำเนินการช่วยเหลือและดำเนินการสอบสวนทั้งทางคดีและทางวินัยแก่ผู้กระทำได้อย่างทันทั่วถึง รวมถึงจัดมาตรการเยียวยาเด็กผู้ถูกกระทำในระหว่างการดำเนินการทางคดีหรือทางวินัยยังไม่แล้วเสร็จ เช่น การเยียวยาจิตใจ การคุ้มครองพยาน การให้เด็กหยุดเรียนและจัดสอนเสริม เป็นต้น

๓) กรณีที่เด็กนักเรียนถูกล่วงละเมิดทางเพศจนเกิดปัญหาการตั้งครรภ์ กฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานศึกษาและการดำเนินการของสถานศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหาตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดไว้ว่า ต้องไม่ให้นักเรียนหรือนักศึกษานั้นออกจากสถานศึกษาดังกล่าว และสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการดูแล ช่วยเหลือ และคุ้มครองนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งตั้งครรภ์ให้ได้รับการศึกษาด้วยรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่อง

๔) กฎ ก.ค.ศ. ได้ระบุให้มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และครูแนะแนว อยู่ในสัดส่วนของคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งข้าราชการครูที่เป็นกลางและเชื่อถือได้ และบุคคลที่เด็กร้องขอหรือไว้วางใจเข้าร่วมในการสอบปากคำ แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นไปได้ยากที่จะหานักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ จึงควรเพิ่มกรรมการผู้แทนในสัดส่วนองค์กรภาคเอกชนที่มีการดำเนินงานและมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็ก เข้าร่วมเป็นกรรมการสอบสวน นอกจากนี้ สัดส่วนกรรมการคนนอกที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเด็กผู้ถูกกระทำเป็นเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า หรือมีภาวะออทิสติก ที่มีความจำเป็นต้องใช้นักวิชาชีพ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือครูแนะแนว เข้าร่วมเป็นกรรมการสอบสวนในคณะกรรมการสอบสวนระดับจังหวัดเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ถูกกระทำว่ากระบวนการดังกล่าวจะดำเนินไปด้วยความเป็นกลาง

๕) การดำเนินการทางวินัย ในกรณีของครูชายโสดที่มีพฤติการณ์ร่วมประเวณีกับสตรีโสด ที่เป็นการข่มขืน แต่เมื่อมีการแสดงความรับผิดชอบโดยการจดทะเบียนสมรส ซึ่งเป็นกรณีคู่กรณีตกลงยินยอมจดทะเบียนสมรสด้วย ผลการตัดสินโทษทางวินัยอยู่ในกรณีความผิดไม่ร้ายแรง แต่กรณีดังกล่าวไม่ถือเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณา เพราะคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ความร้ายแรงเป็นกรณีไป จากกรณีดังกล่าวควรพิจารณาเจตนาแห่งการกระทำ ซึ่งเป็นการกระทำความผิดข่มขืนตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่ไม่สามารถยอมความได้ ดังนั้น ในการพิจารณาดำเนินการทางวินัยจึงควรถือว่า พฤติการณ์ดังกล่าวเป็นกรณีกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง และควรมีมาตรฐานการลงโทษในบทหนักที่สุด

๒. ประเด็นการพิจารณา

มาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา กรณีการล่วงละเมิดทางเพศต่อนักเรียน

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

๑) แนวทางการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัย กรณีประพฤติชั่วทางเพศ ซึ่งคู่กรณีเป็นครูชายโสดกับสตรีโสด โดยมีพฤติการณ์คือ ร่วมประเวณีโดยข่มขืนแล้วจดทะเบียนสมรส แนวทางพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยโดยกำหนดระดับความผิดไว้ว่าไม่ร้ายแรง ซึ่งการพิจารณาปรับความผิดในพฤติการณ์ดังกล่าว ควรปรับระดับความผิดเป็นร้ายแรง ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่ไม่สามารถยอมความได้ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงแนวทางการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยในพฤติการณ์ดังกล่าวให้ถือว่า มีระดับความผิดร้ายแรงและระดับโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออก โดยให้นำแนวทางพิจารณาดังกล่าวไปใช้กับหน่วยงานราชการทุกหน่วยงาน โดยปรับบทความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

๒) กระบวนการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะมีการสืบสวนหรือพิจารณาเบื้องต้น หากกรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำความผิด โดยจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๒๔ และมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๕๓ ดังนั้น การพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นคณะกรรมการสอบสวน ควรมีการออกระเบียบหรือกฎเพื่อเป็นหลักเกณฑ์การแต่งตั้งบุคคลเป็นคณะกรรมการโดยคำนึงถึงสัดส่วนกรรมการสอบสวนวินัยให้มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือครูแนะแนว เข้าร่วมเป็นกรรมการในการพิจารณาสอบสวนด้วย

๓) ควรมีการเผยแพร่บทสรุปของผลการดำเนินการทางวินัยในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้สังคมได้รับทราบและตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

ส่วนที่ ๔ การให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

๑. หลักการและเหตุผล

การเยียวยาผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นผู้ดูแลเกี่ยวกับเงินเยียวยาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นเงินงบประมาณจากรัฐที่ได้รับการจัดสรร เพื่อใช้ในการเยียวยาบุคคล ๒ ประเภท ได้แก่

๑) ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตหรือร่างกาย หรือจิตใจเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

๒) จำเลย หมายถึง บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดอาญา และศาล ได้มีคำพิพากษายกฟ้องว่าไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด

การดำเนินการตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้แตกต่างจากกองทุนยุติธรรม ที่ดำเนินการในลักษณะของกองทุน โดยมีบทบาทหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดี การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การช่วยเหลือผู้ถูกละเมิด สิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

ส่วนข้อกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือและการจ่ายเงิน เยียวยาให้กับผู้เสียหาย ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้มอบนโยบายในการดำเนินการพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ไม่เกิน ๒๑ วัน นับแต่เอกสารครบถ้วน และกำหนดระยะเวลาในการจ่ายเงินเยียวยาไว้ไม่เกิน ๗ - ๑๒ วัน ในการโอนเงินเข้าบัญชี

ทั้งนี้ ปรากฏข้อมูลรายงานผลการช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายคดีเพศ ซึ่งจะ ครอบคลุมทั้งกรณีถูกข่มขืน อนาคต ค้ำมนุษย์ และคดีเพศอื่น ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓ มีผู้ยื่นคำขอ ทั้งสิ้น ๑๒,๖๓๓ ราย ซึ่งพิจารณาให้ความช่วยเหลือไปแล้ว จำนวน ๑๒,๒๖๖ ราย รวมทั้งจ่ายเงินไปแล้วทั้งสิ้น ๒๖๓,๑๖๐,๒๗๕.๓๐ บาท นอกจากนี้ ได้มีการประสานไปยังกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้ความช่วยเหลือเรื่องอื่นแก่ผู้เสียหายอีกด้วย โดยพิจารณาประเด็น ดังนี้

๑) มาตรการแก้ไขงบประมาณการจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้เสียหายไม่เพียงพอ ซึ่งแต่ละปี จะมีการของบประมาณไปปีละประมาณ ๕๐๐ - ๖๐๐ ล้านบาท แต่บางปีได้รับการจัดสรรงบประมาณจริงเพียง ๓๐๐ ล้านบาท จึงทำให้ประสบปัญหาของงบประมาณไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในการกิจ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จึงต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการขออนุมัติใช้งบกลางจากรัฐบาลมาสนับสนุนการดำเนินงานเพิ่มเติม ซึ่งการพิจารณา จัดสรรงบกลางจะใช้เวลาดำเนินการประมาณ ๕ เดือน อีกทั้งงบกลางเป็นงบประมาณในส่วนที่ไม่สามารถขอล่วงหน้าได้ เนื่องจากจะต้องรอให้งบประมาณรายจ่ายที่ได้รับการจัดสรรไว้แล้วหมดเสียก่อน จึงจะดำเนินการขออนุมัติ ใช้งบกลางได้ อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้รับจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมจากเดิม ๓๐๐ ล้านบาท เป็น ๔๕๐ ล้านบาท แล้ว

๒) พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้กำหนดเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ในกรณีที่ผู้เสียหาย ไม่ถึงแก่ชีวิต ได้แก่

(๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท

(๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

(๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกรงาน ได้ตามปกติ ไม่เกินอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของแต่ละจังหวัด แต่จ่ายให้ไม่เกิน ๑ ปี

(๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่น ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท

ส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทางนั้น พระราชบัญญัติไม่ได้มีกำหนดค่าใช้จ่ายในกรณี ดังกล่าวเอาไว้ ซึ่งจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี ปัจจุบันยังไม่มีผู้เสียหายที่ยื่นคำขอในส่วน ของ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้ามาโดยตรง เพราะกฎหมายมุ่งเน้นบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจากความเสียหาย โดยพิจารณาจากพฤติการณ์ ความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ เป็นส่วนสำคัญ

๓) หลักเกณฑ์การพิจารณาจ่ายค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งการพิจารณาจ่ายค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการงานได้ตามปกติให้กับผู้เสียหายในคดีอาญาได้นั้น จะต้องมิใช่รับรองแพทย์ที่ใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาโดยแพทย์จะเป็นผู้ระบุว่าผู้เสียหายต้องใช้เวลาในการรักษาตัวเป็นจำนวนกี่วัน ซึ่งจะทำให้สามารถคำนวณวันที่ขาดประโยชน์นำมาหาได้ตามจริง ส่วนกรณีการขาดประโยชน์นำมาหาได้ของครอบครัวผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์นั้น จากการพิจารณาในเบื้องต้น พบว่า การขาดประโยชน์นำมาหาได้ ต้องเป็นกรณีที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เสียหาย ซึ่งมีการประกอบอาชีพแล้วต้องเสียประโยชน์จากการขาดรายได้อันเนื่องมาจากการบาดเจ็บที่เกิดจากการเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา

ดังนั้น ประเด็นค่าขาดประโยชน์ของครอบครัวที่ผู้เสียหายเป็นเด็กและเยาวชนที่ผู้ปกครองต้องขาดประโยชน์นำมาหาได้เพราะต้องหยุดงานมาดูแลบุตร ผู้เยาว์ที่อยู่ภายใต้การดูแลของผู้ปกครองส่วนใหญ่จะไม่มีอาชีพหรือรายได้ เป็นกรณีที่สามารถนำข้อกฎหมายเรื่องละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ในการพิจารณาได้ โดยในประเด็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และค่าขาดประโยชน์นำมาหาได้ของครอบครัวผู้เสียหายที่เป็นผู้เยาว์ จะเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา เพื่อให้มีการพิจารณาทบทวนในเรื่องดังกล่าว

๔) การติดตามผลการดำเนินงานตามบันทึกความร่วมมือว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชน ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ระหว่างกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติหน้าที่ในการแจ้งสิทธิตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และรับคำขอค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติงาน ขณะนี้ได้มีหนังสือถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อกำชับให้พนักงานสอบสวนทั่วประเทศดำเนินการแจ้งสิทธิการได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และรับคำขอค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนั้น หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าพนักงานสอบสวนคนใดไม่ดำเนินการแจ้งสิทธิดังกล่าวให้ผู้เสียหายทราบ สำนักงานตำรวจแห่งชาติสามารถใช้เป็นเหตุในการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและสั่งลงโทษพนักงานสอบสวนรายดังกล่าวได้อีกด้วย

แนวทางการเรียกร้องค่าเสียหายของแรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นผู้เสียหาย

ในคดีอาญา

ประเด็นปัญหา

๑) กรณีการเรียกร้องค่าเสียหายของแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และต้องตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ที่มีการยื่นคำร้องขอรับเงินเยียวยาแล้วแต่ไม่สามารถเปิดบัญชีเพื่อรับเงินเยียวยา

๒) กรณีแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องขอรับเงินเยียวยา

๓) กรณีกระบวนการพิจารณาคำร้องขอรับเงินเยียวยาของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ที่ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติค่อนข้างนาน ประกอบกับปัญหาด้านงบประมาณที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้รับการจัดสรรที่ไม่เพียงพอต่อการจ่ายเงินเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายในแต่ละปี จึงทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยาในระยะเวลาที่เหมาะสม

ประเด็นการพิจารณา

๑) การเรียกร้องค่าเสียหายของแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา เมื่อมีการยื่นคำร้องขอรับเงินเยียวยาแล้วไม่สามารถเปิดบัญชีเพื่อรับเงินเยียวยา คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ได้กำหนดแนวทางการจ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายโดยให้จ่ายเงินเข้าบัญชีเงินฝากของผู้เสียหาย ซึ่งกรณีที่ไม่สามารถเปิดบัญชีเงินฝากได้กำหนดให้จ่ายเงินเป็นเช็คให้แก่ผู้เสียหายได้อีกทางหนึ่ง

๒) แรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งเป็นผู้ที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายด้วยความสมัครใจ คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา กำหนดให้จ่ายเงิน ทั้งนี้ ให้พิจารณาพฤติการณ์เป็นรายกรณีไป ซึ่งได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ เมื่อผู้เสียหายดังกล่าวเข้าแจ้งความร้องทุกข์แล้วและมีพฤติการณ์ปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าเป็นบุคคลที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายถือเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง และไม่เข้าข้อยกเว้นที่ไม่ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ซึ่งผู้เสียหายดังกล่าวจะต้องถูกดำเนินคดีฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและต้องถูกส่งตัวกลับประเทศต้นทางตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงทำให้ผู้เสียหายไม่กล้าที่จะไปแจ้งความเนื่องจากกลัวว่าตัวเองจะต้องถูกดำเนินคดี ส่งผลให้ไม่ได้รับการเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหาย

อย่างไรก็ตาม กระบวนการเรียกร้องเงินเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญากับการดำเนินคดีต่อผู้เสียหายที่เป็นผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นการดำเนินการคนละส่วนกัน ซึ่งผู้เสียหายทุกคนควรได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายและต้องได้รับการช่วยเหลือทางการเงินเพื่อเป็นการช่วยเหลือเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหาย การที่ระบียบคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา กำหนดให้จ่ายเงินให้แก่ผู้เสียหายที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจึงเป็นการขัดกับหลักการของสิทธิมนุษยชน เพราะไม่ว่าผู้เสียหายจะอยู่ในสถานะใดควรได้รับความคุ้มครองทั้งทางสังคม ทางการเงิน และทางกฎหมายตามสิทธิของผู้เสียหาย ทั้งนี้ หากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ก็อาจจะทำให้ระบียบดังกล่าวขัดกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ อีกด้วย ฉะนั้น คณะกรรมการจึงควรพิจารณาทบทวนระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการจ่ายเงินเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวให้หมดไป

นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาหาแนวทางผ่อนผันการดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถจัดการให้สถานะความเป็นผู้เสียหายนั้นสิ้นสุดลงก่อนที่จะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายในสถานะของผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต่อไป โดยได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า ผู้เสียหายที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย หากมีพฤติการณ์ที่มีบุคคลอื่นเป็นธุระจัดหาหรือการนำพาผู้เสียหายเข้าเมืองมาเพื่อการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบแล้ว ย่อมเข้าข่ายความผิดฐานค้ามนุษย์ ซึ่งจะทำให้ผู้เสียหายเข้าข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ไม่ต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง จึงต้องมีการพิจารณาถึงพฤติการณ์ข้อเท็จจริงและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้เป็นรายกรณีไป

๓) ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติเงินเยียวยาของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ที่ใช้ระยะเวลาพิจารณาที่ค่อนข้างนาน พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดระยะเวลาในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือและการจ่ายเงินเยียวยาให้กับผู้เสียหายไม่เกิน ๒๑ วัน นับแต่ผู้เสียหายยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบคำร้องอย่างครบถ้วน และกำหนดระยะเวลาในการจ่ายเงินเยียวยาไว้ไม่เกิน ๗ - ๑๒ วัน ในการโอนเงินเข้าบัญชี

ส่วนกรณีปัญหาด้านงบประมาณที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอที่จะจ่ายให้แก่ผู้เสียหายได้ครบทุกรายที่มีการยื่นคำร้องขอ จึงทำให้มีบัญชีค้างจ่ายเงินเยียวยาแก่ผู้เสียหายในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก มีความเห็นว่า กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพสามารถชี้แจงถึงเหตุผลและความจำเป็นเพื่อขอให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบให้ครอบคลุมจำนวนเงินเยียวยาที่ค้างจ่ายทั้งหมด อีกทั้งควรขอเงินสำรองเผื่อเหลือเผื่อขาดไว้เพื่อที่จะได้ไม่กระทบต่อวงเงินงบประมาณในการบริหารจัดการในแต่ละปี และเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองเยียวยาอย่างทันท่วงที

๒. ประเด็นการพิจารณา

การให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และแนวทางการเรียกร้องค่าเสียหายของแรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

ข้อเสนอเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ดังนี้

๑) ควรพิจารณากำหนดเพิ่มเติมประเภทค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา อีก ๒ ประเภท ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของผู้ปกครองกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ โดยให้นำข้อกฎหมายเรื่องค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ในการพิจารณา ได้แก่ ค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย และค่าใช้จ่ายที่เกินจากขั้นต่ำของค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนดไว้

๒) ข้อเสนอต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พิจารณาลักษณะในการยื่นคำร้องโดยอำนวยความสะดวกในกรณีที่เป็นเอกสารที่ต้องออกจากหน่วยงานของรัฐ และกรณีที่มีผู้ร้องไม่สามารถยื่นเอกสารได้เนื่องจากมีหลายขั้นตอน ดังนั้น ควรพิจารณาทบทวนการออกระเบียบของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นคำร้องในคดีอาญา กรณีวิธีการยื่นคำร้องรับค่าตอบแทน โดยเพิ่มช่องทางในการยื่นคำร้อง เช่น การส่งเอกสารทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเรียกร้องค่าเสียหายของแรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนี้

๑) คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ควรมีการพิจารณาทบทวนแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินให้แก่ผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่ต้องตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ที่ผู้เสียหายดังกล่าวพึงได้รับการคุ้มครองและเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหาย ไม่ว่าจะขณะนั้นผู้เสียหายจะอยู่ในสถานะใด จะมีการเข้าเมืองที่ถูกกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากกระบวนการเรียกร้องเงินเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญากับการดำเนินคดีต่อผู้เสียหายที่เป็นผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นการดำเนินการคนละส่วนกัน

๒) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ควรชี้แจงถึงเหตุผลและความจำเป็นเพื่อขอให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบให้ครอบคลุมจำนวนเงินเยียวยาที่ค้างจ่ายให้แก่ผู้เสียหายทั้งหมด รวมถึงขอเงินสำรองเผื่อเหลือเผื่อขาดไว้ใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อที่จะได้ไม่กระทบต่อวงเงินงบประมาณในการบริหารจัดการในแต่ละปี และเพื่อให้การบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) ควรมีการศึกษาหาแนวทางผ่อนผันการดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถจัดการให้สถานะความเป็นผู้เสียหายนั้นสิ้นสุดลงก่อนที่จะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายในสถานะของผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต่อไป

ส่วนที่ ๕ ขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy)

และสื่อลามกอนาจาร

๑. หลักการและเหตุผล

ประเด็นเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร ที่ปัจจุบันมีการซื้อขายกันอย่างเสรีผ่านช่องทางออนไลน์ ไม่มีการควบคุมโดยรัฐ อย่างไรก็ตาม บุคคลที่ซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) หรือมีสื่อลามกอนาจารไว้ในครอบครอง ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นบุคคลที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งต้องแยกประเด็นการพิจารณาว่า หากมีการอนุญาตให้มีการซื้อขายหรือผลิตอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจารได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายแล้ว จะสามารถแก้ทัศนคติของคนไทยเกี่ยวกับเพศได้หรือไม่ หรือเป็นเพียงประเด็นของการส่งเสริมเศรษฐกิจและเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา หรือสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศได้

ข้อพิจารณา

๑) อุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร หากทำให้เรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายอาจเป็นการแก้ไขและป้องกันปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศได้ เนื่องจากเมื่อมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายมักไม่กล้าแจ้งความเพราะทัศนคติของคนไทยเกี่ยวกับเพศไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ผู้ถูกกระทำต้องสู้กับสังคมได้โดยผู้กระทำต้องเป็นผู้ผิดไม่ใช่ผู้ถูกกระทำ หากเสนอเรื่องดังกล่าวอาจปรับทัศนคติเกี่ยวกับเพศและลดการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศได้

๒) การพิจารณาแก้ไขและป้องกันปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งต้องหาเหตุผลมาสนับสนุนให้ได้ว่ากรณีมีอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจารที่ถูกกฎหมายจะทำให้คดีข่มขืนกระทำชำเราลดลงได้จริงหรือไม่ โดยประเทศไทยไม่มีงานวิจัยในเรื่องดังกล่าว แต่ในต่างประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาการใช้อุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) จะเป็นเรื่องของการบำบัดส่วนบุคคลที่มีความผิดปกติทางเพศหรือผู้ที่รักร่วมเพศหรือความสัมพันธ์อื่นใด แต่ยังไม่มียงานวิจัยใดที่ระบุว่ากรณีมีอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) ลดคดีข่มขืนกระทำชำเราหรือการล่วงละเมิดทางเพศได้โดยตรง

๓) ในการผลักดันเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจารให้เป็นเรื่องถูกกฎหมาย ควรศึกษารายละเอียดในแง่ทัศนคติของสังคมไทยเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติและศึกษาเพิ่มเติมในการเสนอให้มีการซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) ได้อย่างเสรีภายใต้ความควบคุมเรื่องของอายุในการครอบครองหรือซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) โดยหน่วยงานภาครัฐต้องบูรณาการการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าว กล่าวคือ กระทรวงวัฒนธรรมมีหน้าที่ปรับทัศนคติเพื่อให้บุคคลทั่วไปยอมรับเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจารที่ถูกกฎหมาย กระทรวงศึกษาธิการต้องปรับหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาที่ยังมีทัศนคติที่ผิด ซึ่งในต่างประเทศได้มีการสอนเพศศึกษาตั้งแต่อายุ ๗ - ๑๘ ปี ซึ่งเด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้และเข้าใจเรื่องเพศศึกษาเร็วขึ้น ส่วนเรื่องของการบำบัดอาการผิดปกติทางเพศจะเป็นหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงการกำหนดอายุของบุคคลในการซื้อขายหรือกรณีของมาตรฐานอุตสาหกรรมเพราะเป็นการใช้กับเนื้อตัวร่างกายเป็นหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรม

อย่างไรก็ตาม ประเด็นการผลักดันให้อุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมายคงต้องมีการศึกษารายละเอียดมากกว่านี้ ในการพิจารณาควรต้องแยกประเด็นการแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราซึ่งเป็นเรื่องของการกระทำและเจตนาของการข่มขืนกระทำชำเราออกจากประเด็นของขอบเขตกฎหมายในการซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจารที่ไม่มีงานวิจัยสนับสนุนว่าการซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร ที่ถูกกฎหมายจะสามารถแก้ไขปัญหาการข่มขืน แต่เป็นเรื่องของการบำบัดความต้องการทางเพศมากกว่า

๒. ประเด็นการพิจารณา

ขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

ประเด็นขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร คณะกรรมการวิสามัญมีความเห็นว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่สนับสนุนผลอย่างเป็นทางการว่าการใช้อุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร จะช่วยป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศได้โดยตรง ประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ผู้กระทำความผิดมักจะลงมือกระทำผิดด้วยตนเองโดยไม่มีกรใช้อุปกรณ์ดังกล่าว ดังนั้น จึงเห็นว่าการพิจารณาให้มีการซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจารได้โดยถูกกฎหมาย ควรพิจารณาในแง่ของสิทธิและรสนิยมส่วนบุคคล การบำบัดทางการแพทย์ การให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาต่อเด็กและเยาวชน การส่งเสริมเศรษฐกิจของการซื้อขายอุปกรณ์ดังกล่าว หรือการส่งเสริมเกษตรกรรมเกี่ยวกับยางพารา ประกอบกับต้องมีการศึกษารายละเอียดในแง่ทัศนคติของสังคมไทยเพื่อนำไปสู่แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

ส่วนที่ ๖ แนวทางช่วยเหลือของทนายความอาสาต่อผู้เสียหายจากความผิดเกี่ยวกับเพศ รวมถึงมาตรการดำเนินการกับทนายความอาสาในกรณีไม่ให้ความช่วยเหลือหรือทอดทิ้งผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดี

๑. หลักการและเหตุผล

๑) สภาทนายความมีสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ในการช่วยเหลือทางกฎหมาย จะมีการให้คำปรึกษา การร่างนิติกรรมสัญญา และการว่าต่างแก้ต่างในคดีกรณีต้องใช้สิทธิทางศาล การให้คำปรึกษาเป็นการให้คำปรึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ส่วนการจัดหาทนายว่าต่างแก้ต่างให้กับประชาชนผู้ที่ต้องใช้สิทธิทางศาล จะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือและต้องเข้าหลักเกณฑ์ยากไร้ และไม่ได้รับความเป็นธรรม

หลักเกณฑ์ดังกล่าวใช้ในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือในทุกคดี เว้นแต่คดีที่มีผลกระทบและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะจะได้รับการพิจารณาเป็นคดีช่วยเหลือได้อีกทางหนึ่งตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๗๙ และตามข้อบังคับสภาทนายความ ว่าด้วยการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๙ โดยประชาชนไม่ต้องเสียค่าทนายความหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ให้แก่ทนายความผู้ดำเนินการทั้งสิ้น

๒) กรณีทนายความอาสาไม่ให้ความช่วยเหลือหรือทิ้งผู้เสียหาย ในระหว่างการดำเนินคดีอาจมีความผิดตามข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. ๒๕๒๙ และอาจต้องรับโทษกรณีผิดมรรยาททนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยมรรยาททนายความ พ.ศ. ๒๕๒๙ ข้อที่ ๑๒ การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ อันอาจทำให้เสื่อมเสียประโยชน์ของลูกความ

๑) จงใจขาดนัด หรือทอดทิ้งคดี

๒) จงใจละเว้นหน้าที่ที่ควรกระทำอันเกี่ยวแก่การดำเนินคดีแห่งลูกความของตน หรือปิดบังข้อความที่ควรแจ้งให้ลูกความทราบ

(๒) พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ หมวด ๖ มรรยาททนายความ มาตรา ๕๒ ได้กำหนดโทษกรณีผิดมรรยาททนายความมี ๓ สถาน คือ

๑) ภาคทัณฑ์

๒) ห้ามทำการเป็นทนายความที่กำหนดไม่เกินสามปี หรือ

๓) ลบชื่อออกจากทะเบียนทนายความ

ในกรณีประพฤติผิดมรรยาททนายความเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรก ถ้าผู้มีอำนาจสั่งลงโทษแล้วแต่กรณี เห็นควรมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยว่ากล่าวตักเตือน หรือให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือไว้ก่อนก็ได้

๒. ประเด็นการพิจารณา

แนวทางช่วยเหลือของทนายความอาสาต่อผู้เสียหายจากความผิดเกี่ยวกับเพศ รวมถึงมาตรการดำเนินการกับทนายความอาสาในกรณีไม่ให้ความช่วยเหลือหรือทอดทิ้งผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดี

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสียหาย และประชาชนทั่วไปทราบถึงหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในทางกฎหมาย ช่องทางในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือ และการร้องเรียนเอาผิดกรณีที่ทนายความปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือหรือทิ้งคดี

ส่วนที่ ๗ สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ในชั้นพนักงานสอบสวน

๑. หลักการและเหตุผล

พิจารณาสภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ในชั้นพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการแจ้งความร้องทุกข์ โดยยกตัวอย่างกรณีผู้เสียหายที่เป็นเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศในพื้นที่จังหวัดหนึ่ง ต่อมาญาติได้พาหลบหนีไปพำนักในอีกจังหวัดหนึ่ง แต่การแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายจะต้องเดินทางกลับไปแจ้งความที่สถานีตำรวจในท้องที่เกิดเหตุ ทำให้ผู้เสียหายเกิดความหวาดกลัวไม่กล้าที่จะเดินทางกลับไปยังพื้นที่ดังกล่าว อันเนื่องมาจากการถูกข่มขู่จะทำร้ายจากผู้กระทำความผิด ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายจากการเดินทาง และทำให้คนในครอบครัวขาดรายได้จากการประกอบอาชีพเนื่องจากต้องลางานเพื่อพาผู้เสียหายเดินทางไปแจ้งความร้องทุกข์ มีประเด็นที่ควรพิจารณาหลายประการ ดังนี้

๑) ประเด็นเรื่องการแจ้งความร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ผู้เสียหายสามารถแจ้งความได้ทุกท้องที่ แต่อำนาจการสอบสวนจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๐ ที่กำหนดห้ามไม่ให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาล หากยังไม่มี การสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ซึ่งพนักงานสอบสวนที่จะมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาได้ก็ต่อเมื่อความผิดนั้นเกิดในท้องที่ที่ตนมีเขตอำนาจ เพราะฉะนั้น หากผู้เสียหายแจ้งความต่อสถานีตำรวจในท้องที่อื่นแล้วมีการส่งต่อสำนวนกลับไปยังสถานีตำรวจในท้องที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนในท้องที่เกิดเหตุก็ต้องสอบปากคำผู้เสียหายอีกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงก่อนที่จะมีการสรุปสำนวนส่งต่อไปให้พนักงานอัยการดำเนินการต่อไป

๒) ประเด็นการอำนวยความสะดวกในการสอบปากคำนอกสถานที่ให้แก่ผู้เสียหายที่เป็นผู้มีความอ่อนไหวหรือเปราะบางเป็นพิเศษ หรือมีเหตุจำเป็นที่ทำให้ไม่สามารถเดินทางไปให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวนที่สถานีตำรวจในท้องที่เกิดเหตุได้ จะมีการประสานขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนอำนวยความสะดวกในการสอบปากคำนอกสถานที่ให้แก่ผู้เสียหาย เช่น โรงพยาบาล หรือมูลนิธิที่รับดูแลเด็กอยู่ในขณะนั้น เป็นต้น รวมถึงกรณีขอความร่วมมือให้พนักงานสอบสวนนำรูปผู้ต้องสงสัยมาให้ผู้เสียหายชี้ตัว โดยไม่ต้องเดินทางไปชี้ตัวที่สถานีตำรวจก็สามารถทำได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

๓) ประเด็นการให้ความช่วยเหลือดูแลจากหน่วยงานของรัฐ กรณีที่ผู้เสียหายเป็นเด็ก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กดำเนินการให้ความช่วยเหลือดูแลและคุ้มครองเด็กในการพาไปสอบปากคำหรือตรวจร่างกาย จึงทำให้เด็กไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในตัวเอง แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นบุคคลทั่วไปยังไม่มีหน่วยงานของรัฐหรือกฎหมายฉบับใดกำหนดหน้าที่ในการเข้าให้ความช่วยเหลือดูแลเป็นการเฉพาะ

๔) ประเด็นการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของรัฐ ได้มีการสะท้อนมุมมองว่าหน่วยงานของรัฐควรเป็นหน่วยงานหลักที่จะเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย โดยยกตัวอย่าง “ศูนย์พึ่งได้” (One Stop Crisis Center : OSCC) ในโรงพยาบาล ที่มีทีมสหวิชาชีพบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างแพทย์ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยา เพื่อให้ความช่วยเหลือดูแลผู้เสียหายในกระบวนการต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้หน่วยงานของรัฐไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือดูแลผู้เสียหายได้ทุกกรณี ก็เนื่องมาจากมีอัตรากำลังคนที่ไม่เพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งของนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือพนักงานสอบสวนหญิง ประกอบกับในการจัดการดูแลผู้เสียหายคดีความผิดเกี่ยวกับเพศจำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีความชำนาญจากหลากหลายอาชีพ จึงเห็นว่าเป็นเรื่องที่ภาครัฐและภาคเอกชนจะต้องประสานความร่วมมือกัน เพื่อเป็นการเติมเต็มทรัพยากรที่ขาดแคลนซึ่งกันและกัน ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

๕) ประเด็นการจัดสถานที่ในการสอบปากคำผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ได้มีการตั้งข้อสังเกตว่า กฎหมายไม่ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม ทำให้ผู้เสียหายบางรายเกิดความรู้สึกอับอายและไม่ปลอดภัยที่จะให้ปากคำ นอกจากนี้ ผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศส่วนใหญ่รู้สึกไม่สะดวกใจที่จะให้ปากคำกับพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้ชาย แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถเลือกที่จะให้การต่อพนักงานสอบสวนหญิงได้ เนื่องจากมีพนักงานสอบสวนหญิงไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้ในทุกพื้นที่

๖) ประเด็นการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบคดีความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นการเฉพาะ เนื่องจากคดีความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นคดีที่มีความละเอียดอ่อน จำเป็นที่จะต้องใช้พนักงานสอบสวนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความละเอียดอ่อนเรื่องเพศภาวะ และมีจิตวิทยาการสอบสวน รวมถึงความสามารถที่จะบริหารจัดการคดีความผิดเกี่ยวกับเพศได้อย่างเป็นระบบและเบ็ดเสร็จได้ด้วยตัวเอง (One Stop Service) และสามารถที่จะประสานการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้โดยทันที โดยยกตัวอย่างศูนย์พิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศพตส.ตร.) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานพิทักษ์เด็ก สตรี ครอบครัว และป้องกันปราบปรามการค้ามนุษย์ในพื้นที่ที่อยู่ในเขตอำนาจเป็นการเฉพาะ ซึ่งการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นจะทำให้เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานนั้นมีความชำนาญเฉพาะด้าน มีความเป็นมืออาชีพ และยังมีเส้นทางความก้าวหน้าในสายอาชีพที่ชัดเจน

๒. ประเด็นการพิจารณา

สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในชั้นพนักงานสอบสวน

๓. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหากับการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในชั้นพนักงานสอบสวน ดังนี้

๑) เสนอให้มีการจัดหรือปรับห้องสอบสวนผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ให้มีความเป็นส่วนตัว

๒) เสนอให้มีการปรับปรุงระบบการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ และมีนักจิตวิทยาในการสอบสวนและการดำเนินคดี

๓) เสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบคดีความผิดเกี่ยวกับเพศเป็นการเฉพาะ โดยอาจจะเริ่มนำร่องในจังหวัดที่มีสถิติการเกิดคดีความผิดเกี่ยวกับเพศจำนวนมาก หรืออย่างน้อยควรจัดตั้งจังหวัดละ ๑ แห่ง

๖. ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิสามัญ

การดำเนินการของรัฐบาลควรต้องกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ในเรื่องแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ โดยให้รัฐบาลจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศระดับชาติ ซึ่งมีกระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นกรรมการ และให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นเลขานุการ ดำเนินการจัดทำแผนการบูรณาการ การวางโครงสร้าง กำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานในภาคปฏิบัติ จัดทำระบบการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานทุกแห่งสามารถนำยุทธศาสตร์ไปใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างจริงจัง และจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและรูปแบบการบริหาร เพื่อให้เกิดหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดการบูรณาการในการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมชัดเจนอย่างแท้จริง

๖.๑ แนวทางการป้องกันก่อนการเกิดเหตุ

๑. ควรต้องให้ความรู้ความเข้าใจกับสังคม โดยสร้างกลไกการเฝ้าระวังร่วมกับเครือข่ายในระดับชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ การรณรงค์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายใหม่ที่ออกมาบังคับใช้ กฎหมายที่มีการแก้ไข และสิทธิต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจที่แท้จริง รวมถึงการสร้างเจตคติและการระมัดระวังตนเองเพื่อป้องกันการเกิดการกระทำผิด โดยควรจัดทำโปสเตอร์ (Poster) การให้ข้อมูลด้วยภาพ (Infographic) ในการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ การข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และให้มีสายด่วน (Hotline) หรือเบอร์กลาง สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และในการรับแจ้งเหตุที่ทันท่วงทีกรณีพบเห็นว่าอาจเกิดเหตุการข่มขืน โดยทำการเผยแพร่ในหน่วยงานระดับท้องถิ่น เพื่อให้เข้าถึงและเกิดความชัดเจนต่อประชาชนในระดับชุมชนต่างจังหวัด พร้อมทั้งสร้างกลไกการเยี่ยมเยียนครอบครัวที่อยู่ในภาวะเสี่ยงด้วย

๒. ควรต้องสร้างมาตรการเพื่อปลูกฝังการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นในทุกช่วงวัย โดยกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ต้องวางแนวทางรากฐานในเรื่องการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นอย่างเสมอภาคกันซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงอายุ ๐ - ๘ ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญในการวางรากฐานที่แข็งแรง และเป็นช่วงอายุที่อยู่ในสถานศึกษา หากมีมาตรการให้สถานศึกษาเน้นการปลูกฝังในเรื่องการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นอย่างเสมอภาคกันก็จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง

๓. ควรต้องมีการปรับหลักสูตรการสอนเพศวิถีศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย เพิ่มตัวอย่างรูปแบบการให้ความรู้เรื่องเพศวิถี เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถพิจารณาได้อย่างเห็นภาพและนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรได้อย่างชัดเจน และควรต้องมีการบูรณาการหลักสูตรการสอนเพศวิถีศึกษากับหมวดวิชาอื่น ๆ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุขควรต้องมีการจัดทำสื่อการสอนเรื่องเพศวิถีศึกษา เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้นอกห้องเรียน และเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งปัจจุบันมีรูปแบบการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับเพศวิถีหลากหลายรูปแบบ เช่น การ์ดเกมสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากการ์ดเกมว่าพื้นที่ส่วนตัวของตัวเองส่วนไหนบ้างที่ห้ามคนอื่นสัมผัส หรือหากเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ควรแจ้งใคร เป็นต้น

๖.๒ แนวทางการดำเนินการของภาครัฐเมื่อเกิดเหตุ

๑. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข (แพทย์ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์) และกระทรวงยุติธรรม (กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ) ควรต้องพัฒนาแนวทางปฏิบัติในเรื่องการสอบถามข้อเท็จจริงต่อผู้เสียหาย เพื่อให้เป็นแนวทางการปฏิบัติเดียวกันทั่วประเทศ ทั้งองค์ความรู้ กระบวนการ และทักษะ โดยเฉพาะการตั้งคำถามที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดซ้ำ

๒. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรต้องจัดให้มีช่องทางการแจ้งเหตุในรูปแบบอื่น เช่น แอปพลิเคชัน (Application) หรือ เว็บไซต์ (Website) ซึ่งจะทำให้เกิดการเข้าถึงเพิ่มมากขึ้น การมีสายด่วน (Hotline) หรือเบอร์กลาง ในการช่วยเหลือผู้ถูกกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้ให้คำปรึกษาให้มีทักษะความรู้ในด้านนี้ด้วย

๓. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรต้องจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์อย่างเพียงพอ เพื่อเข้าร่วมสอบข้อเท็จจริงในทุกกรณี ที่ผู้เสียหายเป็นเด็กนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการมีนักจิตวิทยาของกระทรวงซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำข้อมูลดังกล่าวมาเชื่อมโยงกับข้อมูลของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เพื่อหาแนวทางให้เกิดการกระจายตัวของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในระดับที่เพียงพอในการเข้าร่วมสอบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของผู้เสียหายที่เป็นเด็กในทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการข่มขืนกระทำชำเราหรือการล่วงละเมิดทางเพศ และจะนำไปสู่การสร้างศักยภาพของครูแนะแนว

๔. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรต้องให้มีการบูรณาการการทำงานในรูปแบบทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Team) เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

๕. สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรต้องมีการจัดเก็บข้อมูลคดีแบบจำแนกเพศตั้งแต่กระบวนการรับแจ้งความร้องทุกข์ และการประสานงานส่งต่อเรื่องของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพิ่มเติมจากเดิมที่มีการจัดเก็บข้อมูลแบบจำแนกประเภทคดี

๖.๓ แนวทางการแก้ไข ฟื้นฟู และเยียวยาหลังการเกิดเหตุ

๑. กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ต้องจัดทำโปรแกรมที่ใช้ในการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดคดีทางเพศเป็นการเฉพาะ ซึ่ง **ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยละเอียดอย่างเร่งด่วน** ในขั้นตอนการบำบัดฟื้นฟู และการประเมินผลความสำเร็จในการปรับพฤติกรรมผู้กระทำผิดทางเพศทั้งผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชน

๒. กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ ต้องจัดทำแบบประเมินความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ (Risk Assessment Tool) เพื่อลดความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ซึ่ง **ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยละเอียดอย่างเร่งด่วน** เพื่อนำแบบประเมินมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงของผู้กระทำผิดคดีทางเพศว่ามีความเสี่ยงในการกระทำผิดซ้ำมากหรือน้อยเพียงใด รวมทั้งหาวิธีการดำเนินการเพื่อปรับทัศนคติและพฤติกรรมของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ และเพื่อวางแผนการคุมประพฤติแก่ผู้ที่มีความเสี่ยงต่ำ

๓. กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ต้องจัดทำระบบลงทะเบียนผู้กระทำผิดคดีทางเพศ เพื่อเป็นฐานข้อมูลบันทึกประวัติและข้อมูลอาชญากรรมของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ป้องกันการกระทำผิดทางเพศซ้ำ และเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเพศให้กับเจ้าหน้าที่ในการติดตามความเคลื่อนไหวของผู้กระทำผิดโดยมีกฎหมายรับรองการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และการเข้าถึงข้อมูลของผู้กระทำผิดคดีทางเพศอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่ง **ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยละเอียดอย่างเร่งด่วน**

๔. กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรผลักดันให้มีการออกกฎหมายรองรับการจัดเก็บข้อมูลตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี และติดตามการกระทำ ความผิดซ้ำ ซึ่ง **ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยละเอียดอย่างเร่งด่วน**

๕. กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงสาธารณสุข **ควรต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยละเอียดอย่างเร่งด่วน** เรื่อง มาตรการลงโทษคดีเกี่ยวกับเพศ กรณีการใช้ยาเพื่อปรับฮอร์โมนของผู้กระทำผิด (Chemical Castration) โดยเฉพาะลักษณะคดีที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเพศมีพฤติการณ์กระทำผิดซ้ำ หรือมีลักษณะการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคม หรือเป็นคดีที่กระทำต่อเด็ก รวมถึงควรมีกระบวนการประเมินสภาพร่างกายและจิตใจทางการแพทย์ของผู้ต้องขังทั้งก่อนและหลังการใช้มาตรการดังกล่าว

๖. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรต้องมีการกำหนดมาตรการในการดำเนินการทางวินัย แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ล่วงละเมิดทางเพศเด็กนักเรียน กล่าวคือ (๑) กรณีผู้กระทำความผิดเป็นครู บุคลากรทางการศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรได้รับการระวางโทษวินัยร้ายแรง และ (๒) ในการสอบสวน กำหนดให้มีคณะกรรมการสอบสวนวินัยข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนด สัดส่วนของกรรมการที่เป็นสตรีไม่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

๗. กระทรวงยุติธรรม ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ภารกิจของสำนักงานกองทุนยุติธรรม และสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน ที่ได้รับความเดือดร้อนและไม่ได้รับความเป็นธรรมเมื่อต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยการสนับสนุนเงินช่วยเหลือ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการวางเงินประกันการปล่อยชั่วคราว ค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์และการแสวงหาข้อเท็จจริง ตลอดจน ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรต้องดำเนินการในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน

๘. กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรต้องจัดทำระบบการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม DXC (Data Exchange Center) เพื่อใช้ในการตรวจสอบประวัติผู้เกี่ยวข้องหรือหลักฐานคดี รวมทั้งติดตามสถานะของคดีได้อย่างรวดเร็ว

๖.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศ

ส่วนที่ ๑ การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามควรมีการพิจารณาศึกษาเพื่อเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และผลกระทบจากการนำตัวบทกฎหมายไปปรับใช้ ทั้งในส่วนที่เป็นบทนิยามตามกฎหมายเดิมและที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเป็นไปได้อย่างเป็นระบบ หลังจากที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามกระทำชำเรา ควรมีการจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อเผยแพร่ให้ผู้ปฏิบัติงานหรือประชาชนมีความรู้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันว่าพฤติการณ์ใดที่เข้าข่ายเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา และพฤติการณ์ใดที่เข้าข่ายเป็นความผิดฐานกระทำอนาจาร

การพิจารณาบทนิยาม ตามมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา “กระทำชำเรา หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น” เพื่อให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ในพฤติการณ์ ดังนี้

๑) กรณีผู้กระทำบังคับให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กผู้ชายสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายเข้าไปในทวารหนักของผู้กระทำ

๒) การกระทำโดยการบังคับให้ผู้อื่นล่วงล้ำตนเอง กรณีครูผู้หญิงบังคับให้เด็กนักเรียนชายกระทำสอดใส่อวัยวะเพศของผู้เสียหายกับครูผู้หญิง

๓) กรณีบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกระทำการข่มขืนกระทำชำเรา หรือกรณีครูฝึกสอนผู้หญิงใช้นิ้วสอดใส่ในอวัยวะเพศนักเรียนหญิง

๔) กรณีที่ผู้หญิงถูกระทำด้วยสิ่งอื่นใดหรือเด็กผู้ชายถูกระทำด้วยสิ่งอื่นใด หรือถูกกอดจูบในขณะที่อาบน้ำ หรือบังคับให้กระทำเพื่อสนองความใคร่

คณะกรรมการวิสามัญจึงได้พิจารณาแนวทางแก้ไขบทนิยามของคำว่า กระทำชำเรา และมีความเห็นในการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามในมาตรา ๑ (๑๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑ (๑๘) “กระทำชำเรา” หมายความว่า กระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำ โดยการใช้อวัยวะเพศหรือสิ่งอื่นใดของผู้กระทำหรือของผู้อื่นล่วงล้ำอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่นหรือของผู้กระทำ”

“มาตรา ๒๓๖ ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นหรือผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราด้วยวิธีการอื่นใด เพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยขู่เชิญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นปฏิเสธด้วยวาจาหรือท่าทางอย่างชัดแจ้ง หรืออยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท...”

ส่วนที่ ๒ การเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำคุกคามทางเพศในประมวล

กฎหมายอาญา

ข้อเท็จจริงในปัจจุบันแม้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำคุกคามทางเพศตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ไม่สามารถเอาผิดผู้กระทำการคุกคามทางเพศหรือผู้ถูกระทำไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงนำไปสู่การพิจารณาบทนิยามและบทลงโทษเกี่ยวกับลักษณะความผิดคุกคามทางเพศ โดยคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการขอเพิ่มบทนิยามและบทลงโทษของการกระทำคุกคามทางเพศในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อจะทำให้มีกฎหมายคุ้มครองลักษณะของการคุกคามทางเพศที่สามารถเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและปิดช่องว่างทางกฎหมายได้ ดังนี้

๑) เพิ่มบทนิยามคำว่า คุกคามทางเพศ ในมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

“มาตรา ๑ (๑๙) “การคุกคามทางเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือพฤติการณ์อื่นใดไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยทางกาย วาจา การส่งเสียง การแสดงอากัปกิริยาท่าทาง การแสดงหรือสื่อสารด้วยวิธีการใด ๆ ไม่ว่าจะกระทำต่อหน้า หรือกระทำโดยการสื่อสารในช่องทางใด ที่สื่อไปในทางเพศ เป็นเหตุให้เดือดร้อนรำคาญ อับอาย หรือถูกเหยียดหยาม และรวมถึงการติดตามรังควาน หรือกระทำการใดที่ตามวิสัยและพฤติการณ์อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในทางเพศ”

๒) เพิ่มลักษณะความผิดและบทลงโทษของการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศ ในประมวลกฎหมายอาญา โดยมีแนวทางการกำหนดบทลงโทษของการกระทำความผิดฐานคุกคามทางเพศ ดังนี้

(๑) บทลงโทษมีอัตราสูงกว่าการกระทำความผิดลหุโทษ โดยอัตราโทษความผิดฐานคุกคามทางเพศจะอยู่ระหว่างความผิดลหุโทษกับความผิดฐานอนาจาร (มาตรา ๓๙๗ วรรคสอง การกระทำอันมีลักษณะสื่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(๒) บทลงโทษมีอัตราถึงหนึ่งของความผิดฐานอนาจาร (มาตรา ๒๗๘ ความผิดฐานอนาจาร ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

(๓) บทลงโทษมีอัตราโทษเท่ากับการดำเนินคดีต่อศาลแขวง (คดีอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท)

ส่วนที่ ๓ การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับผู้ถูกระทำเป็นบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี มีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว

การตีความพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับเพศ กรณีผู้กระทำกับผู้ถูกระทำเป็นบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี มีความสัมพันธ์ในเชิงชู้สาว ดังนี้

๑) การดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับเพศควรพิจารณาพฤติการณ์ของผู้กระทำกับผู้ถูกระทำ โดยมีเพศสัมพันธ์กันในลักษณะที่เป็นคู่รักกับการกระทำความผิดทางอาญา รวมถึงนำร่องระยะห่างช่วงอายุของเด็กหรือผู้เยาว์ มาประกอบการพิจารณาสืบสวน สอบสวนและพิจารณาดำเนินคดี

๒) กรณีเด็กหรือผู้เยาว์มีเพศสัมพันธ์ระหว่างเป็นคู่รัก และบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลแจ้งความดำเนินคดีความผิดต่อเสรีภาพ ในความผิดฐานพรากเด็กหรือพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๑๗ และมาตรา ๓๑๙ ซึ่งผู้ต้องหาอาจไม่ได้มีพฤติการณ์ในการกระทำความผิดอาญาแต่เป็นการมีเพศสัมพันธ์โดยการสมยอมระหว่างคู่รัก ดังนั้น กระบวนการของการดำเนินคดีต่อผู้ต้องหาที่มีพฤติการณ์ดังกล่าวควรนำถ้อยคำตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๗ วรรคห้า และวรรคหก

“มาตรา ๒๗๗...

ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปี กระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม ศาลที่มีอำนาจพิจารณา คดีเยาวชนและครอบครัวจะพิจารณาให้มีการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกระทำหรือผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแทนการลงโทษก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และเด็กผู้ถูกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับเด็กผู้ถูกระทำ หรือเหตุอื่นอันควรเพื่อประโยชน์ ของเด็กผู้ถูกระทำด้วย

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กผู้ถูกระทำหรือผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กแล้ว ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าการคุ้มครองสวัสดิภาพดังกล่าว ไม่สำเร็จ ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ในการพิจารณาของศาล ให้คำนึงถึงเหตุตามวรรคห้าด้วย”

ปรับใช้ในการพิจารณาคำวินิจฉัยคดีโดยให้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อมของผู้ต้องหาและเด็กผู้ถูกระทำ ความสัมพันธ์ ระหว่างผู้ต้องหาและเด็กผู้ถูกระทำ หรือเหตุอื่นอันควรเพื่อประโยชน์ของเด็กผู้ถูกระทำและผู้ต้องหา โดยปรับใช้ ในการตีความของกระบวนการสืบสวน สอบสวน และการพิจารณาคดี ได้แก่

- ๑) มาตรา ๒๗๙ ความผิดฐานพาเด็กไปเพื่ออนาจาร
- ๒) มาตรา ๒๘๓ ทวิ ความผิดฐานพาไปเพื่ออนาจาร
- ๓) มาตรา ๓๑๗ ความผิดฐานพรากเด็ก
- ๔) มาตรา ๓๑๙ ความผิดฐานพรากผู้เยาว์

ส่วนที่ ๔ การกำหนดให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ ๙ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ถึงแม้ว่ากฎหมายจะได้มีการกำหนดสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากผู้กระทำความผิดเอาไว้แล้ว แต่ข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่ามีผู้เสียหายที่ทราบถึงสิทธิดังกล่าวอยู่น้อยมาก ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาแนวทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ในการแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายได้รับทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย (หมายถึงผู้กระทำความผิดเมื่อถูกฟ้องคดี) และการจัดหาทนายอาสาเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากผู้เสียหายบางส่วนไม่ทราบว่าตนมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากจำเลย และบางส่วนไม่มีทุนทรัพย์ที่จะจ้างทนายความเพื่อดำเนินการ

ดังนั้น ควรจัดทำคู่มือเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่ประชาชนทราบถึงสิทธิในการเรียกร้อง ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย นอกจากนี้ ควรแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายได้รับทราบถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลย และการจัดหาทนายอาสา เพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน โดยกำหนดให้เป็นหน้าที่ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยอ้างอิงจาก การแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๔ ที่มีการกำหนดไว้ว่า “เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย” ซึ่งเห็นว่าสามารถนำไปปรับใช้กับความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีหน้าที่แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้

อีกกรณีหนึ่งในความผิดเกี่ยวกับเพศ ลักษณะ ๙ ของประมวลกฎหมายอาญา ฐานความผิดดังกล่าว เมื่อพนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ โดยขอให้เพิ่มเติมมาตรา ๔๔/๑ ดังกล่าว เป็นวรรคท้ายว่า “ในกรณีความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา ให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ แจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย”

ส่วนที่ ๕ การสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

คณะกรรมการการวิสามัญได้พิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ ทั้งในกรณีที่เป็นมุมมองด้านสภาพจิตใจของผู้เสียหายหรือพยาน และข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการสืบพยานไว้ก่อน ซึ่งจะทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในรูปคดีของคู่ความ โดยได้ตั้งข้อสังเกต ดังนี้

๑) การสืบพยานไว้ก่อนจำเป็นต้องคำนึงถึงสภาพจิตใจของเด็กหรือผู้เสียหายที่ต้องมานำสืบพยานในชั้นศาลด้วยว่ามีความพร้อมหรือไม่ นอกจากนี้ การสืบพยานเด็กในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องมีนักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยเสมอ

๒) การสืบพยานต้องไม่ลืมนำผู้เสียหายที่เป็นเด็กในฐานะพยาน จะต้องถูกทนายความฝ่ายจำเลยถามคำถาม ซึ่งหากเร่งนำเด็กมาสืบพยานในชั้นศาลโดยที่เด็กไม่มีความพร้อม จะทำให้เด็กยิ่งตื่นกลัว ไม่เป็นผลดีต่อรูปคดีของเด็ก และยังเป็นโอกาสให้ทนายความฝ่ายจำเลยเตรียมข้อมูลเพื่อนำมาซักค้านในชั้นการพิจารณาคดีในภายหลัง ซึ่งจะทำให้ฝ่ายจำเลยได้เปรียบมากกว่า จึงควรให้เป็นไปตามขั้นตอนของการดำเนินกระบวนการทางอาญาในรูปแบบเดิม หรือหากจะให้มีการดำเนินการเร็วที่สุดก็ควรรอให้พนักงานสอบสวนจัดทำสำนวนการสอบสวนให้แล้วเสร็จเสียก่อน

๓) การนำสืบพยานไว้ก่อนจะมีผลทำให้การคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยมีข้อจำกัดไปโดยปริยาย โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี อาจยังทำให้การนำสืบข้อเท็จจริงหรือข้อต่อสู้ของฝ่ายจำเลยไม่สามารถทำได้อย่างครบถ้วนแน่นอน อย่างไรก็ตาม การสืบพยานไว้ก่อนมีข้อดีคือ ผู้เสียหายเพิ่งผ่านเหตุการณ์มาไม่นาน ทำให้ยังจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งหากปล่อยทิ้งไว้นานจะทำให้ความทรงจำเลือนราง และอาจถูกฝ่ายจำเลยยื่นข้อเสนอหรือทำการยุ่งเหยิงกับพยาน ดังนั้น หากจะนำการสืบพยานไว้ก่อนมาใช้กับการสืบพยานเด็กในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศจะต้องมีการชั่งน้ำหนักระหว่างข้อดีและข้อเสียที่จะให้มีการสืบพยานไว้ก่อนด้วยเช่นกัน

๔) การสืบพยานไว้ก่อนควรเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายให้ความยินยอมพร้อมใจหรือความประสงค์ของผู้เสียหายเอง โดยต้องมีการเตรียมความพร้อมของผู้เสียหาย และซักซ้อมให้ผู้เสียหายมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการในการสืบพยานและการดำเนินคดีในชั้นศาล

ส่วนที่ ๖ การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การพิจารณาให้มีการแก้ไขกฎหมายให้การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศไม่ควรมียายุความ และในการพิจารณาควรกำหนดค่าเสียหายในลักษณะที่เป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษ

๖.๕ ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

ส่วนที่ ๑ การนำเสนอข้อหาหรือข้อบ่งชี้ในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ

ควรมีการจัดทำคู่มือมาตรฐานและแนวทางที่เหมาะสมในการนำเสนอข้อหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา และการล่วงละเมิดทางเพศของสื่อมวลชน ดังนี้

๑) การนำเสนอข้อหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ ไม่ควรใช้คำว่า “เหยื่อ” แทนตัว “ผู้เสียหาย”

๒) ควรมีการคุ้มครองผู้เสียหายและญาติผู้เสียหายในการนำเสนอข้อหาโดยไม่เปิดเผยใบหน้าและรายละเอียดข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อและที่อยู่ เป็นต้น

๓) ควรมีมาตรการหรือข้อกฎหมายที่จะดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องที่นำเสนอข้อหาเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย โดยเฉพาะการนำเสนอข้อหาเกี่ยวกับเด็ก หรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ที่อยู่ในการคุ้มครองดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวควรเข้าไปยุติการนำเสนอข้อหาหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิและป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดแก่เด็กหรือผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวที่อยู่ในความดูแลโดยทันที

๔) การนำเสนอข้อหาเกี่ยวกับเพศไม่ควรลงรายละเอียดมากเกินไป

๕) การนำเสนอข้อหาเกี่ยวกับการข่มขืน กระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศ โดยไม่ได้กลั่นกรอง ควรมีมาตรการในการควบคุมสื่อออนไลน์ที่จัดตั้งเพจข่าวเอง หรือสื่อท้องถิ่น

๖) การเผยแพร่ผลการกระทำของผู้กระทำผิดคดีทางเพศ ควรมีหน่วยงานเผยแพร่ว่าผู้กระทำผิดจะได้รับการลงโทษในเรื่องใดบ้าง เพื่อป้องกันพฤติกรรมกรรมการลอกเลียนแบบและการเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด

๗) การนำเสนอข้อบ่งชี้ในรูปแบบภาพยนตร์ ละคร รายการทั่วไปในสื่อทุกประเภท ควรควบคุมการผลิต การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นการส่งเสริมการล่วงละเมิดหรือการคุกคามทางเพศ หรือการมองเรื่องการคุกคามทางเพศเป็นเรื่องปกติ

โดยการจัดทำเนื้อหาภายในคู่มือมาตรฐานและแนวทางการนำเสนอข้อหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศของสื่อมวลชน จะต้องนำกฎหมายและมาตรการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข้อหาของสื่อมวลชนที่เป็นการละเมิดสิทธิผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ มาพิจารณาเป็นแนวทางในการจัดทำ

ส่วนที่ ๒ ข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม (DNA) และการลงทะเบียนข้อมูลของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

ควรพิจารณาศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียในทางปฏิบัติอย่างละเอียดรอบคอบ ในประเด็นดังต่อไปนี้

๑) การจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรม หรือ DNA ของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศได้เสนอให้มีการจัดเก็บตัวอย่าง DNA ของผู้ต้องขังในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศทุกคน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการติดตามและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ รวมถึงควรผลักดันให้มีการพิจารณาออกกฎหมายรับรองการจัดเก็บ DNA ของผู้ต้องขังเพื่อให้มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง และเพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ทั้งนี้ หน่วยงานที่จะเป็นผู้จัดเก็บ เช่น สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม เป็นต้น

๒) การลงทะเบียนและการเปิดเผยข้อมูลของผู้ต้องขังคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ได้รับ การปล่อยตัวหลังจากการพ้นโทษ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การโยกย้ายถิ่นที่อยู่ ของอดีตผู้ต้องขังที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต และความพร้อมของหน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติ

ส่วนที่ ๓ มาตรการเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีการล่วงละเมิดทางเพศต่อนักเรียนและผู้อยู่ในความดูแล

๑) แนวทางการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัย กรณีประพฤติชั่วทางเพศ ซึ่งคู่กรณีเป็นครูชายโสดกับสตรีโสด โดยมีพฤติกรรรมคือ ร่วมประเวณีโดยข่มขืนแล้วจดทะเบียนสมรส แนวทางพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยโดยกำหนดระดับความผิดไว้ว่าไม่ร้ายแรง ซึ่งการพิจารณาปรับความผิดในพฤติกรรรมดังกล่าว ควรปรับระดับความผิดเป็นร้ายแรง ตามประมวลกฎหมายอาญาที่ถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่ไม่สามารถยอมความได้ ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงแนวทางการพิจารณาโทษข้าราชการครูกระทำผิดวินัยในพฤติการณ์ดังกล่าวให้ถือว่ามีความผิดร้ายแรงและระดับโทษเป็นปลดออกหรือไล่ออก โดยให้นำแนวทางการพิจารณาดังกล่าวไปใช้กับหน่วยงานราชการทุกหน่วยงาน โดยปรับบทความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

๒) กระบวนการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะมีการสืบสวนหรือพิจารณาเบื้องต้น หากกรณีอื่นมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย โดยจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยในกรณีกระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรงตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๘๘ วรรคหนึ่ง และกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ ดังนั้น การพิจารณาแต่งตั้งบุคคลเพื่อเป็นคณะกรรมการสอบสวน ควรมีการออกระเบียบหรือกฎเพื่อเป็นหลักเกณฑ์การแต่งตั้งบุคคลเป็นคณะกรรมการ โดยคำนึงถึงสัดส่วนกรรมการสอบสวนวินัยให้มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือครูแนะแนว เข้าร่วมเป็นกรรมการในการพิจารณาสอบสวนด้วย

๓) ควรมีการเผยแพร่บทสรุปของผลการดำเนินการทางวินัยในการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้สังคมได้รับทราบ และตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

ส่วนที่ ๔ การให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือและเยียวยาแก่ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศต่อกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ดังนี้

๑) ควรพิจารณากำหนดเพิ่มเติมประเภทค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญา อีก ๒ ประเภท ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของผู้ปกครองกรณีผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ โดยให้นำข้อกฎหมายเรื่องค่าสินไหมทดแทนกรณีละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้ในการพิจารณา ได้แก่ ค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย และค่าใช้จ่ายที่เกินจากขั้นต่ำของค่าใช้จ่ายที่กฎหมายกำหนดไว้

๒) ควรพิจารณาแก้ไขหลักเกณฑ์ในการยื่นคำร้องโดยอำนวยความสะดวกในกรณีที่เป็นการยื่นคำร้องจากหน่วยงานของรัฐ และกรณีที่ยื่นคำร้องไม่สามารถยื่นเอกสารได้เนื่องจากมีหลายขั้นตอน โดยควรพิจารณาทบทวนการออกระเบียบของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นคำร้องในคดีอาญา กรณีวิธีการยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทน โดยเพิ่มช่องทางในการยื่นคำร้อง เช่น การส่งเอกสารทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวทางการเรียกร้องค่าเสียหายของแรงงานต่างด้าวที่ตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ดังนี้

๑) คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ในส่วนของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ควรมีการพิจารณาทบทวนแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินให้แก่ผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่ต้องตกเป็นผู้เสียหายในคดีอาญา ที่ผู้เสียหายดังกล่าวพึงได้รับการคุ้มครองและเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหาย ไม่ว่าจะขณะนั้นผู้เสียหายจะตกอยู่ในสถานะใด จะมีการเข้าเมืองที่ถูกกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากกระบวนการเรียกร้องเงินเยียวยาตามสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญากับการดำเนินคดีต่อผู้เสียหายที่เป็นผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นการดำเนินการคนละส่วนกัน

๒) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ควรชี้แจงถึงเหตุผลและความจำเป็นเพื่อขอให้สำนักงานงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมจำนวนเงินเยียวยาที่ค้างจ่ายให้แก่ผู้เสียหายทั้งหมด รวมถึงขอเงินสำรองเผื่อเหลือเผื่อขาดไว้ใช้ในการสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อที่จะได้ไม่กระทบต่อวงเงินงบประมาณในการบริหารจัดการในแต่ละปี และเพื่อให้การบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ผู้เสียหายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) กระทรวงมหาดไทย ควรมีการศึกษาหาแนวทางผ่อนผันการดำเนินคดีแก่ผู้เสียหายตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถจัดการให้สถานะความเป็นผู้เสียหายนั้นสิ้นสุดลงก่อนที่จะถูกดำเนินคดีทางกฎหมายในสถานะของผู้กระทำความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต่อไป

ส่วนที่ ๕ ขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร

ประเด็นขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายอุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาว่า ยังไม่มีงานวิจัยใดที่สนับสนุนผลอย่างเป็นทางการว่า การใช้อุปกรณ์เซ็กส์ทอย (Sex Toy) และสื่อลามกอนาจาร จะช่วยป้องกันหรือแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา หรือการล่วงละเมิดทางเพศได้โดยตรง ประกอบกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่ผู้กระทำความผิดมักจะมีกระทำความผิดด้วยตนเองโดยไม่มีการใช้อุปกรณ์ดังกล่าว

ส่วนที่ ๖ แนวทางการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับเพศ รวมถึงมาตรการดำเนินการกับทนายความที่ทอดทิ้งผู้เสียหายในระหว่างการดำเนินคดี

ควรต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยทั่วถึงกันเกี่ยวกับการติดต่อขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยช่องทางในการติดต่อขอรับความช่วยเหลือได้ เช่น สำนักงานยุติธรรมจังหวัด สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสภาทนายความประจำจังหวัด และกรณีหากทนายความทอดทิ้งคดีสามารถร้องเรียนได้ที่สภาทนายความประจำจังหวัด หรือสภาทนายความแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ ๗ สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในชั้นพนักงานสอบสวน

คณะกรรมาธิการวิสามัญได้มีข้อสังเกตในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศในชั้นพนักงานสอบสวน ดังนี้

๑) ให้มีการจัดหรือปรับปรุงห้องสอบสวนผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศไว้เป็นการเฉพาะ

๒) ให้มีการปรับปรุงระบบการสอบสวน โดยให้พนักงานสอบสวนคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ และมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในการสอบสวนและการดำเนินคดี เพื่อป้องกันการล่วงละเมิดซ้ำต่อผู้เสียหาย

๓) ให้มีการสนับสนุนศูนย์ปฏิบัติการหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ที่มีอยู่แล้วในจังหวัด สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คณะกรรมการวิสามัญได้จัดทำรายงานผลการพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ และข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ มาเพื่อได้โปรดพิจารณาและนำเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

(นางสาวพิชรินทร์ ชำศิริพงษ์)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

ด่วนที่สุด

ที่ สผ ๐๐๑๙.๑๓/๗/๕๑๑

สำนักทะเบียนเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร
เลขที่รับ ๑๕๓๑/๒๕๖๓
วันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓
เวลา ๑๑.๕๕ น.

สภาผู้แทนราษฎร
ถนนสามเสน เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๑๖ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ ที่ประชุมได้พิจารณาญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ (นางสาวอนุสรีย์ ทับสุวรรณ เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศและการข่มขืนกระทำชำเรา (ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม เป็นผู้เสนอ) ญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาใช้ความรุนแรงในสังคมและการข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วานิช เป็นผู้เสนอ) และญัตติด่วน เรื่อง ขอให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมการฆ่าข่มขืนกระทำชำเรา (นางสาวสุนัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นผู้เสนอ) และลงมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญชั้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาหาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๙ และข้อ ๕๐ นั้น ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นางสาวกานต์กนิษฐา แห้วสันตติ	๒. นางสาวกิตติธัญญา วาจาดี
๓. นายกิตติศักดิ์ คณาสวัสดิ์	๔. นางสาวกุลวลี นพอมรบดี
๕. ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม	๖. นายจักรพันธ์ พรนิมิตร
๗. นางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร	๘. นางสาวจุฑาทัตต์ เหล่าธรรมทัศน์
๙. นายเจเศรษฐ์ ไทยเศรษฐ์	๑๐. นายชัยยันต์ ผลสุวรรณ
๑๑. นายณัฐวุฒิ บัวประทุม	๑๒. นางดุขุฎี นามวิเศษ
๑๓. นายตรีรัตน์ ศิริจันทโรภาส	๑๔. นายเถกิง ศักดานวงศ์
๑๕. นางสาวทัศนีย์ บุรณุปกรณ์	๑๖. นางเทียบจุฑา ชาวชา
๑๗. นายธนิตพล ไชยนันทน์	๑๘. นางสาวแนน บุญยธิดา สมชัย
๑๙. นางสาวเบญจา แสงจันทร์	๒๐. นางมุสตี ตามไท
๒๑. นางพรรณสิริ กุลนาถศิริ	๒๒. นางสาวพัชรินทร์ ชำศิริพงษ์
๒๓. นางสาวพิมพ์ภัทรา วิชัยกุล	๒๔. นายพิษณุ พลธี
๒๕. นายภัทร ภรมนตรี	๒๖. นายภูมิศิษฏ์ คงมี
๒๗. นางภาพงา สุทธิมณฑล	๒๘. นายมงคลกิตติ์ สุขสินธารานนท์
๒๙. นางสาวมัลลิกา จิระพันธุ์วานิช	๓๐. นางสาววิวรรณ จตุรพิชพร

/๓๑. นางสาวลีลาวดี...

๓๑. นางสาวลีลาวดี วัชรโอบ	๓๒. นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล
๓๓. นายวรรณัฐ ศรีสุริยชัย	๓๔. นายวสันต์ กล้าแท้
๓๕. นายวัลลภ นาคบัว	๓๖. นายวาโย อัครรุ่งเรือง
๓๗. นายวิทยา พานิชพงศ์	๓๘. นางสาววิภาวัลย์ วรวรรณปรีชา
๓๙. นายวิสิทธิ์ เตชะธีราวัฒน์	๔๐. นายศรัณู ฤกษ์อัครการ
๔๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ศิพร โกวิท	
๔๒. นางสาวศลิษา เลิศนุวัฒน์	๔๓. นายศุภณัฐ อิ่มทอง
๔๔. รองศาสตราจารย์สุณีย์ กัลยะจิตร	๔๕. นายสุพล บริสุทธิ์
๔๖. นางสาวสุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง	๔๗. พลตำรวจตรี สุรชาติ จึงดำรงกิจ
๔๘. นายอุดมศักดิ์ ศรีสุทิวา	๔๘. นางสาวอุษณี กังวารจิตต์

ต่อมานางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร ได้ขอลาออกจากการเป็นกรรมการวิสามัญ ตั้งแต่ วันจันทร์ที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ และที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๑ ครั้งที่ ๒๙ (สมัยสามัญ ประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ เห็นชอบให้ตั้ง นางสาวสุนัฐชา โล่สถาพรพิพิธ เป็นกรรมการวิสามัญในคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการข่มขืน กระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ แทน นางสาวจิตภัสร์ ตัน กฤดากร

บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาอนุมัติดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงกราบเรียนมา เพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณารายงานและข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ศาสตราจารย์โกวิท พวงงาม)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา
การข่มขืนกระทำชำเราและการล่วงละเมิดทางเพศ

สำนักกรรมการ ๓
กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีความหลากหลายทางเพศ
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๒ ๕๙๐๐ ต่อ ๗๑๒๐ - ๑
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ childsap.02@gmail.com

กลุ่มงานระเบียบวาระ
รับที่ ๕๐๗ / ๒๕๖๓
วันที่ ๒๕ / ๑๑ / ๖๓ เวลา ๑๑.๓๐ น.

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักงานการประชุม
รับที่ ๗๙๕ / ๖๕๖๓
วันที่ ๒๑ / ๑๑ / ๖๓ เวลา ๑๑.๕๖ น.
ส่งกลุ่มงาน ๗๑๖๑๑ ดำเนินการ

กลุ่มงานพระราชบัญญัติและญัตติ ๑
สำนักการประชุม
เลขที่รับ ๑๒๑ / ๒๕๖๓
วันที่ ๒๑ / ๑๑ / ๖๓ เวลา ๑๓.๐๐ น.